

LINTUKYMI

KYMENLAAKSON LINTUTIETEELLISEN YHDISTYKSEN VUOSIJULKAISU 2023

Kannen kuva:
Pikkusieppo

Kuva: Ilkka Korhonen

KyLY:n jäseneksi liittyminen

Liittymällä KyLY:n jäseneksi liityt samalla BirdLife Suomen jäseneksi.

- ▶ Voit liittyä jäseneksi täyttämällä lomakkeen osoitteessa: www.birdlife.fi/liitytaitue/liity
- ▶ Jäsenasioissa voit olla yhteydessä myös KyLY:n jäsenihteeriin Paula Uotilaan, e-mail: uotilapaula@gmail.com

Mukaan KyLY:n toimintaan?

KyLY järjestää jäsenilleen retkiä, linturalleja ja muuta toimintaa. Uudet yhdistystoimijat ovat erittäin tervetulleita. Mikäli haluat osallistua yhdistystoimintaan (esim. retkien järjestäminen, lintuoppaana toimiminen, lintulaskentoihin osallistuminen, lasten ja nuorten toiminta jne.), ota yhteyttä hallituksen jäseniin.

Lintukymiä tekemään?

Lintukymi-lehteen kaivataan jatkossakin artikkeleita linnuista ja linturetkeilystä. Jos haluat kirjoittaa artikkelin tai sinulla on tarjolla aineisto tai aihe jutulle, ota yhteyttä. Myös laadukkaat valokuvat linnuista ja linturetkeilystä (erityisesti yhdistyksen tapahtumista) ovat tervetulleita. Uusia tekijöitä voidaan ottaa myös Lintukymien toimituskuntaan. Muistathan kuitenkin, että lehden tekeminen on vapaaehtoistyötä, eikä siitä näin ollen makseta palkkiota.

- ▶ Tekstit, ideat ja muu palaute: uotilapaula@gmail.com
- ▶ Valokuvat: juhis973@gmail.com

Yhdistyksen tiedotuskanavat:

- ▶ Kotisivu: www.kyly.fi
- ▶ Facebook: www.facebook.com/KymenlaaksonLintutieteellinenYhdistys
- ▶ Kylyverkko-sähköpostilista, liittymisohjeet: www.kyly.fi/yhdistys/tiedotuskanavat
- ▶ Facebookissa lisäksi Kymenlaakson linnut -ryhmä, joka on tarkoitettu kaikille Kymenlaaksossa lintuja harrastaville yhdistyksen jäsenyydestä riippumatta

Kysyttävää?

- ▶ Suojeluasiat: Juha Ojala, juhis973@gmail.com
- ▶ Harvinaisia lintuja koskevat havainnot kuuluvat ARK:n/RK:n käsittelyyn. Lisätietoja havaintojen ilmoittamisesta: www.birdlife.fi/havainnot/harvinaisuudet
- ▶ Loukkaantuneita tai sairastuneita luonnonvaraisia lintuja koskevat asiat KyLY:n alueella: Pyhtään lintuhoitola, p. 040 5188976, lintuhoitolapyhtaa@gmail.com
- ▶ Muut asiat: hallituksen jäsenet, ks. yhteystiedot viereiseltä sivulta. Yhdistystä voi lähestyä myös yksityisviestillä Facebookissa.

KYMENLAAKSON LINTUTIETEELLINEN YHDISTYS RY

HALLITUS 2023

Puheenjohtaja

Elissa Soikkeli
Tähtikatu 34 A 7, 45700 Kuusankoski
puh. 050 354 3012
kyly@birdlife.fi

Varapuheenjohtaja

Antto Mäkinen
antto.makinen@gmail.com

Sihteeri

Eetu Paljakka
eetu.paljakka@gmail.com

Jäsenet

Jukka Kivilompolo
Jari Markkula
Juha Ojala
Joni Räsänen

JULKAISUN TOIMITUS

Vastaava toimittaja

Paula Uotila

Kuvatoimittaja

Juha Ojala

Toimituskunta

Joni Räsänen
Elissa Soikkeli

JULKAISUN TAITTO

Seija Aspola

JULKAISUN PAINOPIIKKA

Painotalo Westman Oy

Kymenlaakson Lintutieteellinen Yhdistys ry
on BirdLife Suomen jäsenyhdistys.

LINTUKYMI

KYMENLAAKSON LINTUTIETEELLISEN YHDISTYKSEN VUOSIJULKAISU 2023

SISÄLLYS

Uuden puheenjohtajan terveiset <i>Elissa Soikkeli</i>	4
KyLY:n vuosi 2022 <i>Paula Uotila</i>	5
Kuvapoimintoja vuodelta 2022	12
Lintuatlaksen 1. vuosi KyLY:n alueella <i>Eetu Paljakka</i>	14
Peiposta tervapääskyyn – kevättä lähimetsässä <i>Paula Uotila</i>	18
Elimäenjärvi – monimuotoinen lintukeidas <i>Juha Ojala</i>	26
Virolahden syyslintupäivät <i>Eetu Paljakka</i>	34
Pikkumerimetso Sunilanlahdella <i>Joni Räsänen</i>	37
Retkeilijästä rengastajaksi <i>Laura Parkko</i>	40
Talvilintulaskenta <i>Eero Parkko</i>	45
Elinympäristöt kuntoon – Helmi-elinympäristöohjelma Kymenlaakson alueella 2020– 2022 <i>William Velmala ja Tomi Nevalainen</i>	50
Pura Vida! Costa Rica 21.11.–10.12.2021 <i>Petri Parkko</i>	58

Isokoskelopoikue emonsa kanssa. Kuva: Raine Martikainen

PÄÄKIRJOITUS

Uuden puheenjohtajan terveiset

BIRDLIFE SUOMEN vuonna 2021 julkaisema Linnuston tila Suomessa -raportti kertoo lintujen ahdingosta maassamme. Yhä useamman lajin kanta on pienentyt, ja uhanalaisten lintulajien määrä on kasvanut. Merkittävimmin syinä lintujen ahdinkoon raportti nostaa vesistöjen tilan heikkenemisen, tehoamatalouden ja -metsätalouden sekä ilmastonmuutoksen. Viime vuonna julkaistussa Maailman linnuston tila -raportissa toistuvat samat tulokset ja syyt.

Raporttien taustalla on tuhansien lintuharrastajien tekemää työtä: havaintojen keräämistä ja ilmoittamista. Vuonna 2022 KyLY:n toiminta-alueelta ilmoitettiin Tiira-lintutietopalveluun reilut 91 300 havaintoa 266 luonnonvaraisesta lintulajista. Nämä havainnot ovat nyt ja tulevaisuudessa tärkeä osa lintukantojen seurantaa ja suojelutyötä. Myös rengastusten ja erilaisten laskentojen kautta saadaan arvokasta tietoa tutkijoiden käyttöön.

Luonnontieteellisen keskusmuseon Luomuksen koordinoima lintuatlas alkoi viime vuonna. Lintuatlaksen tarkoituksena on kartoittaa Suomessa pesivät lintulajit ja niiden levinneisyydet. Atlasvuosina 2022–2025 kerättyjä havaintoja verrataan muun muassa aikaisempien atlaskartoitusten tuloksiin. Pesimälinnustossa tapahtuneet muutokset heijastelevat ympäristössä laajemmin tapahtuneita muutoksia.

Vapaaehtoisten lintuharrastajien havainnoilla on keskeinen merkitys lintuatlaksessa. Kymenlaakson Lintutieteellisen Yhdistyksen alueella ensimmäinen atlasvuosi saatiin pakettiin varsin hyvin. Tekemistä kuitenkin riittää vielä tuleville vuosille. Jo oman kotipihan tai kesämökin ympäristön pesimälinnuston ilmoittamisella saadaan tarkempaa tietoa alueen linnustosta.

”Yhdistyksen tarkoituksena on edistää ja kehittää lintuharrastusta sekä lintujen- ja luonnonsuojelua sekä toimia lintuharrastajien ja tutkijoiden yhdyssiteenä.” Havaintojen ilmoittaminen on helppo tapa jokaiselle jäsenelle osallistua yhdistyksen toimintaan. Kynnys havaintojen ilmoittamiseen Tiira-lintutietopalvelussa kannattaa pitää matalana. Myös tavalliset ja yleiset linnut on syytä ilmoittaa, jolloin näidenkin lajien tilanteesta pysytään ajan tasalla. Jokainen ilmoitettu havainto on tärkeä.

Tänä vuonna vietetään BirdLife Suomen 50-vuotisjuhlavuotta. Juhlavuoden kunniaksi haastankin jokaisen yhdistyksen jäsenen tekemään tänä vuonna lintutekoja, joilla on merkitystä nyt ja tulevaisuudessa.

Elissa Soikkeli
KyLY:n puheenjohtaja

KYLY:N VUOSI 2022

Koonnut Paula Uotila

Vuosi 2022 oli yhdistyksemme 45. toimintavuosi. Seuraavassa katsaus vuoden aikana järjestetyistä tapahtumista.

Sinitiainen. Kuva: Erkki Syrjäläinen

TALVI

Pihabongaus

BirdLifen valtakunnallista pihabongausviikonloppua vietettiin 29.–30.1. Sunnuntaina 30.1. järjestimme opastettua pihabongausta Kotkan Katariinassa sekä Kouvolaan Arboretum Mustilan talvi-ruokinnalla. Tapahtumissa vieraili yhteensä parisenkymmentä ihmistä.

Pihakisa 2021–2022

Joulukuun alusta helmikuun loppuun kestävässä pihakisassa osallistui 41 pihaa. Kisan voitti Jari Venemies Virolahdelta 54 lajilla. Kisassa havaittiin yhteensä 77 lajia, keskimäärin 25 lajia pihaa kohden.

Tikkaretki

Sunnuntaina 6.3. järjestettiin opastettu kävelyretki Kouvolaan Sippolassa. Retki suuntautui aarnimetsään, jossa esiintyy useita tikkalajeja, ja pääasiallinen tarkoituksena olikin tarkkailla niitä. Retkelle osallistui 12 henkilöä, ja retkellä havaittiin mm. harmaapäätikka, palokärki sekä troyhtö- ja hömötiäisiä.

Pöllöretki

Perjantaina 11.3. järjestettiin opastettu pöllöretki Kouvolaan Sippolan alueella. Retkelle osallistui viisi henkilöä, ja sen aikana havaittiin huuhkaja ja lehtopöllö.

Pönttöpäivä

Stora Enso lahjoitti 150-vuotisjuhlavuotensa kunniaksi KyLY:lle 150 linnunpönttöä. Maanantaina 4.4. kolme yhdistyksemme jäsentä oli vastaanottamassa pönttöjä ja ripustamassa niitä Anjalan kosken Tehtaanmäen ympäristöön. Pönttöjä ripustetaan myöhemmin myös muualle Kymenlaaksoon.

KEVÄT

Kevään yhteishavainnointipäivä

Lauantaina 23.4. järjestettiin kevään yhteishavainnointipäivä, jolloin laskettiin muuttavia lintuja klo 5.30–12.30. Havainnointipaikkojen välillä oli myös perinteinen pinnakisa, jonka tulokset ja parhaat havaitut lajit seuraavassa:

1. Kotka, Metsolanlahti, lintutorni (Esa Partanen ja osan aikaa Mikko Pöyhönen), 83 lajia. Jalohaikara, luotokirvinen ja käenpiika
2. Hamina, Lupinlahti, lintutorni (Eero Hietanen, Kari Autio ym.), 80 lajia. Jalohaikara ja kaakkuri
2. Virolahti, Kellovuori, lintutorni (Eetu Paljakka, Ahti Ihonen, Eeli Juujärvi ja Joonas Juujärvi), 80 lajia. Muuttohaukka, suopöllö ja nokkavarpunen
4. Pyhtää, Heinlahti, Oskarinpolku (Ari Vuorio ja Jouko Hiltunen), 74 lajia. Haarpääsky

Linnunpönttöjen ripustusta Anjalankosken Tehtaanmäellä 4.4. Kuva: Juha Ojala

5. Kotka, Itäranta, Höyterinpohjan kp. (Antto Mäkinen), 70 lajia. Haarahaukka ja nokkavarpunen
6. Iitti, Mukulanlahti, lintutorni (Taina Väänänen, Olli Kivinen, Hannu Sorsa ja Asta Sorsa), 69 lajia. Mustapyrstökuiri ja tilhi
6. Kouvola, Elimäenjärvi, Moisio ranta (Juha Ojala), 69 lajia. Ampuhaukka ja tukkakoskelo

Sinisuohaukka.
Kuva: Ilkka
Korhonen

Kevätkokous

Yhdistyksen sääntömääräinen kevätkokous pidettiin 26.4. Kotkassa Kump-panuustalo Viikarissa. Kokouksessa vahvistettiin vuoden 2021 tilinpäätös ja myönnettiin vastuuvapaus hallitukselle. Lisäksi hyväksyttiin yhdistyksen sääntöihin tehdyt muutosehdotukset, joiden ensimmäisen käsittely oli edellisen vuoden syyskokouksessa. Kokoukseen osallistui kuusi yhdistyksen jäsentä.

Suuri lintuharrastuspäivä

BirdLifen valtakunnallista suurta lintuharrastuspäivää vietettiin lauantaina 7.5. Tuolloin BirdLife järjesti sekä perinteisen Tornien taiston että Bongaa päivä pihalla -tapahtuman. Tornien taisto kisattiin klo 5–13, ja Bongaa päivä pihalla -tapahtumassa lintuja oli tarkoitus tarkkailla omalla pihalla itse valitsemansa ajan mi- hin aikaan päivästä tahansa.

Tornien taistoon osallistui KyLY:n alueella 13 lintutornia. Yhdistyksen

edustusjoukkueet kisasivat Pyhtäällä Kotirannan lintutornissa, Kouvola-ssa Jaalanlahden lintutornissa, Haminassa Lupinlahden lintutornissa ja Virolahdella Kellovuoren lintutornissa. KyLY:n alueen torneista parhaisiin sijoituksiin Tornien taistossa ylsivät koko taiston voittanut Arktika-päivät-joukkue Virolahden Vilkkilänturan uudella Talniemen lintulavalla (113 lajia), Virolahdella Vilkkilänturan Kolsinpohjan tornilla kisannut Metsähallituksen joukkue (3. sija, 110 lajia) ja niin ikään Virolahdella, Kellovuoren lintutornissa kisanut KyLY 4 -joukkue (4. sija, 109 lajia). Tarkemmin Tornien taiston voittoon yltäneen joukkueen päivästä sivulla 10. Koko maassa Tornien taistoon osallistui harrastajia 306 lintutornissa.

Bongaa päivä pihalla -tapahtuma oli Tornien taistoa vapaamuotoisempi, eikä kyseessä ollut varsinainen kilpailu. KyLY:n alueella tapahtumaan osallistui harrastajia 146 pihalla, ja suurin havait-

tu pihakohtainen lajimäärä alueellamme oli 58. Koko maassa Bongaa päivä pihalla -tapahtumaan osallistui ihmisiä n. 3500 pihalla.

Ulko-Tammion-retki

Perinteinen arktikaristeily Ulko-Tammioon järjestettiin tällä kertaa helatorstaina 26.5. Päivän sää oli epävakainen, mutta menomatalla ei vielä satanut, joten kannella onnistui hyvin havainnoimaan lintuja. Aamupäivän aikana saarella alkoi sataa, mikä todennäköisesti vaikutti siihen, etteivät monet laululinnut olleet juuri äänessä. Sade jatkui myös tulomatalla, joskin joitakin arktisia muuttoparvia pystyttiin silloinkin havaitsemaan.

Retken mielenkiintoisimpia havain- toja olivat menomatalla laivan yläpuolella kierrellyt kaakkuri, merikihu, kaksi ruokkia, riskilä, suosirri ja idänuunilintu. Sateisesta säästä huolimatta retkelle osallistui 65 henkilöä.

Arktika-päivät ja Arktika-ralli

Perinteiset Arktika-päivät järjestettiin Virolahdella 13.–29.5. Tapahtuman pääjärjestäjänä oli Virolahden kunta, ja KyLY:ltä oli paikalla lintuoppaita.

Arktika-päivien yhteydessä kisattiin parin vuoden tauon jälkeen myös Arktika-ralli. Rallin ajankohta oli lauantai 28.5., ralliaikana klo 2–14 ja -alueena Virolahden kunta. Rallin tulokset:

1. VETLY III (Jaakko Asplund, Jukka Hintikka, Juha Ojala ja Antto Mäkinen), 118 lajia. Ässät: metsähanhi, tundrahanhi, tundrakurmitsa ja punatulkku
2. Kansikuvapojat (Olli Keskikallio ja Eetu Paljakka), 117 lajia. Ässät: härkälintu, kanahaukka ja hömötiainen
3. Ulkokuusilta tuulee (Veikka Kosonen, Eero Poikonen ja Oskari Saunisto), 117 lajia. Ässät: mustaviklo ja liro
4. Jähmeät Pernikset (Matti Häkkinen ja Samuli Häkkinen), 112 lajia. Ässät: kuhankeittäjä ja pikkulepinkäinen
5. Kaakon Kajastus (Kari Saarinen, Matti Kauma ja Jari Markkula), 110 lajia. Ässät: pikkujoutsen ja harmaapäätikka
6. Geoäijät (Jouko Vuokko, Antero Lindberg, Tuure Nyholm ja Seppo Paulamäki), 79 lajia

Nuorten arktikaretki

Arktika-päivien aikana yhdistyksemme järjesti Virolahdella oppaan johdolla nuorten arktikaretken. Retki pidettiin 25.–29.5., ja sen aikana retkeläiset yöpyivät Kellovuoren havainnointiaseman mökissä. Ohjelmassa oli monenlaista lintujentarkkailua: yhtenä päivänä tutustuttiin Virolahden linturetkikohteisiin ja toisena stajattiin Leerviikissä, ja lauantaina 28.5.

retkeläisistä koostettiin Arktika-ralliin kaksi joukkuetta, jotka ylsivät sijoille 2. ja 3. Retken aikana tehtiin mukavia lintuhavaintoja, mm. Leerviikissä stajattessa laskettiin yli 30 000 muuttavaa sepelhanhea, kuikkiakin 300 ja joutsenia useita parvia. Retkelle osallistui kolme nuorta.

KESÄ

Yölaulajaretki

Lauantaina 4.6. järjestettiin perinteinen opastettu yölaulajaretki Kouvolan Saksanaholla. Ilta oli poutainen, mutta kostea, ja yölaulajia havaittiin mukavasti. Äänessä oli useita viita- ja luhtakerttusia, satakeliä, pensassirkkalintu sekä neljä ruisrääkkää, ja hyviä havaintoja olivat myös heinätavi ja ylilentänyt kehrääjä. Retkelle osallistui 19 henkilöä.

Ekorallit (kesäkuu ja elokuu)

Lauantaina 11.6. järjestettiin kesäkuun ekoralli, jonka kesto oli kahdeksan tuntia. Rallipäivän sää oli lämmin ja aurinkoinen, ja ensimmäistä kertaa ekorallien historiassa voitto saavutettiin ilman pyöräretkeä. Rallin tulokset ja parhaat havaitut lajit:

1. Eero Hietanen, rallikunta Hamina (n. 20 km kävellen), 106 lajia. Ruokosirkkalintu ja liejukana
2. Esa Partanen, Kotka, 101 lajia. Pikkukultarinta ja pikkusieppo
3. Ari Eerola, Kotka – Pyhtää, 96 lajia. Lapasotka ja valkoselkätikka
4. Eetu Paljakka, Kouvola, 91 lajia. Viiriäinen ja kapustarinta
5. Paula Uotila, Kouvola, 85 lajia. Pikkutylipoikue ja näköhavainto kaulushaikarasta

6. Klaus Niemelä, Virolahti – Hamina, 84 lajia. Ruokosirkkalintu ja liejukana
7. Pia Nuotio, Kouvola, 80 lajia. Luhtakerttunen ja rytikerttunen
8. Sakari Tanttari, Kouvola, 64 lajia. Pensassirkkalintu ja luhtakerttunen
9. Aleksi Rantala, Kotka – Hamina, 61 lajia. Pähkinänakkeli ja punasotka
10. Janne Sjöstedt ja Marjut Sjöstedt, Hamina, 55 lajia. Rastaskerttunen ja pikkutylili
11. Joni Räsänen, Kotka (3,5 tuntia kävellen), 51 lajia. Luhtakerttunen ja kultarinta

Elokuun ekoralli järjestettiin puolestaan lauantaina 27.8., ja sen kesto oli kuusi tuntia. Rallin tulokset ja parhaat havaitut lajit:

1. Esa Partanen, rallikunta Kotka, 78 lajia. Punakuiri ja suosirri
2. Antto Mäkinen, Kotka, 77 lajia. Punakuiri ja pikkusirri
3. Juha Ojala, Kouvola, 75 lajia. Peltopyy ja isolepinkäinen
3. Eetu Paljakka, Teppo Oksanen ja Matilda Oksanen, Miehikkälä – Virolahti, 75 lajia. Punajalkahaukka ja peltosirkku
5. Ari Eerola, Kotka, 70 lajia. Punajalkahaukka ja kuningaskalastaja
6. Jukka Kivilompolo, Kouvola, 61 lajia
7. Paula Uotila, Kouvola, 58 lajia. Harmaahaikara ja harmaapäätikka

Kesän aikana KyLY teki myös yhteistyötä Kouvola-ssa Arboretum Mustilan kanssa ja Kotkassa Metsolan siirtolapuutarhan kanssa tarjoamalla oppaan linturetkille ko. paikoissa.

Harmaasieppo. Kuva: Raine Martikainen

Nuori käki. Kuva: Ilkka Korhonen

Yölaulajaretkeläisiä Kouvolan Saksanaholla 4.6. Kuva: Elissa Soikkeli

Nuori nuolihaukka. Kuva: Ilkka Korhonen

SYKSY

Torniopastukset Haminan Lupinlahdella

Haminassa Lupinlahden lintutornissa järjestettiin syksyn mittaan useita opastuksia. Kahtena iltapäivänä elokuussa ja kolmena iltapäivänä syyskuussa tornissa oli paikalla yhdistyksemme lintuopas auttamassa lintujen määrittämisessä. Kävijöitä opastuksissa oli joka kerta, ja suosituin päivä oli 24.8., jolloin tornissa kävi 13 vierailijaa. Mielenkiintoisia lintuhavaintojakin tehtiin useina päivinä – esimerkiksi 24.8. havaittiin viisi jalohaikaraa, ja 31.8. peräti yhdeksän eri petolintulajia, mukaan lukien punajalkahaukka.

Iitti–Lapinjärvi–Orimattila-ralli

Syksyinen naapuriyhdistysten välinen pinnaralli järjestettiin lauantaina 24.9. Ralli oli järjestyksessään kuudes, ja kuten edellisvuonnakin, se kisattiin PHLY:n, KyLY:n ja PSLy:n kesken. KyLY:n joukkueet rallasivat Iitissä, PSLy:n Lapinjärvellä ja PHLY:n Orimattilassa. Rallin tulokset:

1. Teemu Rantanen, Tuukka Rantanen, Aki Rantanen ja Kauri Nieminen, Orimattila, 91 lajia. Ässät: viirupöllö ja isokäpylintu
2. Ohto Oksanen, Arto Puikkonen ja Tuomas Meriläinen, Orimattila, 90 lajia. Ässät: merilokki, helmipöllö ja mustapääkerttu
3. Jarkko Rutila, Petri Ihalempiä ja Mika Sipura, Iitti, 89 lajia. Ässät: kaulushaikara, ruskosuohaukka, niitty-/arosuohaukka, heinäkurppa ja lapinkirvinen
4. Joonas Juujärvi, Lauri Eronen, Seppo Leirilaakso ja Teemu Helo, Orimattila, 89 lajia. Ässät: peltopyy, pensaskerttu ja lapinsirkku
5. Veronica Strömberg, Petri Vainio ja Arto Juvonen, Lapinjärvi, 86 lajia. Ässä: ranta-sipi
6. Petri Haapanen, Orimattila, 78 lajia. Ässä: tukkakoskelo
7. Susanne Nakari, Riitta Jaatinen ja Arto Juvonen, Lapinjärvi, 77 lajia. Ässät: kaakkuri ja keltävästäräkki
8. Petri Koivisto, Orimattila, 76 lajia (ekosarjan 1.). Ässät: metsäkirvinen ja lehtopöllö
9. Olli Jouppila ja Katri Sadeharju, Orimattila, 71 lajia. Ässät: kuovi ja ruokokerttunen
10. Tuomo Peltomaa, Antti Peltomaa ja Kirsti Paronen, Orimattila, 64 lajia
11. Timo Hämäläinen, Rauno Kosonen, Taneli Virtanen, Hannu Sillanpää ja Jorma Heinonen, Orimattila, 56 lajia. Ässä: mehiläishaukka

Syksyn yhteishavainnointipäivä

Lauantaina 1.10. järjestettiin syksyn yhteishavainnointipäivä, joka oli osa kansainvälistä EuroBirdwatch-tapahtumaa. Tuolloin laskettiin muuttavat linnut yhteisenä havainnointiaikana klo 7–13. Tapahtuman yhteydessä järjestettiin myös yleisöopastus Elimäenjärvellä, ja lisäksi osallistuneiden paikkojen välillä oli perinteinen pinnakisa. Pinnakisan tulokset ja parhaat havaitut lajit:

1. Virolahti, Kellovuori, lintutorni (Seppo Grönlund ja Tapio Tohmo sekä osan aikaa Pertti Koukkula), 73 lajia. Muuttohaukka ja mustaviklo
2. Kotka, Hovinsaari, Hietasen pengertie (Esa Partanen ja osan aikaa Mikko Pöyhönen), 69 lajia. Kangaskiuru ja lapinkirvinen
3. Hamina, Lupinlahti, lintutorni (Eero Hietanen sekä osan aikaa Kari Autio ja Joni Räsänen), 66 lajia. Jalohaikara ja valkoselkätikka
4. Kotka, Otsola, Kumparepuisto (Antto Mäkinen ja osan aikaa Klaus Laine), 61 lajia. Kangaskiuru ja haarapääsky
5. Pyhtää, Munapirtti, Labböle, Högberget (Markus Öst), 60 lajia. Muuttohaukka ja pohjantikka
6. Kouvola, Jaalanlahti, lintutorni (Jukka Kivilompolo), 57 lajia. Jalohaikara ja ampuhaukka
7. Kouvola, Elimäenjärvi (Juha Ojala ja osan aikaa neljä yleisötapahtuman kävijää), 47 lajia. Punakaulahanhi ja muuttohaukka

Syysretki Arboretum Mustilassa

Lauantaina 8.10. järjestettiin opastettu kävelyretki Kouvolaissa Arboretum Mustilassa. Päivän sää oli tiheysateinen ja tuulinen, mutta lintuja havaittiin kuitenkin mukavasti. Metsässä oli liikkeellä mm. pikkukäpylintuja, hömötiaisia ja n. 100 yksilön vihervarpusparvi, ja lisäksi osallistujia ilahdutti komeasti ylilentänyt 65-päinen alliparvi, joka muutti heikon sään vuoksi matalalla. Retkelle osallistui yhdeksän henkilöä.

Elimäenjärven-retki

Sunnuntaina 9.10. järjestettiin opastettu linturetki Elimäenjärven alueella. Retkellä tarkkailtiin lintuja klo 7.30–12.00, ja niitä olikin kirkkaassa ja tyynessä säässä hyvin liikkeellä. Esimerkiksi sepelkyyhkymuutto oli runsasta, ja lisäksi havaittiin mm. piekana, ampuhaukka ja isolepinkäinen. Paikalla oli myös n. 4000 valkoposkihanhen parvi, josta vanha merikotka sai saalista ja jäi pellolle syömään sitä. Tapahtumaan osallistui neljä henkilöä.

[LINTUKYMI 2023]

TALVI

Syyskokous

Yhdistyksen sääntömääräinen syyskokous pidettiin 15.11. Kouvolaissa Valkealan kirjastossa. Kokouksessa vahvistettiin toimintasuunnitelma ja talousarvio sekä jäsenmaksujen suuruudet vuodelle 2023. Lisäksi valittiin uusi puheenjohtaja ja hallitus seuraavalle toimikaudelle. Kokoukseen osallistui yhdeksän yhdistyksen jäsentä.

Itsenäisyyspäivän ralli

Itsenäisyyspäivänä 6.12. järjestettiin perinteinen itsenäisyyspäivän ralli eli talviralli. Se kisattiin klo 6.30–16.30, ja rallialueena oli koko KyLY:n toimialue. Rallissa havaittiin yhteensä 74 lintulajia. Rallin tulokset:

1. Gulls (Juha Ojala, Jani Salonen ja Jukka Kivilompolo), 54 lajia. Ässät: piekana, viiru-/lapinpöllö ja isokäpylintu
2. Team Lappala (Antti Vänskä, Teo Ylätalo ja Janne Aalto), 52 lajia. Ässät: uivelo, pyy, tuulihaukka, peukaloinen ja hemppo
3. Pellet ja Pyhtään pelottomat (Antto Mäkinen, Joni Räsänen, Mikko Laaksonen ja Ari Vuorio), 46 lajia. Ässät: kanadanhanhi, alli, merikotka, sepelkyyhky ja jättiläispeippo
4. Ihan pihalla (Elissa Soikkeli ja Hanna Aalto), 39 lajia
5. Ekokotkat (Esa Partanen ja Mikko Pöyhönen), 34 lajia. Joukkue kisasi ilman moottoriajoneuvoja.

Yhteishavainnointipäivän muutontarkkailua Elimäenjärvellä 1.10. Kuva: Juha Ojala

Syksyinen kävelyretki Arboretum Mustilassa järjestettiin 8.10. Kuva: Eetu Paljakka

Pellet ja Pyhtään pelottomat kisasi itsenäisyyspäivän rallissa Etelä-Kymenlaakson alueella. Kuvassa kiikaroidaan Kotkan Laajakoskella. Kuva: Joni Räsänen

Ekopinnakisa koko vuoden

Koko kalenterivuoden mittaiseen ekopinnakisaan osallistui 13 henkilöä. Tulokset ja parhaat lajit:

1. Jari Venemies, Virolahti, Vilkkilä (mökki), 197 lajia. Isohaarahaukka ja harjalintu
2. Esa Partanen, Kotka, Kotkansaari, 191 lajia (spontaanit 190). Pikkukajava ja pikkukultarinta
3. Veli-Matti Multanen, Hamina, Hevossaari (mökki), 189 lajia (spontaanit 187). Kattohaikara
4. Ari Eerola, Kotka, Laajakoski, 187 lajia. Luhtahuitti ja pikkusieppo
5. Klaus Niemelä, Virolahti, Sydänkylä (mökki), 169 lajia. Kattohaikara ja haarahaukka
6. Teemu Tast, Kotka, Kaarniemi, 158 lajia. Jalohaikara ja pikkusieppo
7. Mikko Laaksonen, Pyhtää, Munapirtti, 155 lajia. Varpuspöllö ja lapinsirkku
7. Eetu Paljakka, Kouvola, Ruotila, 155 lajia. Mustatiira ja viiriäinen
9. Olli Kivinen, Iitti, Kymmentaka (mökki), 153 lajia. Luhtahuitti ja lapintiira
10. Pia Nuotio, Kouvola, Jokela, 147 lajia. Kattohaikara ja rytikerttunen
11. Markku Metso, Kouvola, Voikkaa, 140 lajia. Mustavaris
12. Joni Räsänen, Kotka, Metsola, 138 lajia. Heinätavi ja mustaviklo
13. Sakari Tanttari, Kouvola, Rekola, 126 lajia. Pyy ja luhtakerttunen

TULOSSA

- ▶ Torniopastukset Haminassa Lupinlahden lintutornissa keskiviikkoisin 5.4.–10.5. klo 18–20
- ▶ Kevätretki Virolahdella 15.4.
- ▶ Yhteishavainnointipäivä huhtikuun loppupuolella
- ▶ Sääntömääräinen kevätkokous 26.4. klo 18 Kotkassa Kumppanuustalo Viikarissa. Vain jäsenille.
- ▶ Vappuralli 1.5., mikäli riittävästi osallistujia ilmoittautuu
- ▶ Arktikaristeily Ulko-Tammioon 20.5. Ilmoittautumiset: joni.rasanen1@gmail.com
- ▶ Yölaulajaretki Haminan Kirkkojärvellä 2.6.
- ▶ Ekorallit kesä- ja elokuussa
- ▶ Koillis-Kymenlaakson lintuatlaspäivä 8.7.
- ▶ Koko vuoden mittainen ekopinnakisa käynnissä. Ilmoittautumiset: esa.partanen@yahoo.com

Seuraa tiedotusta tapahtumista yhdistyksen koti- tai Facebook-sivuilta. Tuoreimmat tiedot ja ohjeet ilmoitetaan lähempänä ajankohtia. Lisätietoja saa tarvittaessa yhdistyksen hallitukselta.

Ellei muuta ilmoiteta, tapahtumat ovat avoimia myös muille kuin yhdistyksen jäsenille.

Tornien taiston jälk-mainingeissa

Teksti ja kuva: Eetu Paljakka

Kahden ihmiskontaktittoman välivuoden jälkeen oli kerrassaan mukavaa palata pihoilta torneihin toukokuun toisena lauantaina. Arktika-päivien oppaista kootulla tiimillä oli tarkoitus osallistua Tornien taistoon jo kaksi vuotta sitten. Taistelupaikkana oli tarkoitus olla vastikään valmistunut Pyterlahden ilmavalvontatorni. Idea sai kuitenkin hautua päässä vielä parin vuoden ajan, kun silloinen taisto jouduttiin perumaan ensimmäisen koronakevään takia.

Tämän vuoden taistelupaikaksi valikoitui syksyllä 2021 rakennettu Vilkkilänturan uusi Talniemen lintulava, joka on nimetty biologi Ilkka Hanskin muistoksi. Lava on sijainniltaan loistavassa paikassa, vanhojen Kolsinpohjan ja Lintulahden tornien välissä. Vesialue alkaa käytännössä heti lavan edestä. Rantametsikkö on sopivan kaukana, jotta kaikkiin suuntiin näkee kohtuullisesti, mutta silti riittävän lähellä metsälintujen kuulemista ajatellen. Kaiken lisäksi upouusi lava on tilava. Paikalle olisi mahtunut enemmänkin väkeä kuin taistopäivänä tornissa vierailleet 12 kiinnostunutta kansalaista.

Lauantaiaamuna saavuimme tornille hiukan ennen viittä tunnustelemaan kevätaamun tunnelmaa. Olosuhteet vaikuttivat ihanteellisilta. Auringon ensisä-

teiden osuessa peilityntä Vilkkilänturaa peittävään kevyeen usvatarsoon totesimme, että hyvällä paikalla ollaan (huolimatta tornin kohtalaisesta tärinästä, joka korjaantunee ennen ensi kevättä). Kolsinpohjan tornissa kisaillut Metsähallituksen jengi sai ihastella lintulahden näkymää ikään kuin takarivistä, sillä vanha torni sijaitsee kauempana vesialueesta. Joukkueemme itsetuntoa kohotti myös tieto länsirannikkoa koettelevista sadealueista. Samankaltaiset olosuhteet ovat joskus ennenkin nostaneet Virolahden tornit karkisijoille.

Lajilista kasvoi heti aamusta alkaen lähes laitonta vauhtia, vaikka leppoisalla asenteella olimmekin liikenteessä. Tyypilliset vesi- ja rantalajit hoituivat nopeasti, ohessa myös Virolahdella harvinainen nokikana. Lintulahden puolelta valkoselkätikan rummutus kantautui korviimme, samaten lahden pohjukasta vaimeasti kuulunut ruokosirkkalinnun metallinsointinen pirinä. Havainto olisi saattanut jäädä epävarmaksi ilman Kolsinpohjan varmistusta lajista. Havainnoijan kannalta harmillisesti turan rantaruovikko oli runsaslumisen talven jäljiltä vielä aivan maissa, joten ruovikkolajeista ei saatu nauttia juuri sen enempää. Tästä

huolimatta tunti ja neljäkymmentäviisi minuuttia riitti 90 lajin havaitsemiseen.

Merellä massoittain nähtävä vesi- ja kahlaajalintujen kevätarktika soi tänään pari parvea meillekin. Alli, mustalintu, punakuiri, kapustarinta, yksi parvi kutakin lajia. Päivän runsain muuttaja oli valkoposkikhanhi, joita havaittiin noin 1300 yksilön edestä. Mukavaa kevätliikehdintää oli myös suokukoilla ja pikkujoutseilla.

Maaginen satasten raja saatiin rikki kahdella pikkukuovilla jo ennen kahdeksaa. Tämän jälkeen oli hyvä panostaa kasvavamääräisen yleisön kanssa seurusteluun, mutta toisaalta myös kvaliteettien etsimiseen. Siinäkin taisimme onnistua aika hyvin, olihan meillä mukana äärimmäisen tarkkasilmäinen, lintujen liikkeitä mestarillisesti tunteva Teemu Sirkkala, joka työkiireiltään ehdittyä intoa puhkuun tuntui löytävän jatkuvasti uusia lajeja listallemme. Tosin länsipuolelta tornimme ohittanut upea NIITTYSUOHAUKAKOIRAS ei olisi jäänyt keneltäkään huomaamatta, paitsi Kolsinpohjasta, linnun jäädessä metsän taakse katveeseen.

”Pyggen” (klo 10.25) jälkeen havaitsimme uusina lajeina vielä tornin yli muuttaneen nokkavarpusen ja kahdel-

tatoista turan yli liihottaneen haarahaukan. 113 lajia riitti meille tänä keväänä, ja sillä yletyimme Suomen voittoon. Voittotulos oli tiukka, sillä PPLY:n Pyhäjoen Parhalahden torni kauhoi itselleen 112 lajia, sijoittuen toiseksi. Taiston kolmas sija suotiin Kolsinpohjalle (110 lajia) ja neljäs Kellovuoren veteraaneille (109 lajia). Lopputulema on eittämättä hyvää mainosta KyLY:lle, Virolahdelle, uudelle tornille ja Arktika-päiville. Ensi vuonna tavataan samalla tornilla, eikö vain?

Tositarina päättyy taiston jälkeen toteamamme anekdoottiin: Oli hyvä tiimi, mutta etenkin hyvä Teemu.

Team Arktika-päivät:

Jari Markkula, Helsinki / Virolahti. Arktika-päivien arvostettu lintuasiantuntija sekä opasvastaava.

Antto Mäkinen, Kotka. KyLY:n puheenjohtaja.

Teemu Sirkkala, Kirkkonummi. Nuori, intohimoinen ja rakastettu Arktika-opas.

Eetu Paljakka, Sippola. Tuore ja innokas KyLY:n hallituksen jäsen sekä Arktika-opas.

Tornien taiston alkuhetkiä Talniemen lintulavalla aamulla klo 6.

Vuoden 2022 syyskaudella koettiin ennätysellinen punajalkahaukkojen (*Falco vespertinus*) esiintyminen. Kuvat: Ari Seppä ja Ilkka Korhonen

Kuvapoimintoja vuodelta 2022

Kymenlaakson vuoden harvinaisin laji oli Kotkan Kyminsuusta lokakuulla löytynyt pikkumerimetso (*Microcarbo pygmaeus*). Kuva: Raine Martikainen

Poikkeuksellisen ulkonäön omaava rantasipi (*Actitis hypoleucos*) aiheutti loppukesällä ihmetystä Kouvolan Lappakoskella. Todennäköisesti kyse oli jonkinlaisesta värimuunnoksesta eli tässä tapauksessa melanistisesta yksilöstä. Täyttä varmuutta asiaan ei kuitenkaan saatu edes Euroopan johtavilta ornitologeilta. Kuva: Kalle Ylimäki

Punakaulahanhi (*Branta ruficollis*) Kotkan Meripuistossa. Tällä linnulla peitinhöyhenten valkeat kärjet muodostavat selän puolelle useita hailakoita valkeita juovia, joten kyseinen yksilö on vielä nuoruuspuvussa. Vanhalla juovia on vain kaksi ja ne ovat selkeitä ja selvärajaisia. Kuva: Raine Martikainen

Lintuatlaksen 1. vuosi KyLY:n alueella

Eetu Paljakka

Suomen neljäs lintuatlas 2022–2025 käynnistyi varsin lupaavasti KyLY:n alueella (Kymenlaakso ja Iitti). Koko Suomi on jaettu 10 x 10 kilometrin kokoisiin atlasruutuihin, joista 78 on meidän yhdistyksemme vastuualueella. Keskimäärin kustakin ruudusta on saatu atlashavaintoja reilusta 50 lajista, mikä on oikein hyvä alku.

Atlashavainnoksi kelpaa mikä tahansa pesintään viittaava lintuhavainto. Havaintojen ilmoittamisen yhteydessä havaintoon merkitään pesimävarmuus-

indeksi, joka luokittelee havainnon joko epätodennäköiseksi (1), mahdolliseksi (2–3), todennäköiseksi (4–6 ja 61–66) tai varmaksi (7–8, 71–75 ja 81–82) pesimähavainnoksi. Pesimävarmuusindeksin suuruuden, lajimäärän ja ruudun ympäristön perusteella syntyy kullekin ruudulle oma selvitysaste. Paras mahdollinen selvitysaste, erinomainen, löytyy alueeltamme jo kuudesta ruudusta, jotka ovat Haminan Koivuluoto ja keskustaluoto, Kotkan Karhula sekä Iitin Kausala, Kymmentaka ja Säyhtee. Selvitysasteeltaan toiseksi parhaita eli hyviä ruutuja on viisi. Matalimmat selvitysasteet puolestaan

löytyvät maakuntamme harvaanasutusta pohjoisosasta ja toisaalta saaristosta. Entisen Valkealan itä- ja pohjoisosat ovat jopa Miehikkälää heikommin karitettuja, mikä on hieman yllättävää, jos vertailee alueiden yleisiä lintuharrastajamääriä. Kotkan Kirkonmaan ruudulta on toistaiseksi saatu atlashavainto vain silkkiuikusta. Kirkonmaan saareen on kesäisin lauttaliikennettä, kuten moneen muuhunkin harvemmin retkeilyyn ulkosaareen, eli atlashavaintojen tekeminen olisi sinällään helppoa ja kannustavaa. Harvaan retkeilyjen atlasruutujen alueelle on suunniteltu myös yhteisiä

atlasretkipäiviä, joissa useampi retkikunta levittäytyy ruuduille keräämään mahdollisimman paljon atlashavaintoja. Tänä vuonna atlasretkipäivä järjestetään lauantaina 8.7. Koillis-Kymenlaakson atlasruutujen alueella. Tarkemmin tapahtumasta tiedotetaan aikanaan KyLY:n tiedotuskanavissa, ja myös kirjoittajalta voi kysyä lisätietoja.

Jotta kaikki olisi mahdollisimman helppoa, niin atlashavaintoja pystyy ilmoittamaan monessa eri paikassa. Yhdistys suosittelee atlashavaintojen ilmoittamista Tiiraan, sillä tällöin havainnot tulevat automaattisesti myös yhdis-

tyksen käyttöön. Muita vaihtoehtoisia palveluita havaintojen tallentamiseen ovat Lajitietokeskuksen Vihko-havaintopalvelun lomakkeet sekä iNaturalist-havaintopalvelu. Kaikki kolme palvelua on saatavilla omina sovelluksinaan Android-käyttöjärjestelmän puhelimille ja Tiiraa lukuun ottamatta iOS-puhelimille. Näiden lisäksi Luomuksen omien lintulaskentojen ja rengastustietojen aineistoa käytetään Lintuatlaksessa.

Lintuatlashavaintoja tehdessä, kuten luonnossa liikkua muutenkin, tulee muistaa myös huomaavainen havainnointi. Lintujen pesintöjä ei atlas-

retkilläkään tule häiritä. Käytetään siis mieluummin alempaa pesimävarmuusindeksiä kuin vaarannetaan lajin pesintä.

Tälle vuodelle atlasvastaavanne antaa ohjeeksi tehdä yleisesti enemmän. Pitäkää yleisetkin lajit mielessä. Haastakaa itseänne ja menkää ennestään tuntemattomille seuduille atlastelemaan. Saattaa tulla mukavia retkipäiviä!

Kirjoittaja on KyLY:n lintuatlasvastaava. E-mail: eetu.paljakka@gmail.com

Lisätietoja lintuatlaksesta: www.lintuatlas.fi, www.kyly.fi/havainnot/lintuatlas/

Isokoskelopoikue pesimävarmuusindeksillä 73: havaittu juuri lentokykyiset poikaset tai untuvikot, jotka voidaan katsoa syntyneiksi ruudun alueella. Kuva: Raine Martikainen

Usein maastopoikasten mukana liikkuu myös niitä ruokkiva emolintu, mutta indeksiksi tilanteessa sopii silti 73. Indeksia 74 tulisi puolestaan käyttää, mikäli poikasia ei ole nähty; tällöin poikasten oletetaan pysyttelevän vielä pesässä. Kuvissa poikasien ruokkivat kaakkuri (Kuva: Raine Martikainen) ja kirjosiippo (Kuva: Ilkka Korhonen).

PESIMÄVARMUUSINDEKSIT

Epätodennäköinen pesintä (indeksi 1)

1. Havaittu pesimäaikaan lajin yksilö, mutta havainto ei viittaa pesintään kyseisessä atlasruudussa. Indeksiiin 1 luetaan ruudulla muuttomatkalla oleviksi tulkitut linnut (ylimuuttavat, muutolla lepäilevät), naapuriruudulle matkalla oleviksi tulkitut linnut (esim. ruoanhakumatkat), selvästi pesimättömät kiertelijät tai nuoret linnut sekä harvinaisuudet, joille atlasruutu ei ole levinneisyysaluetta.

Mahdollinen pesintä (indeksit 2–3)

2. Havaittu yksittäinen lintu kerran (esim. laulava tai soidinääntelevä koiras, nähty tai kuultu naaras) pesimäaikaan lajille sopivassa pe-

simäympäristössä, ja lajin pesintä ruudussa on mahdollista. Paikalla on joko käyty vain kerran tai lintu on tavattu vain kerran useista käynneistä huolimatta.

3. Havaittu pari kerran pesimäaikaan sopivassa pesimäympäristössä, ja lajin pesintä ruudussa on mahdollista.

Todennäköinen pesintä

(indeksit 4–6, alaindeksit 61–66)

4. Havaittu laulava, soidinmenoja esittävä tai muuten samalla paikalla (eli pysyvällä reviirillä) pesimäaikaan oleskeleva koiras eri päivinä.
5. Havaittu pesimäaikaan samalla paikalla oleskeleva naaras tai pari eri päivinä.
6. Havaittu lintu tai pari pesimäaikaan tavalla, joka viittaa vahvasti

pesintään, ks. alaindeksit. Havaittu lintu/pari:

- 61: käymässä useasti todennäköisellä pesäpaikalla (esim. laskeutuvan säännöllisesti samaan paikkaan ruoikkoon tai saareen).
- 62: rakentamassa pesää (kaivamassa tai hakkaamassa pesäkoloa, kuljettamassa pesänrakennusmateriaalia tms.).
- 63: varoittelemassa, koska pesä tai poikue on ilmeisesti lähistöllä.
- 64: näyttellessä siipirikkoa tai muulla tavoin houkuttelemassa havainnoijaa pois ilmeisen pesän tai poikueen luota.
- 65: hyökkäilemässä tai muulla tavoin käyttäytymässä uhkaavasti havainnoijaa kohtaan (esim. pöllöt ja tiirat), koska pesä tai poikue on ilmeisesti lähistöllä.

66: Nähty pesä, jossa samanvuotista rakennusmateriaalia (esim. petolintujen koristellut pesät) tai ravintojätettä; ei kuitenkaan varmaa todistetta munista tai poikasista.

Varma pesintä

(indeksit 7–8, alaindeksit 71–75 ja 81–82)

7. Havaittu epäsuora todiste varmasta pesinnästä, ks. alaindeksit.
- 71: Nähty pesä, jossa on pesitty samana vuonna, koska siinä munia tai niiden kuoria, jätteitä poikasista, sulkatuppien "hilsettä" tms.
- 72: Havaittu linnun menevän pesään tai lähtevän pesästä tavalla, joka selvästi viittaa pesimiseen (ei kuitenkaan ole nähty munia tai nähty tai kuultu poikasia; esim. koloihin tai korkealle pesivät lajit).

73: Havaittu juuri lentokykyiset poikaset tai untuvikot, jotka voidaan katsoa syntyneiksi ruudun alueella. Esimerkiksi kottaraisen kesäiset poikueparvet liikehtivät todella paljon, jopa ruutujen yli, eli niitä ei soisi laitettavan tähän indeksiin.

74: Havaittu emo kantamassa ruokaa poikasille tai poikasten ulosteita; pesän voidaan katsoa olevan ruudun alueella.

75: Nähty pesässä hautova emo.

8. Havaittu suora todiste varmasta pesinnästä, ks. alaindeksit.

81: Kuultu poikasten ääntelevän pesässä (esim. koloihin tai korkealle pesivät lajit).

82: Nähty pesässä munia tai poikasia.

Lähde: <https://lintuatlas.fi/indeksit/>

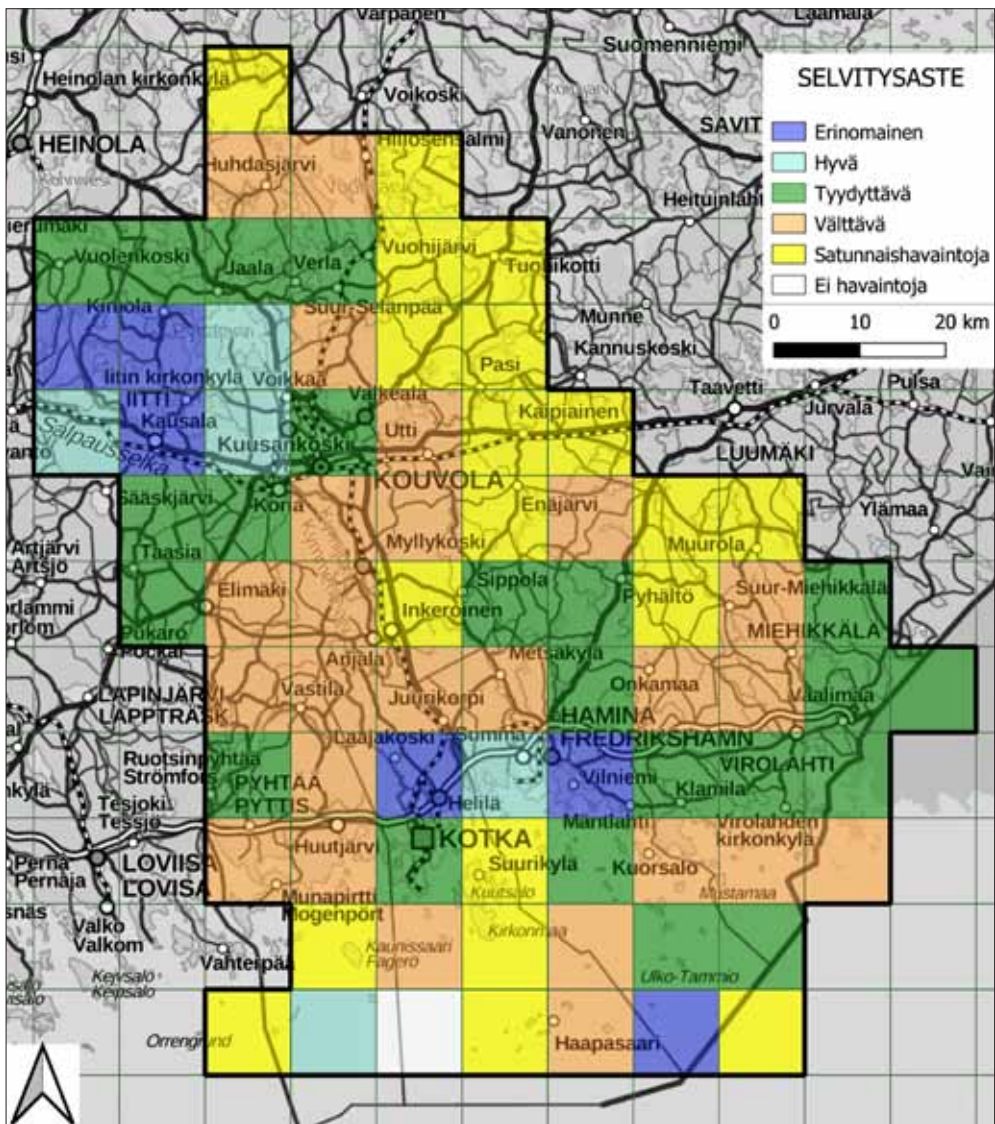

Hautova kulatorastas saa pesimävarmuusindeksin 75: nähty pesässä hautova emo. Kuva: Tuula Nironen

Palokärkiä pesimävarmuusindeksillä 82: nähty pesässä munia tai poikasia. Kolopesijöillä tämä indeksi tulee kyseeseen vasta, jos poikasten nähdään kurkistelevan pesäkolon suulta. Mikäli kolosta kuultaisiin ääniä, mutta poikasia ei nähtäisi, saisi havainto indeksin 81. Kuva: Raine Martikainen

KyLY:n alueen lintuatlasruutujen selvitysasteet vuonna 2022. Selvitysasteeseen vaikuttavat havaittujen lintulajien määrä, niiden pesimävarmuusindeksit sekä ruudun ympäristö. Esimerkiksi ulkosaaristossa oleva ruutu saa korkean selvitysasteen pienemmällä lajimäärällä kuin sellainen atlasruutu, jossa erilaisia biotooppeja ja täten mahdollisia pesimälajejakin on runsaammin. Karttakuva sisältää Maanmittauslaitoksen Peruskarttasarjan 01/2023 aineistoa ja Suomen Lajitietokeskuksen tuottamaa avointa aineistoa (CC Nimeä 4.0). Atlastiedot: Luonnontieteellinen keskusmuseo Luomus (CC Nimeä 4.0).

MONIPUOLISET PAINOTUOTTEET - jo yli 40 vuotta

PAINOTALO westman

painotalowestman.fi

Peiposta tervapääskyyn – kevättä lähimetsässä

Teksti: Paula Uotila

Kuvat: Paula Uotila, ellei toisin mainittu

Olen seurannut lähiluontoa kotiseudullani vanhan Kouvolan alueella yli kymmenen vuotta. Viime vuosina itselleni tärkeimmäksi lähiluontokohteeksi on muodostunut Palomäen metsäalue. Metsä on alle kahden kilometrin päässä Kouvolan keskustasta, ja vaikka se ei ole suuri, se on monipuolinen: sieltä löytyy niin mäntykangasta kuin vanhaa kuusikkoakin, ja alueen koilliskulmassa sijaitsee myös niitty, Suutarinpelto, jota pidetään avonaisena vuosittaisella niitolla. Metsässä kiertää viiden kilometrin pituinen kuntopolku, joka on talvisin hiihtolatuna, ja monien metsäpolkujen lisäksi alueelta löytyvät sekä koir- että hevospolku. Seuraavassa otteita kevään 2022 kokemuksistani lähiluonnossa Pikku-Palomäen ja Palomäen alueella.

Talvi 2022 oli ennätysellisen luminen. Hiihtoladut Palomäellä olivat hyvässä kunnossa, ja hiihtämisen lomassa tarkkailin myös talvista lintumaailmaa. Ensimmäiset kevään merkit, laulavat linnut, havaitsinkin jo talvella. Lähimetsän lajeista esimerkiksi kuusitiaisen kuulin laulavan helmikuun alkupuolella, hömötiaisen puolestaan helmikuun lopussa. Mustarastas sen sijaan antoi odotella itseään maaliskuun puoliväliin ja puukiipijä maaliskuun lopulle.

Mutta minulle varsinainen kevät alkaa peiposta, ja vuonna 2022 se alkoi sun-

nuntaina 27.3. Viikko oli ollut leuto, ja muuttolintuja oli alkanut valua hiljaksen myös Pohjois-Kymenlaaksoon. Viikonloppuna oli jälleen talvisempaa, mutta kylmänä sunnuntaipäivänä pihatammen oksalla istui kuitenkin varma kevään merkki: ensimmäinen koiraspeippo. Seuraavana päivänä kuulin sellaisen laulavan kauempana kerrostalojen piha-alueella.

Peipon kanssa samoihin aikoihin saapuvat yleensä sepelkyyhkyt. Havaitsin ensimmäisen sepelkyyhkyn Pikku-Palomäen alueella 29.3., mutta niiden laulua ei vielä kuulunut. Maaliskuun lopussa kuntopolullakin oli yhä hiihtolatu, joten kummoisia metsäkävelyitä en päässyt vielä silloin tekemään.

Mustarastasnaaras Suutarinpellolla toukokuussa 2022.

Suutarinpelto 10.5.2022. Alue on saanut nimensä suutari Kalle Laitisen mukaan, joka asui vaimoineen ketorinteeseen, osin maan sisään rakennetussa korsumökissä täällä vielä 1940-luvulla. Suutarinpelto kunnostettiin 2000-luvun alussa, ja alueen avointa alaa ylläpidetään nykyään vuosittaisilla niittotöillä, joita organisoi Pohjois-Kymen Luonto ry. Niitty on tärkeä elinympäristö mm. monille kasveille ja perhosille.

APRILLIPÄIVÄN AAMU on aurinkoinen, mutta pakkasta on kymmenen astetta. Käännän seinäkalenterin sivua: huhtikuun kuvassa paistattelee punarinta. Mieleepi palaa korona-keväät ja poikkeustila 2020, jolloin jokainen Suomeen palannut muuttolintu tuntui ihmeelliseltä, muistutukselta siitä, että maailmassa on yhä toivoa ja kauniita asioita. Tuolloin kuulin ensimmäisen punarinnan 1.4. Tarkastan Tiirasta, montako havaintoa lajista on tehty KyLY:n alueella tänä keväänä: kuusi, joista yksi Kouvolassa. Kevät on todellakin myöhässä.

Suuntaan metsään kävelemään. Metsäpolut ovat pääosin jäässä, mutta hanki kantaa. Latukone tekee yhä hiihtolatuja, mutta ne ovat niin jäisiä, ettei minun tee enää mieli hiihtää. Kuusikossa laulavat mustarastas ja kuusitiainen, kauempaa kuuluu vihervarpusen lentoääniä ja korpin raakuntaa. Jatkan kohti hyppyräikkä, ja latukoneen mentyä kuulen sen: kevään ensimmäinen sepelkyyhkyn huilu! Seisahdun kuuntelemaan, ja kohta kuulen tutun siipien läpytyksen ja näen kahden kyyhkyn lentelevän latvustossa. Samalla kuulen vähän matkan päästä myös töyhtötiaisen yhteysääniä. Töyhtötiaisia näen täällä harvemmin kuin kuusi- tai hömötiaisia, vuosittain kuitenkin.

Kerran olen nähnyt täällä myös niiden maastopoikueen.

SEURAAVAN METSÄKÄVELYN teen 13.4. Edellisestä kerrasta on jo melkein kaksi viikkoa, ja syykin on selvä: tuli takatalvi, tuli räntäsadetta, lunta ja tuulta. Osa muuttolinnuista vetäytyi takaisin etelämmäs. Joinakin päivinä olen kuullut silti peipon ja sepelkyyhkyn laulua.

Kun takatalvi näyttää väistymisen merkkejä ja lämpötila nousee, tapahtuu lintujen muutossa ryöpsähdys. Retkeilen pelloilla ja vesistöjen äärellä, ja muuttolintuja näkyy ilahduttavan paljon. Viimein kuulen myös kevään ensimmäisen punarinnan – se tapahtuu Kouvolan uimahallin lähellä 11.4. Seuraavana päivänä sellainen tuntuukin laulavan jo joka toisessa pensaassa.

Pohdin alkanutta lintuatlasta ja lähdän lähimetsään tarkkailemaan, näkyykö lintujen pesintään viittaavia merkkejä. Pihapöntön ympärillä hyöriävän sinitiaiparin olen atlakseen jo ilmoittanut.

Metsäpolut ovat vetelässä loskassa. Kuntopolulla on vielä etäisesti latua muistuttava ura, ja vastaan tulee hiihtäjäkin, mutta kävelen silti kuntopolkua, sillä hanki kantaa siinä metsäpolkuja mukavammin. Luonto on kuitenkin heräilemässä kevääseen. Mustarastaat

kahistelevat metsänpohjalla, aurinkoisella sulapaikalla lepättelee jo nokkos- ja sitruunaperhosia. Peippoja on äänessä useita, ja laulavia hippiaisiakin kuulen kaksi. Käpytikkapariskunta kisailee äänekäästi, ja yritän tutkailla onko niillä jo pesäkoloa, mutta en löydä sellaista. Pari päivää aiemmin pihapiirissä liikkui kaksikin toisilleen rähisevää käpytikka-paria. Käpytikka on näissä metsissä yleinen pesimälaji.

Tarvon hangessa kohti Suutarinpeltoa. Niityn itäpuolella kuusivaltaisessa metsäkaistaleessa laulaa puukiipijä. Samoilla tienoilla oli lajin reviiri myös edellisenä vuonna, ja kieltämättä täällä on hyviä lahopuita kiipijän pesäpaikaksi. Kuusikossa laulaa myös kuusitiainen, joka ilmestyy lopulta pyörimään äkäisesti särysten ympärilleni. Luultavasti olen myös sen reviirillä.

Jatkan hevospolun kautta syvemmälle metsään. Lähellä koirapolkua tiheässä, mäntyvaltaisessa kohdassa laulaa töyhtötiainen. Se on iloinen yllätys, mutta vieläkin iloisemman kohtaan kävelyretken loppupuolella, kun eteeni pelmahtaa kaksi hömötiaista. Ne hyöriävät matalassa kuusessa aivan vieressäni, ja kun pysähdyn katsomaan, kuulen pientä naputusta. Katsoessani tarkemmin erotan tiheiden kuusten seassa pienen, tuskin puolentois-

Punarinnot saapuvat Suomeen huhtikuussa. Niiden kirkkaan helmeilevä laulu on olennainen osa alkukevään äänimaisemaa. Kuva: Raine Martikainen

ta metrin mittaisen lehtipuupötkkelön, jossa toinen tiäisistä puuhailee. Kyllä, se kaivertaa pesäkoloa! Kolo on jo sen kokoinen, että ainakin kaksi kolmasosaa tintistä mahtuu sisälle. Merkitsen havainnon Tiiraan pesimävarmuusindeksillä 62 (havaittu lintu tai pari rakentamassa pesää), mutta päätän salata sen, sillä pesäkolo on vilkkaalla paikalla kuntopolun vieressä. Toivon, että tämän uhanalaisen lajin pesintä metsässä onnistuu.

PÄÄSIÄISVIIKOLLA sää lämpenee entisestään, ja lisää muuttolintuja saapuu. 19.4. polut ja pururata ovat silti edelleen jäässä eikä metsässä ole varsinaisesti keväisen näköistä. Lumen määrä on kuitenkin vähentynyt, ja vaikka varjokohdissa on lunta vielä paksultikin, on etelärinteillä jo sulaa, ja muurahaisetkin ovat heränneet pesissään.

Äänimaisema on huomattavan keväinen. Vaikka lintuja ei ole lajimäärällisesti vielä paljon, on niiden yksilömäärä kasvanut selvästi. Pensaissa soi punarintojen kirkas liverrys, puidenlatvoissa mustarastaiden huilu. Myös jonkin verran punakylki- ja laulurastaita on saapunut, ja Suutarinpellon koillisnurkassa laulaa kevään ensimmäinen rautiainen – sekin vanhassa tutussa paikassa, jossa olen lajin ennenkin havainnut. Suutarinpellolla

Hömötiaisen (vasemmalla) ja puukiipijän (oikealla) kevään 2022 pesäpaikat Pikku-Palomäen metsässä. Kuvattu syksyllä pesimäkauden jälkeen.

soidintaa myös sepelkyyhkypari, ja vihervarpunen esittää innokkaasti laululentoaan.

Seuraavien päivien aikana teen vastavia kävelyitä ja tarkkailen, mitkä havaitsemistani reviiereistä ovat pysyviä. Useina päivinä äänessä olevat laulajat merkitsen Tiiraan pesimävarmuusindeksillä 4 (havaittu laulava, soidinmenoja esittävä tai

muuten samalla paikalla pesimäaikaan oleskeleva koiras eri päivinä), ja Suutarinpellon sepelkyyhkyparin indeksillä 5 (havaittu pesimäaikaan samalla paikalla oleskeleva naaras tai pari eri päivinä). Myös hömötiaisten kolo näyttää valmistuvan, ja toisinaan tiainen laulaa sen lähistöllä.

VAPPUVIIKOLLA viileämpi sää palaa. Kyseessä ei ole sentään takatalvi, mutta muutaman +15-asteisen päivän jälkeen viisi astetta tuntuu luotaantyöntävältä! En ehdi metsään ennen loppuviikkoa, mutta havaitsen jotakin ilman retkiäkin: kun maanantaina 25.4. katson ikkunasta ulos, huomaan räkättirastaspärin rakentavan pesäänsä nuoren tammen oksanhankaan. Paikkaan on ikkunasta täydellinen näkyvyys, enkä hetkeen malta tehdä muuta kuin kiikaroida pesänrakenusta. Lintu käy ahkerasti hakemassa heinää ja välillä multaa tai mutaa niin että sen nokka on aivan mustana. Se asettelee heiniä huolellisesti ja välissä testaa pesää makaamalla siinä hetken. Pesän pohjan muuraaminen on tarkkaa työtä: lintu sukeltaa pesään niin että vain pyrstön kärki näkyy, ja kuopii sitten pesän pohjaa niin että multa lentelee.

Tutkin räkättirastaan pesinnän ajoitumista. Vapun tienoilla alkaa muninta, joka kestää kaksi viikkoa, ja poikaset lähtevät pesästä pariviikkoisina. Jos kaikki menee hyvin, saan siis ihailla niiden elämää kesäkuun loppuun saakka!

VAPPUVIIKON JÄLKEEN kevättä ei pysäytä enää mikään. Pihatammen räkätti alkaa hautoa, kadunvarren lehmukse-

sa huomaan toisenkin räkätin samoissa puuhissa, ja pihapiirissä myös mustarastaat kuljettavat pesämateriaalia. Metsässä polut sulavat hiljalleen, Suutarinpelto sulaa, puissa ja maassa vihertää aavistuksen. Perjantaina 6.5. lämmintä on jo +17 astetta, ja tehdessäni linturetken pidemmälle havaitsen runsaasti laululintuja: kirjosiippo, metsäkirvinen ja tiltaltti laulavat jo lähes joka metsälaikulla, ja myös pajulintuja ja leppälintuja on joitakin. Kun seuraavana päivänä lähdän lähimetsään, odotan siis laululintujen saapuneen myös sinne. Kovin runsaasti uusia lintuja ei metsästä kuitenkaan löydy, mutta Suutarinpellolle ovat ilmestyneet sekä pajulintu että tiltaltti. Myös vihervarpunen soidintaa tutulla paikalla, ja tällä kertaa kuusikossa laulaa myös punatulkku.

Palaan kotiin Palomäen ja Pikku-Palomäen välisen vanhan metsän poikki. Tässä osassa metsää virtaa puro, ja täällä on myös jonkin verran kaatuneita puita, jotka on jätetty maahan lahoamaan. Puronnotkossa laulavat hippiäinen ja peukaloinen, joista jälkimmäinen myös näyttäytyy ja varoittelee pyrstöään nykien. Laji on alueella vanha tuttu – sen laulua kuulee vuosittain, ja kerran olen nähnyt täällä niiden poikasiakin. Lintujen lisäksi löydän puronnotkosta myös

kukkivan näsiän, ja se yllättää, sillä olen liikkunut täällä jo vuosia enkä ole ennen huomannut sitä! Luultavasti sen pinkit kukat osuivat silmiini muuten vielä lehdettömän metsän keskeltä. Mikäli sääatjat jatkuvat lämpiminä, sulavat poluilta pian loputkin lumet ja metsä lehahtaa vihreyteen. Nyt lintuja pystyy vielä helposti löytämään paljailta puiden oksilta.

TOUKOKUUN PUOLIVÄLISSÄ lunta on metsässä enää nimeksi. Koivuissa on hiirenkorvia ja ojissa sammakonkutua, ja pururadan aurinkoisissa kohdissa leipäilee pieniä, metallinvihreitä kangasperhosia. Närhipari liikkuu latvustoissa, tiltaltti ja pajulintu laulavat uskollisesti reviereillään, ja 10.5. niiden seuraan on liittynyt vanha tuttu huilisti: mustapääkerttu. Laji on viihtynyt Suutarinpellolla joka vuosi ainakin oman havaintohistoriani ajan.

Muutaman päivän kuluttua käyn katsomassa, olisiko peukaloinen edelleen purolla. En havaitse sitä, mutta kuusimetsän alueella laulaa useita hippiäisiä, ja yllätykseni peukaloinen löytyy tällä kertaa Suutarinpellolta. Seisahdun kuuntelemaan sitä, mutta hetken päästä huomaan, etten olekaan yksin. Suuren kuusen takana erottuu liikettä, ja kohta hahmotan niityl-

Tiltaltti viihtyy monenlaisissa metsissä. Yleisemmästä sukulaisestaan pajulinnusta sen erottaa parhaiten laulun perusteella. Kuva: Raine Martikainen

lä kaksi ruokailevaa metsäkaurista. Katselen niitä niin hiljaa kuin pystyn, ja kun ne lopulta huomaavat minut, ne vaikuttavat kohtaamisesta yhtä yllättyneiltä kuin minäkin. Toinen niistä töllistelee minua tovin, ja sitten eläimet katoavat pensaikkoon. Olen haltioitunut. Yleensä kauriista näkee korkeintaan takavalot, mutta tällä kertaa kohtaaminen oli pidempi. Kyseessä oli myös ensimmäinen kerta, kun olen nähnyt täällä metsäkauriita.

Palaan hevospolun kautta kotiin, ja sielläkin kohtaan iloisen yllätyksen: pyyn. Se nousee polulta lentoon ja patsastelee hetken läheisellä oksalla, kunnes jat-

kaa matkaansa metsän suojiin. En tiedä, pesiikö laji näissä metsissä, mutta lähes vuosittain niitäkin täällä tapaa.

SIINÄ MISSÄ KEVÄT alkaa peiposta, alkaa kesä tervapääskystä. Havaitsen ensimmäiset tervapääskyt Pikku-Palomäen alueella sunnuntaina 22.5. Tuolloin teen myös metsälenkin, ja vaikka olen kävellyt Suutarinpellon alueella jo lukemattomia kertoja, luonto yllättää edelleen: löydän puukiipijän pesän tai oikeastaan pesä löytää minut! Paikka on sama, jossa puukiipijä on laulanut maaliskuusta saakka. Pesä on vanhan

kuusen irtonaisen kaarnan ja puunrungon välisessä rakosessa eikä sitä voi olla huomaamatta, sillä sieltä kuuluu pururadalle saakka kova piipitys ja emot ravaavat siellä tiheään tahtiin poikasia ruokkimassa. Myös lähellä puronnotkoa on puukiipijän reviiri, jossa olen kuullut laulua pitkin kevättä, mutta siellä en pesää ole onnistunut näkemään.

Seuraavien päivien kävelyretkilläni tarkkailen puukiipijäparin touhuja. Vielä muutaman päivän ajan paikalla on vilkasta, mutta 30.5. en havaitse pesän ympärillä enää liikettä. Poikaset lienevät lähteneet pesästä.

Pikku-Palomäen ja Palomäen välissä on kappale vanhaa metsää, jossa virtaa puro. Tässä osassa metsää viihtyvät mm. peukaloinen ja hippiäinen.

Käenkaalien kukintaa Pikku-Palomäen metsässä 25.5.2022.

Toukokuun lopulla vihreys metsässä on jo käsinkosketeltavaa. Koivujen hiirenkorvat alkavat muistuttaa oikeita lehtiä, ojanpientareelle nousee korvasieniä, ja metsänpohjalla kielot availevat kukintojaan. Hiljalleen lehdet puissa peittävät avoimet näkymät naapuritaloihin ja pihan linnunpönttöihin, mutta räkättirastaan pesä pihatammessa erottuu vielä. Rastaat hautoivat vapun jälkeen kaksi viikkoa, kunnes hylkäsivät pesän. Tämän jälkeen havaitsin kuitenkin kierrätystä, kun harmaasieppo kävi repimässä pesää ja lensi varastetut pesämateriaalit nokassaan rakentamaan omaa pesäänsä. Ja kun toiset linnut rakentavat pesiään tai ruokkivat jo poikasiaan, saapuvat toiset vasta reviereilleen: myös Suutarinpellolla sirahtelee harmaasieppo, rehevän lehtomaisen metsän puolelle ilmestyvät sirittäjä ja lehtokerttu. Polun varressa tuoksuvat tuomen valkoiset kukat ja taivaalla kirskuvat tervapääskyt, mutta hyttysten armeijat eivät ole vielä kuoriutuneet. Tämä pieni hetki kevään ja kesän välissä on kenties vuoden parasta aikaa.

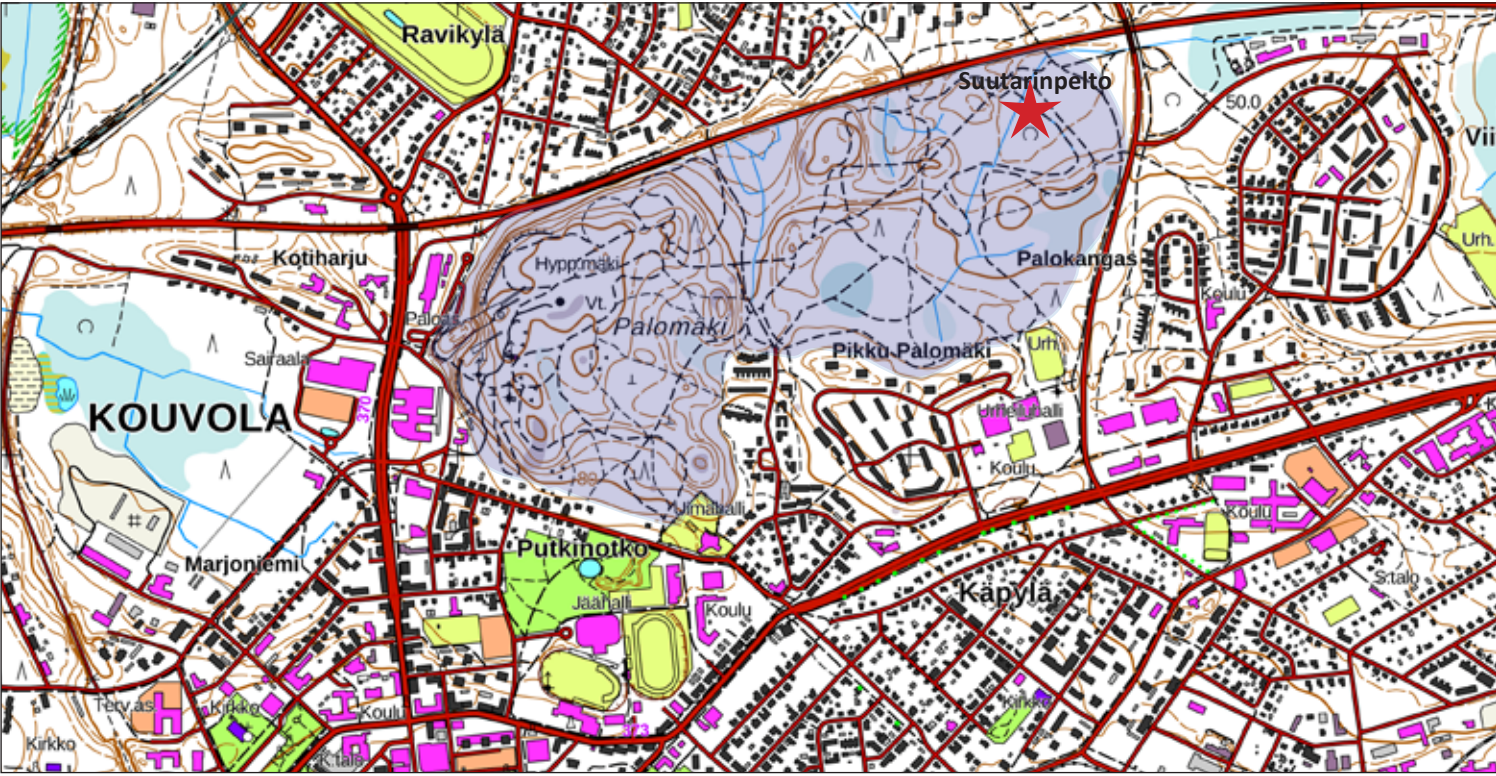
KESÄN HAVAINTOJA

Mitä sitten tapahtui? Nousivatko pesimävarmuusindeksit kesän mittaan? Vastaus on useiden lajien kohdalla kyllä. Kesä-heinäkuun kävelyretkiltä sain varmistettua monien lajien pesintöjä.

Kohtasin metsässä mm. hömötiaisen, hippiäisen ja laulurastaan maastopoikueet, ja pihatammen hylätty räkättirastaan pesäkin pääsi juhannuksen korvilla uudelleen käyttöön, kun rastaspari yllättäen palasi siihen. Tällä kertaa pesintä myös onnistui, ja heinäkuun loppupuolella pesästä lähti maailmalle neljä räkättirastasnuorta*. Myös tali- ja sinitiaisten pesinnät pihapiirissä onnistuivat, samoin mustarastaan, kirjosisiepon ja harmaasiepon. Metsässä pesi myös ainakin viisi käpytikkaparia ja läheisen koulun viereisessä pensaikossa hernekerttu, mutta monista lähiympäristön lajeista korkeimmaksi indeksiksi jäi 4, eli useana päivänä samalla paikalla laulava koiras. Seuraaville vuosille riittää siis vielä työnsarkaa.

**Kuvasin räkättirastaiden pesinnästä videon, jonka voi käydä katso-massa osoitteesta <https://youtu.be/uRq8PMdwVR8> (videolla myös muita pihapiirin lintuja).*

Kevään vihreyttä Pikku-Palomäen kuntopolulla 25.5.2022. Kuvassa näkyvällä alueella oli mm. puukiipijän poikaspesä sekä tilitaltin, sirittäjän ja vihervarpusen reviirit.

Palomäen metsä sijaitsee noin puolitoista kilometriä Kouvolan keskustaajamasta koilliseen. Pohjoisessa alue rajoittuu valtatie 6:een ja etelässä asuinlähiöihin. Suutarinpelto sijaitsee alueen koilliskulmassa. Karttakuva sisältää Maanmittauslaitoksen Peruskarttasarjan 01/2023 aineistoa.

Vielä muutamia vuosikymmeniä sitten hömötiainen oli metsiemme yleisimpiä lintuja, mutta nykyään laji luokitellaan Suomessa erittäin uhanalaiseksi. Vähenemisen syynä pidetään tehometsätaloutta, sillä lajin on vaikea löytää talousmetsistä pesäpaikkoja ja ravintoa. Kuva: Tuula Nironen

Elimäenjärvi

– monimuotoinen
lintukeidas

Kuva: Juha Ojala

Juha Ojala

Elimäenjärvi herättää nimensä vuoksi mielikuvan järvestä. Elimäenjärven tapauksessa nimi johtaa harhaan, sillä paikka on järvi vain keväisin ja satunnaisesti myös syksyisin, muina aikoina alue on peltoa. Keväisin järvi muodostuu enimmäkseen lumien sulamisvesistä, kun taas syksyisin sateet voivat nostattaa pelloille isoja tulvalammikoita,

joista voi pitkään jatkuvien ja runsaiden sateiden aikaan muodostua laajempia vesialueita. Elimäenjärvi on osakunnallisesti arvokasta maisema-aluetta (VAMA 2021)¹ sekä Kymenlaakson Lintutieteellisen Yhdistyksen (KyLY:n) vuonna 2015 nimeämä maakunnallisesti arvokas lintualue (MAALI)². MAALI-kohteen tunnusmerkit alue on täyttänyt niin kevätmuutonaikaisen lepäilijälajis-

tonsa kuin kesäaikaisen pesimälajiston osalta. Lisäksi Elimäenjärvestä on muodostunut viimeisen vuosikymmenen aikana tärkeä syyslevähdysalue arktisille hanhille.

Elimäenjärvi oli ympärivuotisesti veden valtaama vielä 1940-luvulla. Järveen laskeneen Hongistonjoen pengertämisen ansiosta järvi onnistuttiin kuitenkin 40- ja 50-lukujen taitteessa kuivaamaan,

ja ravinteikas järvalue otettiin viljelyskäyttöön. Kirjallisuustietojen mukaan pienimuotoisia kuivaustoimia oli tehty jo 1860-luvulta lähtien, mutta vasta 1950-luvulle tultaessa kuivatus oli saatu lopullisesti valmiiksi. Nykyisin Hongistonjoen vesi virtaa Elimäenjärven rantapengerysten takana kulkevaa ympäryskanavaa pitkin. Keväisin peltoalueelle tulvia nostattavat lumien sulamisvedet pumpataan

ympäryskanavaan ja vesi juoksetetaan Teutjokeen, josta se jatkaa virtaustaan Teutjärven ja Kymijoen kautta Suomenlahteen.

Elimäenjärven kosteikon nykyistä vuodenvuorokierroa sävyttää voimakkaasti ihmisen toiminta. Koska kevättulvien aikaan järvaltaaseen kertyvä vesi pumpataan tehokkailla pumpuilla sitä ympäröivään kanavaan, on lopputuloksena

Elimäenjärven kevät 2022 näyttäytyi linnustollisesti monivaiheisena.

äkillinen kosteikkoalueen kuivuminen. Tilannetta voitane karkeasti verrata sellaisiin trooppisten maiden kosteikko-alueisiin, jotka kuihtuvat kuivankauden aikana ja heräävät jälleen eloon sadekauden alkaessa. Onkin mahdollista, että joillekin aluetta kevätmuuton aikaan hyödyntäville lintulajeille kosteikon ylläpitävä kuivuminen olisi tuttu asia eteläisemmiltä leveyspiireiltä, vaikkei sellaista Suomessa luonnonmukaisissa oloissa tapahtuisikaan.

Runsaslumisten talvien jäljiltä vettä riittää runsaasti, ja alue on nimensä mukaisesti järvi jopa parin kuukauden ajan. Tuoreimpana muistona pitkästä järvikaudesta on kevät 2022, jolloin Elimäenjärven oli vettä kesäkuun alkupäiviin saakka. Yhtä runsaita tulvakeväitä on Elimäenjärvellä koettu vain muutama viimeisen puolen vuosisadan aikana³.

Historiallisena tietona on säilynyt ainakin yksi ilmakeku⁴, jossa Elimäenjärven muinainen kosteikkoalue näkyy. Ilmakekuvan perusteella Elimäenjärvi on

ollut kuvaa otettaessa vuonna 1941 rikkonaisesti kasvillisuuden peittämä, ja paikoitellen järvellä on ollut allikkomaisia avovesialueita. Vanhassa ilmakekuvassa on nähtävissä vesikasvillisuuden keskellä kulkevia ilmeisiä veneväyliä, joita on ristellyt järven alueella sinne tänne. Mahdollisesti rantojen tuntumassa on ollut jonkin verran avovettä, tosin vanhasta ilmakekuvasta yksityiskohtien varma tulkinta ei ole kovinkaan helppoa. Kirjallisuustietojen mukaan Elimäenjärvi on ollut 1900-luvun alussa matalavetinen ja ruohottunut, mihin ovat voineet osaltaan vaikuttaa jo 1800-luvun puolella aloitetut osittaiset kuivatustoimet.

1900-luvun alkupuoliskolta Elimäenjärven alueelta on tiedossa vain joitain hajanaisia lintuhavaintoja, joten tiedot alueen muinaisesta linnustosta ovat niukat. On mielenkiintoista kuvitella, millainen järvi on linnustollisessa mielessä ollut ennen kuivatusta. Erityisesti vanhassa ilmakekuvassa näkyvät allikkoalueet antavat mielikuvan monimuotoisesta

kosteikosta, jonka lajisto on voinut olla erityisesti vesilinnuston osalta hyvinkin monipuolinen. Vastaavanlaiset kosteikkoalueet ovat nykypäivän Kymenlaaksossa harvassa. Lintuharrastajan mielen valtaa väistämättä ajatus siitä, että mitä kaikkea Elimäenjärven kaltaiselta kosteikolta olisikaan aikoinaan voinut löytää.

Elimäenjärveä ei ole kuitenkaan linnustollisessa mielessä menetetty, sillä paikalla on 2000-luvulla koettu useampi linnustollisesti erityinen kevätkausi, ja muutamina syksyinäkin tulviva järvi on tarjonnut hyvin mielenkiintoista nähtävää. Keväällä 2010 koetun runsaan kevät-tulvan aikaan Elimäenjärvellä tavattiin huhtikuun puolenvälin tietämillä mm. 1200 muuttomatkallaan levähtänyttä tavia ja harvinaisuuspuolelta sinisiipitaviä sekä amerikantavi. Tuoreemmassa muistissa on syksyn 2017 valkoposkikhanhien valtaisa paikalliskertymä, jolloin hanhien kokonaismääräksi arvioitiin 300 000 yksilöä. Viimeisimmän erityismuiston Elimäenjärvi tarjoili keväällä 2022, kun kui-

vuvan järven alta paljastuneet lietemaat muodostivat erinomaisen ruokailualueen arktisille kahlaajille. Tämän kirjoituksen toisessa osiossa palataan Elimäenjärven kevääseen 2022 ja muistellaan kyseisen kevään lintuhavaintoja sekä linnustollisia erityispiirteitä. Havainnot on koottu Tiira-havaintojärjestelmästä, ja havaintojen perään on lisätty havainnoitsijan tai havainnoitsijoiden nimet.

Elimäenjärven kevät 2022

Vielä huhtikuun alkupuoliskolla Elimäenjärvi oli paksun lumikerroksen alla. Maisema oli kuin miltä tahansa keväiselä peltoalueelta. Huhtikuun puoliväliin saavuttaessa lumien sulamisvesistä alkoi muodostua peltotulvaa, jolle oli 15.4. kertyneenä 300 sinisorsaa, 56 haapanaa ja 10 jouhisorsaa (Markus Keskitalo). Joinain keväinä, varsinkin niukkalumisten talvien jäljiltä, on Elimäenjärvi saattanut olla jo käytännössä kuivunut huhtikuun puoliväliin tultaessa, mutta kevät 2022 oli toista maata. 18.4. tulva-alueilta oli las-

kettavissa jo 480 levähtävää tavia ja 450 sinisorsaa. Tavanomaisen vesilintulajiston lisäksi paikalle olivat löytäneet mm. 4 harmaasorsaa, 2 heinätavia sekä 4 uivelo (Klaus Laine ym.). 22.4. tulvalla kellui härkälintu sekä tukkakoskelopari (Jari Piepponen), joita ei millään muotoa voisi kuvitella tulvapeltojen lajeiksi. Ehkä tässä kohtaa kevättä linnut alkoivat asennoitua tulvivaan Elimäenjärveen ennemminkin vesistöalueena kuin pelkkänä tulvivana peltona. 23.4. järvellä laskettiin 97 telkkää ja 42 uivelo (Juha Ojala). Telkän osalta paikalliskertymä oli yksi kevään 2022 suurimpia koko Kymenlaaksossa.

Vapunpäivän iltana 1.5. Elimäenjärven vedenpinta oli peilityyni. Veden keskisyvyys saattoi hyvin olla vielä metrin luokkaa, ja siitä syystä Moision rannasta avautui laaja järvimaisema. Matalalta paistaneen iltauringon valossa järvellä oli laskettavissa mm. 260 tukkasotkaa, 35 uivelo, 4 punasotkaa sekä 12 silkkiuikkua, ja niiden lisäksi ranta-alueella kahlailli vähintään 55 valkovikloa (Juha

Ojala). Tukkasotkien määrä oli vaikuttava, sillä keväisin niitä kerääntyy vastaavia määriä lähinnä rannikkolinjan parhaille merenlahdille. Elimäenjärven tukkasotkamäärä olikin suurin Tiirasta löytyvä KyLY:n sisämaa-alueen kevätkertymä kautta aikain. Vaikutti selvältä, että 1.5. Elimäenjärvi ei lintujen mielestä ollut enää peltotulva, vaan hyvin ravintoa ja suoja tarjova peltojen ympäröimä järvi. Ehkä linnuilla on vielä muistijälki tallella 1900-luvun alkupuoliskolta? Toisaalta keväisten voimakkaiden tulvien aikaan Elimäenjärveen on vesi yhteys Hongistonjoesta ja Teutjoesta, mikä tarkoittaa myös erilaisten selkärangattomien eliöiden ja mm. pikkukalojen pääsyä tulvivaan järveltä. Tästä syystä järvi tarjonnee tulvahuippujen aikaan kohtalaisesti ravintoa jopa silkkiuikun kaltaisille lajeille.

Elimäenjärven kevät 2022 näyttäytyi linnustollisesti monivaiheisena. Huhtikuun puolivälin tietämillä ajoittuneiden puolisuikeltajasorsien muutonhuippujen ja suurten lepäilijämäärien jälkeen koitti

Tundranhipparvi keväisellä Elimäenjärvellä. Kuva: Raine Martikainen

Pikkujoutsenia voi tavata Elimäenjärvellä erityisesti kevättulvien aikaan. Kuva: Raine Martikainen

toinen aalto, johon kuuluivat Kymenlaakson sisämaan oloissa poikkeuksellisen suuret sotkaparvet sekä runsaina esiintyneet viklot. Toukokuun jälkipuoliskosta kehkeytyi ikimuistoinen Elimäenjärven siirtyessä kevään kolmanteen linnustolliseen vaiheeseen. Nyt pääroolia olivat ottamassa pohjoiseen suuntaavat kahlaajat sekä tundra-alueille asti jatkavat arktiset isot kahlaajat. Alkutahteja lyötiin 14.5., jolloin järven vesialueita reunustavalla lietemaalla ruokaili mm. 850 suokukkoa, 250 liroa, 38 mustavikloa ja 14 suosirriä (Antti Vänskä, Teo Ylätalo). Ensimmäiset merkit tundralle suuntaavista isoista kahlaajista saatiin 19.5., kun järveltä löytyi 5 juhlapukuista tundrakurmitsaa (Jouni Repo). Seuraavana päivänä 20.5. paikalla levähtävien tyllien kokonaislukumäärä

oli hurjat 195 (Klaus Laine), ja 21.5. paikallisia tundrakurmitsoja oli löydettävissä yhteensä jo 13 (Jari Piepponen). 22.5. paikallisten tyllien kokonaismäärä oli edelleen kasvanut ollen 220, suokukkoja riitti edelleen 190 ja suosirrejäkin 43 (Antti Vänskä, Teo Ylätalo). Elimäenjärven monipuolisuudesta kertoo jotain se, että 22.5. paikallisena oli edellä mainittujen kahlaajien lisäksi mm. kurkia 120, viiden yksilön parvi pesintää suunnittelevia meriharakoita ja kymmenittäin hyönteispyynnissä olleita pikkulokkeja.

Elimäenjärven toukokuinen kahlaajamenomä jatkui aina vain vahvempana. 26.5. ylisanat alkoivat loppua kesken yksilömäärien muuttuessa täysin poikkeukselliseksi. Kun päivälle osunut saderintama alkoi tiputtaa tulva-alueelle arktisten

Levähtävien tukkasotkien määrät olivat Elimäenjärvellä runsaita keväällä 2022. Kuva: Ilkka Korhonen

Suokukkojen ja lirojen sekaparvi. Kuva: Pekka Koskinen

Suokukkoja peltotulvalla. Kuva: Pekka Koskinen

kahlaajien parvia, oli iltapäivällä tundrakurmitsoja paikallisena poskettomat 646 yksilöä! Samaan aikaan tundrakurmitsoja jatkoi myös muutolle noin 500 yksilön verran. Iltapäivän edetessä paikallisten kahlaajien parhaita yhtäaikaismääriä olivat mm. 176 punakurmitsoja, 152 isosirriä, 48 jänkäsirriäistä, 88 suosirriä, 4 pikkusirriä, 28 lapinsirriä ja niiden lisänä viereiseltä Kesolan mullospelloilta löytyneet 15 keräkurmitsaa (Antti Vänskä, Timo Korjala, Lasse Artevo ym.). Illan edellä isosirrien paikalliskertymä oli kasvanut vielä lisää, ja ennen hämärän tuloa Elimäenjärven keskiosan lietteellä lepäili ja ruokaili peräti 282 isosirriä (Juha Ojala). Vastaavaa sisämaan paikalliskertymää ei ole ainaakaan Tiirasta löytyvän aineiston mukaan havaittu Suomessa aiemmin. Merialueella suuria isosirriäparvia voi tipahdella hetkellisesti merenluodoille, mutta nyt oltiin sisämaassa tulvivien pellon äärellä, mikä teki tilanteesta hyvin poikkeuksellisen. Tundrakurmitsan osalta vastaavista paikalliskertymistä on koko Suomen alueelta vain muutamia ilmoituksia länsirannikon parhailta kahlaajapaikoilta.

Illalla 26.5.2022 Kesolan puolelta Elimäenjärvelle kulkeva peltotie oli vielä kosteapohjainen ja paikoin upottava.

Autolla tielle ei ollut mitään asiaa, mutta noin kilometrin kävelyllä ja pitkävartisin saappain varustautuneena oli mahdollista saavuttaa Elimäenjärven keskietä, jolta avautui hyvä näkymä vielä tulvivalle kosteikolle. Alue oli tunnistettavissa pelloksi, vaikka joka puolella näkyi pienempiä ja suurempia vesialuita, joiden ympäristössä maanpinta oli lähes kauttaaltaan lietettä. Liettealuetta jatkui niin pitkälle kuin tihkusateisessa illassa oli mahdollista nähdä. Alueen yllä pyöri monisapäinen suosirrien parvi, joka vaikutti arpovan muuttomatkan jatkamisen ja lietteille laskeutumisen välillä. Oli kuitenkin epätodennäköistä, että kahlaajat jatkaisivat enää tämän vuorokauden puolella muutolle sateen ja hämärän vuoksi. Aivan keskietien tuntumassa olevilla lietteillä juoksenteli pieniä sirrejä ja tyyliä. Lähimmät linnut olivat jänkäsirriäisiä, ja niitä oli kymmenittäin. Kauempana peltojen keskivaiheilla erottui tiheä rauhallisesti ruokaileva kahlaajaparvi, josta oli kaukoputkella määritettävissä isosirrejä, punakuireja ja tundrakurmitsoja. Parven kokonaisuusyksilömäärä oli vähintään 500. Näiden isojen kahlaajien tuntumassa ruokaili suosirrejä, joita niitäkin oli pitkälti päälle 200. Paikallisten kahlaajien yhteis-

määrä oli tuhannen yksilön luokkaa, ellei enemmänkin. Peltolätäkössä uiskennellut yksinäinen vesipääsky ei tässä tilanteessa tuntunut erityisen ihmeelliseltä havainnolta, vaikkei lajia joinain vuosina havaita Kouvolan alueella lainkaan.

Päivällä 27.5. alkoi isojen kahlaajien tekemä valtaisa rynnistys olla hiljalleen ohitse, kun aamun puolella alkanut auringonpaiste houkutteli suurimman osan edelleen paikalla olleista punakuireista ja isosirreistä jatkamaan muuttoa. Paikallisten pikkukahlaajien määrät olivat sen sijaan edelleen järjestyttäviä, mm. suosirrejä 460, vesipääskyjä peräti 42 ja jänkäsirriäisiäkin vähintään 38 (Antti Vänskä, Teo Ylätalo). Voisiko yksi lintupaikka yhden kevään osalta enää enempää tarjota? Vastausta kysymykseen ei tarvinnut kauaa odotella. Elimäenjärven kevätkausi 2022 ei nimittäin ollut vielä saanut viimeistä kruunuaan. Samana päivänä klo 14.30 aikoihin keskilietteiltä löytyi erikoinen kahlaaja, joka onnistuttiin määrittämään muutamaa tuntia myöhemmin. Kyseessä oli Kymenlaakson alueen ensimmäinen tundra-avikla (Antti Vänskä, Teo Ylätalo). Elimäenjärven lähes sadunomainen kevät 2022 sai arvoisensa päätöksen. Tundra-avikla viihtyi kes-

kitien itäpuolen lietteillä aina iltaan 28.5. saakka, kunnes se nousi klo 21.34 pikkukahlaajien parvessa pohjoiselle taivaalle ja katosi auringonlaskuun.

Kesäkuun alussa kaikki oli yhtäkkiä ohitse. Järvi oli poissa ja kuivuvan järven alta paljastuneet lintuja kuhisseet lietemaat hävinneet. On hämmentävää miettiä, kuinka valtavalle määrälle lintuja tulviva järvi tarjosi kevään aikana ravintoa ja suojaa. Koko näytelmä tapahtui noin puolessatoista kuukaudessa. 15.6. Elimäenjärven pellot olivat jo orastavaa viljamaata. Todellisuutta on se, että mikäli järvi ei olisi kuivunut, ei se myöskään olisi tarjonnut ruoka-aittaa sille monituhatpäiselle kahlaajajoukolle, joka ruokaili kuivuvan järven lietealueilla toukokuun loppupuoliskolla. Elimäenjärven kevät 2022 ei ihan hetkeen unohdu.

Loppupohdinta

Elimäenjärven keväinen kuivattaminen on ristiriitainen asia. Toisaalta kosteikon viimeistään loppukeväästä tapahtuva ka-

toaminen on negatiivista alueelle pe-
sintää suunnittelevien kosteikkolajien kannalta, toisaalta kuivuvan järven alta paljastuva liete tarjoaa erinomaisen ruokailumahdollisuuden erityisesti läpimuuttaville kahlaajille. Monet kosteikkoalueet ja järvet ovat kärsineet ylitähtäytymisestä ja umpeenkasvusta, mutta Elimäenjärvellä tätä ongelmaa ei tulvakeväänä ole, sillä tulvia nostattava vesi on enimmäkseen puhdasta lumien sulamisvettä, eikä alueella myöskään ole pysyvää vesikasvillisuutta.

Elimäenjärvellä keväällä 2022 esiintyneiden lintujen määrällinen runsaus kertoo alueen hyvästä sijainnista monen lajin kevätmuuttoreittiin nähden. Yhtä lailla lintujen erittäin runsas kertyminen yhdelle paikalle voi kertoa riittävän monipuolisten kosteikkoalueiden puutteesta. Tulvakeväänä Elimäenjärven paikalliskertymät vesilintujen ja kahlaajien osalta ovat vertailukelpoisia minkä tahansa Kymenlaakson parhaan lintuveden

kanssa, vaikka paikka onkin virallisesti pelto. Joka tapauksessa lintuharrastajalle Elimäenjärvi on mielenkiintoinen aina, kun järvioltaassa on vettä tai kun alue on kosteikkoa. Alueella retkeiltäessä tulee ottaa huomioon maatalouskoneet, muu liikenne ja se, ettei kosteapohjaisille teille voi ajaa autolla.

LÄHTEET:

1. Valtakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (VAMA 2021); https://www.ymparisto.fi/fi-fi/luonto/maisemat/arvokkaat_maisemaalueet

2. Kymenlaakson maakunnallisesti arvokkaat lintualueet (MAALI); <https://tiedostot.birdlife.fi/alueet/maali/kylymaali-2015-raportti.pdf>

3. Yle Uutiset, uutinen Elimäenjärven vuoden 2022 tulvakeväästä; <https://yle.fi/a/3-12427547>

4. Maanmittauslaitoksen paikkatietokkuna, vanhat ilmakuvat; www.paikkatietoikkuna.fi

Tiira-lintutietopalvelu, www.tiira.fi

Elimäenjärvi illalla 28.5.2022.
Kuvat: Juha Ojala

Kymenlaakson ensimmäinen tundravikla viihtyi Elimäenjärven keskiosan tulvalla 27.–28.5.
Kuva: Ari Seppä

Virolahden syyslintupäivät

Eetu Paljakka

Jo vuosien ajan Virolahdella on tarkkailtu arktisten lintujen kevätmuuttoa perinteisillä Arktika-päivillä. Vuonna 2022 järjestettiin ensi kertaa vastaavanlainen tapahtuma myös syysmuuton aikaan. Virolahden syyslintupäiviä vietettiin 23.–25.9., ja seuraavassa lintuoppaan tunnelmia tapahtumasta.

Kausityöllistetty lintuopas on innoissaan. Virolahdella tulee tapahtumaan myös syksyllä. Syysarktikateemaista tapahtumaa on kyselyt kevään rientojen oheen jo useiden vuosien ajan. Kas kun lintuja muuttaa Virolahdella syksyisinkin. Vaikka hanhien ja vesilintujen muuttoreitit ovatkin hiukan erilaisia, mukana ovat myös Siperiassa pesineiden lintujen poikaset. Muuttavien lintujen määrä siis tuplaantuu, ja kun lisätään vielä lukuisat päiväpetolinnut ja kyyhkyt, joiden massat ovat kevätarktikan aikaan jo menneet, niin kyllä niistä aineksista hyviä lintupäiviä syntyy.

Kuukautta ennen syyslintupäiviä on vielä varsin kesäistä seisokella ulkona Helsingin Lintumessuilla, Arktika-tiskin

takana. Uusi tapahtuma kerää paljon positiivista huomiota ja esitteitä viedään käristä.

Viikkoa ennen syyslintupäiviä vaiuttaa huolestuttavan hiljaiselta, mutta torstaina voi huokaista helpotuksesta. Siperiasta alkoi tuulemaan juuri oikealla hetkellä, ja ensimmäiset arktiset valkoposkihanhen massat saapuivat maakunnan ilmatilaan ja pelloille. Ei siis tarvitse oleilla lintutornissa sepittäen omia lintujuttuja, vaan lintuja pääsisi oikeasti näyttämään.

Perjantaina päivystystä tornilla yhdeksästä kolmeen. Hiukan sateen uhkaa ilmassa, mutta kävijöitä on silti. Hyvinpä ovat löytäneet uuden tornin. Lintujen liikehdintä antoi hyvän vaikutelman myös

tuleviin päiviin. Metsähanhia näkyi jo joitain satoja, kun viikolla niitä oli nähty maakunnassa vain muutama pieni parvi. Muutoin oli varsin rauhallista. Kaakonkulma-lehden toimittajankin kanssa ehti juttelemaan pidempään, toisin kuin kevätarktiksassa, jolloin toimittajan vierailu osui sopivasti valkoposkihanhen päämuuttopäivälle. Toimittajan ja miksei muidenkin tarkkailijoiden iloksi sattui tornin päältä lentämään komeasti toitottaen kahden toista arktisen joutsenen muuttoparvi, mikä oli ehkä päivän elämyksellisin lintu hetki tornilla. Toisia isoja valkoisia lintuja eli jalohaikaroita nähtiin tornilta peräti kymmenen yksilön verran. Hyvä, ettei ensimmäisenä päivänä tapahtunut vielä

Hiirihaukka oli syyslintupäivien muuttavista petolinnuista runsaslukuisin. Kuva: Pekka Koskinen

Valkoposkihanhia muutti syyslintupäivien aikana vielä illansuussakin. Kuva: Paula Uotila

tämän enempää. Perjantaina valtaosa ihmisistä lienee vielä töissä, ja he saapuvat vasta lauantaina paikalle todistamaan lintumuuttoa.

Lauantaina toden totta tapahtui enemmän. Jatkuvan tornipäivystyksen lisäksi noin kymmenen hengen ryhmä lähti oppaan johdolla tutustumaan Virolahden muihin lintukohteisiin. Esimerkiksi Klamilan uusi näkötorni vanhan hyppyrimäen vieressä tuli tutuksi. Torni on erinomaisella paikalla lintujen muuttolinjalla. Hiirihaukkojen muuttoa pääsee parhaimmillaan katsomaan alta. Päivän aikana hanhimuutto kiihtyi. Aamupäivällä muutto oli vielä metsähanhivaltaista, mutta tapahtuman jo päätyttyä illalla rynnistivät valkoposkihanhet toden teolla. Pääsin seuraamaan muuttoa Miehikkälästä käsin, ja noin kolmessa tunnissa laskin yli 14 000 muuttavaa valkoposkea. Lajisto oli hyvin yksipuolista, kun lisäksi havaitsin vain yhden 300 yksilön sepelhanhiparven ja valkoposkiparvissa pari tundrahanhea. Muutto jäi jatkumaan vielä illan hämyryttyä yöksi. Tähtikirkkaalta taivaalta kuului vielä jokunen sepelhanhen porina valkoposkien korkeampien haukkujen ohella.

Hanhien massamuuttoilta seuraavina aamuina voi vielä nähdä hyviäkin jämiä

edellisyöstä. Niin kävi sunnuntaina. Valkoposkiahanhia nähtiin aamupäivällä vielä reilu tonni, seassa myös tundrahanhia yhä enemmän. Bussiretkue pääsi tutustumaan legendaariselle Lakakalliolle, jossa hanhien lisäksi hiirihaukkoja ja sinisuohaukkoja nähtiin mukavalla etäisyydeltä. Illan hanhiryntäys oli myös jättänyt joitain parvia pelloille, jotka olivat lauantaina vielä tyhjiä. Sunnuntain bussiretki päättyi komeasti Pyterlahdessa yllentäneeseen merikotkanuorikkoon, joka lennätti kolmeatuhatta valkoposkihanhea ympäri peltoja. Puolenpäivän jälkeen muutto hiljeni täysin, ja juuri tapahtuman päätteeksi alkanut sade kestäikin pitkälle seuraavaan päivään.

Talniemen lintulavalla kerättiin viikonlopun aikana lajistaa tornista havaituista lintulajeista. Lopputulema oli 86 lajia, joista harvinaisin lienee sunnuntaina lahden yli muuttanut arosuohaukka. Sekä oppaat että opastettavat tuntuivat olevan tyytyväisiä viikonlopun saldoon, mutta tapahtuman ajankohta olisi hyvin voinut olla vaikkapa viikkoa myöhemmin. Arktinen syysmuutto alkoi käytännössä vasta tapahtuman aikana, ja jatkui vielä loka-kuun puoleenväliin saakka varsin näkyvä. Kenties niihin aikoihin tapaamme ensi syksynä?

Syyslintupäivien opastuksilla havaitut muuttavat linnut. Taulukkoon on yhdistetty havainnot Vilkkilänturan Talniemen lintulavalta (A. Mikola, J. Markkula, E. Paljakka ym.) sekä lauantain ja sunnuntain bussiretkiltä, joilla käytiin useissa kohteissa (E. Paljakka ym.).

	23.9.	24.9.	25.9.
Laulujoutsen	12	40	0
Metsähanhi	284	1680	1070
Tundrahanhi	2	17	170
Harmaahanhilaji (metsä/tundra)	330	520	600
Valkoposkihanhi	75	250	1500
Sepelhanhi	0	112	24
Hanhilaji	135	1590	1300
Hanhet yht.	826	4169	4664
Haapana	0	18	0
Tukkasotka	8	0	0
Alli	70	0	0
Kuikka + kuikkalaji	5	11	1
Varpushaukka	4	12	5
Hiirihaukka	5	84	28
Piekana	0	7	0
Kurki	0	26	68
Sepelkyyhky	550	167	202

Muutontarkkailua Talniemen lintulavalla perjantaina 23.9.2022. Kuva: Aleks Mikola

Yllättäviin tilanteisiin

Pikkumerimetso Sunilanlahdella

Kuva: Joni Räsänen

Kiikarit

Kaukoputket

Lintukirjat

Kuva: Pentax K-1 ja Pentax 150-450 mm/f5.6

Joni Räsänen

Kuulaana syysaamuna 13. lokakuuta 2022 tein pyörätken Hovinsaa-ren Hietasen patoaltaalle tavoitteenani saada ekopinnat edellisenä päivänä altaan lietteillä nähdystä suo- ja pikkusirreistä. Paikalla olikin kaksi suosirriä, mutta pikkusirriä ei näkynyt. Sen sijaan suosirreille ja ta-veille seuraa piti kaksi lapinsirriä, mikä oli kautta aikojen myöhäisin havainto

lajista Kymenlaakson alueella! Retki oli onnistunut yli odotusten. Mutta siinäpä ei ollutkaan vielä kaikki...

Puoli kymmeneltä, noin tunnin sir-rejä hiukan palellen katseltuani, lähdin paluumatkalle. Päätin kuitenkin vielä selata putkella läpi Sunilanlahden vesi-linnut toiveenani saada vihdoinkin vuodari lapasotkasta. Isokoskeloita, telkkiä, sini-sorsia, haapanoita, tukkasotkia... mutta ei jälkeäkään lapasotkasta.

Hetkinen! Olipas vedessä makaavalla puunrungolla seisovalla kahdella meri-metsolla melkoinen kokoero... ja toinen niistä oli vieressä seisovaa merilokkiakin

selvästi pienemmän näköinen. Myös ohi uineet isokoskelot olivat sitä isomman näköisiä. Mielessäni välähti edellisellä viikolla pääkaupunkiseudulla pari päi-vää viihtynyt pikkumerimetso. Mutta eihän se nyt se voinut olla...

Asetin kännykän tärisevin käsin put-ken okulaarille ja yritin napsaista mahdol-lisimman teräviä kuvia noin 600 metrin päässä olleesta kohteesta. Lähetin kuvista mielestäni onnistuneimman kaverille ja kirjoitin saatteeksi: "Mitä vit... eikö täs oo pikkumm!?" Kello oli 9.35. Parin mi-nuutin päästä tuli lakoninen vastaus "kai". Vastaus ei juurikaan vahvistanut uskoani,

Meiltä löytyvät myös linnunpöntöt, ruokin-nat, jalustat ja muut lintuharrastusvälineet. Tule tutustumaan. Ostamalla Lintuvarustees-ta tuet samalla lintujen suojelua.

Lintuvaruste Oy, Koetilantie 1 B 3, 00790 Helsinki
www.suomenlintuvaruste.com,
lintuvaruste@birdlife.fi, p. 09-386 7856

Ensimmäinen otos Kymenlaakson ensimmäisestä pikkumerimetsosta. Tämän kuvan lähetin myös kaverille – tarvitsin hiukan uskonvahvistusta ennen hälyn tekemistä. Kuva: Joni Räsänen

mutta ”pygmiltä” lintu edelleen näytti. Ei noin pientä ”tavan kormoranttia” ollut olemassakaan (ainakaan pesästä lentäneiden joukossa). Myös nokka ja kaula olivat lyhyen näköisiä ja pyrstö pitkähkö. Olin aiemmin nähnyt pikkumerimetsoja kerran Italiassa Pojoen suistossa kesäkuussa 2016, mutta silloin paljon, paljon lähempää.

Pian paikalle tuli fillarillaan Hiltusen Jouko, mistä olin erittäin iloinen, saisinhan vahvistuksen (tai tyrmäyksen) määritykselleni. Jouko ei varmaankaan ollut saanut edes pyöräänsä pysäytettyä, kun totesin hänelle, että taisin nähdä pikkumerimetsan. Ilmeestä päätellen Jouko ei tainnut heti uskoa, mutta putken pystytettyään hänkin totesi sen olevan ”pygmi”. Samassa Sandbergin Raunokin saapui paikalle nauttimaan Suomen kolmannesta ja Kymenlaakson ensimmäisestä pikkumerimetsasta. Vihdoin 9.46 uskalsin laittaa hälyn Bongariliiton Lintutiedotukseen ja paikalliseen WA-ryhmään.

Ei mennyt kauaakaan, kun Hietasen penkkatielle alkoi saapumaan muitakin harrastajia. Osa osasi mennä katsomaan lintua Jumalniemen puolelta, josta ”pygmiin” olikin lyhyempi matka.

Auringon osuessa sopivassa kulmassa lintuun erottui sen pään ja kaulan kauniin ruskea sävy selkäpuolen kimaltaessa hopeisena – en ollut ehkä koskaan ennen nähnyt yhtä kaunista lintua. Välillä ”pygmi” hävisi kalastelemaan lahtea idässä reunustavaan ruoikkoon, mutta palasi aina samalle puunrungolle.

Parin tunnin ihastelun jälkeen poistuinkin paikalta. Pikkumerimetsa viihtyi Sunilanlahdella lopulta kokonaisen viikon, viimeinen havainto linnusta tehtiin 19.10. klo 9.04, joka on toistaiseksi viimeinen havainto lajista Suomessa. Lintua kävi katsomassa varovaisen arvion mukaan parisataa ihmistä. Minäkin kävin vielä toistamiseen muutama päivä löytämisen jälkeen. Sillä kertaa Jumalniemen rannasta, toiveena pa-

remmat kuvat. No, tuli niistä vähän parempia, muttei silti kovinkaan julkaisukelpoisia.

Höyhenpuvun yksityiskohtien perusteella pikkumerimetsa oli sama yksilö kuin Espoon ja Helsingin lintu edellisellä viikolla. Läntisistä suunnista puhaltaneet tuulet olivat todennäköisesti edesauttaneet sen matkaa Kotkaan. Heinäkuun lopulla Siilinjärveltä kaivosalueelta löytyneestä Suomen ensimmäisestä pikkumerimetsasta ei taida olla niin hyviä kuvia, että niistä olisi pystynyt yksilöimään linnun samaksi, ja ehtiihän se höyhenys reilussa parissa kuukaudessa muuttumaankin. Mutta saattaa olla, että kyseinen ”pygmi” on seikkaillut Suomessa koko loppukesän ja syksyn ajan.

Se jäi vielä ihmetyttämään, etteivät lapinsirrit kiinnostaneet sen enempää harrastajia, olivathan ne kuitenkin viime vuonna ainoat lajinsa lokakuiset edustajat Suomessa. Pikkumerimetsohan nähtiin puolta useammin...

PIKKUMERIMETSO *Microcarbo pygmaeus* (vanha nimi: kääpiömerimetsa *Phalacrocorax pygmaeus*)

Pikkumerimetsa (lempinimeltään pygmi) on 39-lajisen merimetsojen heimon (*Phalacrocoraciidae*) pienin laji yhdessä samankokoisten töyhtö- ja jaavanmerimetsojen kanssa. Laji luetaan nykyään pikkumerimetsojen (*Microcarbo*) viisilajiseen sukuun.

Pikkumerimetsan pituus vaihtelee 45 ja 55 cm:n välillä, siipiväli on 75–90 cm ja paino 565–870 g. Ulkonäöltään se muistuttaa merimetsaa, mutta on paljon pienempi. Nokka ja kaula ovat lyhyemmät, mutta pyrstö suhteessa pidemmän näköinen kuin merimetsalla. Uivalla linnulla pyrstö ei näy, ja se voi venyttää kaulaansa, jolloin erottaminen isomasta sukulaisesta vaikeutuu, mikäli kokoa ei pääse vertaamaan tutumpiin lajeihin. Hyvässä valossa pään ja kaulan ruskea sävy auttaa tunnistamisessa. Nuoret linnut ovat väritykseltään himmeämpiä ja vaaleavatsaisempia.

Pikkumerimetsan levinneisyys keskittyy Kaakkois-Eurooppaan ja Lounais-Aasiaan, ulottuen idässä Araljärveltä länteen Pohjois-Italiaan. Suomea lähimmät pesinnät löytyvät Slovenian kaakkoiskulmasta ja Mustanmeren pohjoisrannikolta. Suurimmat pesimäkoloniat sijaitsevat Tonavan suistossa, Kaspianmeren länsirannikolla, Volgan suistossa sekä Luoteis-Turkissa.

Pikkumerimetsa on tällä vuosituhannella laajentanut levinneisyyttään länteen Pohjois-Italian keskiosiin sekä luoteessa Unkariin, Itävaltaan ja Slovakiaan asti. Aiemmillä vuosikymmenillä 1950-luvusta alkaen laji väheni ja katosi monilta alueilta kosteikkojen kuivatuksen sekä kalaa syövien lintujen vainoamisen vuoksi. Pikkumerimetsa luokiteltiin vaarantuneeksi (VU), mutta sittemmin sen uhanalaisuusluokitusta on muutettu ensin silmälläpidettäväksi (NT), ja nykyään se on elinvoimainen (LC). Laji onkin hyvä esimerkki elinympäristöjen suojelun tärkeydestä ja kosteikoiden kunnostuksen onnistumisista. Myös lauhemmilla talvilla on eittämättä ollut osuutensa lajin leviämiseen uusille alueille. Pikkumerimetsa on osittaismuuttaja, mutta muuttomatkat ovat keskimäärin sangen lyhyitä.

Pikkumerimetsa suosii makeanveden kosteikkoalueita: järviä, hitaasti virtaavia jokia ja jokien suistoja. Toisinaan myös murtovesiä ja suolaista vettä, etenkin talvisin. Pesimäkoloniat sijaitsevat ranta-uisissa, ja lajin tapaa lepäilemässä etenkin veden ylle kaareutuvilta oksilta. Pikkumerimetsan ruokavalion pääosan muodostavat pienet alle 15 cm:n mittaiset kalat, joita se pyytää sukeltamalla.

LÄHTEET:

Svensson, L., Mullarney, K. & Zetterström, D. (2010). Lintuopas – Euroopan ja Välimeren alueen linnut. Otava. s. 78–79
del Hoyo, J., Elliot, A. & Sargatal, J. eds. (1992). Handbook of the Birds of the World. Vol. 1. Lynx Edicions, Barcelona. s. 353
Keller, V., Herrando, S., Vorisek, P. et al. (2020). European Breeding Bird Atlas 2: Distribution, Abundance and Change. European Bird Census Council & Lynx Edicions, Barcelona. s. 282
Tiira-lintutietopalvelu, www.tiira.fi

Pikkumerimetsa on pienempi kuin taustan isokoskelot. Kuva: Ilkka Korhonen

Pikkumerimetsa isompien serkkujensa seurassa. Kuva: Tuula Nironen

Retkeilijästä rengastajaksi

Lehtopöllöjä esiintyy kahtena värimuunnoksena: höyhenpuku on joko harmaa tai punaruskea. Kuva: Laura Parkko

*Suomessa on noin 700
linturengastajaa.*

*Tässä tarina siitä,
kuinka minusta tuli
yksi heistä.*

Laura Parkko

Astelen hitaasti ja varoen maas-
sa olevia oksia. Seuralaiseni jätin
taakseni pienen matkan päähän odotta-
maan. Nostan pitkän varren päässä ole-
vaa haavia kohti pöllönpöntön suuaukkoa
ja kopautan sen nopealla liikkeellä aukon
päälle.

Pöntöstä kuuluu lupaavaa ropinaa,
ja pian haaviin kahahtaa lehtopöllöemo.
Siirryn ripeästi haavin pussin luo ja nap-
paan sormiini pehmoiset, mutta vahvat
pöllönjalat, joissa on kunnioitusta herät-
tävät koukkumaiset kynnet.

Kaunis tummasilmäinen lehtopöllö-
emo on punaruskea. Tämä värimuoto on
yleistynyt Suomessakin lauhempien tal-
vien seurauksena. Lehtopöllöt, joilla on
harmaa höyhenpuku, selviytyvät parem-
min runsaslumisten ja kylmien talvien
ylitse.

Punaruskean värimuodon lisään-
tyminen kertoo omalta osaltaan ilmas-
tonmuutoksen vaikutuksesta lintuihin.
Lehtopöllöä pidetäänkin yhtenä indikaat-
torilajina ilmaston lämpenemisen seuraa-
misessa.

Kutsun seuralaiset luokseni. Tarkistan
emopöllön jalassa olevan renkaan. Lintu
on minun edellisenä vuonna rengasta-
mani naaras tästä samaisesta pöntöstä.

Yksi seuralaisistani ottaa emolinnun
poikasten rengastuksen ajaksi hoiviinsa.
Kun pöllön laittaa lepäämään käsivarrel-
le pienen vauvan tavoin, pysyy se yleensä
rauhallisena, eikä tarvitse huolehtia sen
mahdollisesta hyökkäilystä rengastajan
käsitellessä poikasia.

Avaan teleskooppitikkaat ja kipuan
pöntölle. Olen jo aiemmin keväällä käy-
nyt tarkistamassa pesimätilanteen, ja
siellä oli tuolloin kolme pyöreää, valkeaa
munaa, kuin pingispalloja pöntön poh-
jalla. Niistä kaksi on selvinnyt poikaseksi
asti. Nostan poikaset pöntöstä ja vien ne
varoen alas maahan.

Poikaset ovat vielä vaalean untuvan
peitossa, ja niillä on vaaleanpunaiset sil-
mäluomet. Mittaan poikasten siipimitan,
punnitsen ja laitan niille renkaan jalkaan.
Toimituksessa ei mene kuin hetki, ja pian
poikaset pääsevät takaisin pöntön tur-
vaan. Päästämme emolinnun vapaaksi
ja poistumme paikalta, jotta emo pääsee
mahdollisimman pian takaisin poikas-
tensa luokse niitä ruokkimaan.

Harjoittelijaksi

Ensimmäisen kerran sain pitää pöllön-
poikasta kädessäni vuonna 2015. Mieheni
Petri tiesi rakkauteni petolintuja ja eten-

Lehtopöllönpöytä on saanut renkaan jalkaansa. Kuva: Laura Parkko

kin pöllöjä kohtaan. Hän järjesti minut kokeneiden rengastajien, Pekka Raukon ja Johannes Wiehnin, mukaan rengastusretkelle.

Edelleen monen vuoden jälkeen koen yhtä suuren ilon päästessäni näiden upeiden luontokappaleiden läheisyyteen. Tuo kokemus innosti minut lähtemään rengastajaharjoittelijaksi näiden samaisten rengastajakonkareiden oppiin.

Seuraavan vuoden kuljin Pekan ja Johanneksen mukana rengastusreissuilla. Rengastuspäivät olivat pitkiä. Liikkeelle lähdettiin aikaisin aamulla, ja kotiinpaluu oli myöhään illalla. Mukaan pakattiin termarillinen kahvia, nuotioevästä ja juomista.

Opettelin petolintujen rengastamista, rengastuksen ajoitusta ja lintujen iänmäärittystä. Opini samalla millaisissa elinympäristöissä eri petolinnut viihtyvät ja millaisen ympäristön ne tarvitsevat. Opettajieni rauhallinen ja kannustava asenne uutta rengastusharjoittelijaa kohtaan oli ihailtavaa.

Kaikki oli minulle uutta, mutta tekemällä oppii, etenkin kun vieressä ovat oivat opastajat. Kotona harjoittelin rengastusta käytöstä poistetuilla renkailla pehmoeläinstrutsini pikkuisiin koipiin, jotta saisin varmuutta tekemiseeni.

Kun kädessä on noin kolmensadan gramman painoinen lehtopöllön poikanen tai vieläkin pienempi varpuspöllön jälkeläinen, ymmärtää, kuinka tärkeää oikeaoppinen lintujen käsittely on. Aikuistakin lintua tulee oppia käsittelemään oikein, jottei lintu satuta itseään, saati että rengastaja sitä tahattomasti kaan vahingoittaisi. Lintujen rengastus on syystä luvanvaraista toimintaa.

Päivän aikana kiersimme mahdollisimman monta pönttöä. Sama toistui kevään ja kesän aikana usean päivän aikana. Työ ja tarvittava aika riippuu tietysti pönttöjen määrästä. Olin mukana aina kuin mahdollista. Rengastuspäiviin tuli mukavaa rutiinia.

Saavuimme ensimmäiselle pöntölle ja otimme mukaan tarvittavan välineistön. Jos mukana oli tikkaat, saatoin minä kiipeillä pöntölle hakemaan poikasia, muutoin Pekka hoiti homman. Hänellä kiipeily puihin luonnistuu vallan mainiosti ilman tikkaitakin. Hoidettiin rengastukset, kerättiin tavarat kasaan ja siirryttiin takaisin autolle. Näin jatkoimme pöntöltä toiselle. Päivää pätkäisi mukava eväshetki nuotion äärellä.

Kilometrejä taittui sekä autolla että jalkaisin. Rengastajat saavat Rengastustoimistolta renkaat. Muut kustannukset

kuten polttoaineet, rengastusvälineet ja tarvittavat kiipeily- ja suojavälineet jäävät rengastajan itsensä maksettaviksi.

Usein pöntöt on sijoitettu siten, ettei autolta tarvitse kävellä pitkään. Joillekin niistä taas on hieman matkaa. Mutta mikäs siellä kävellessä, keväisessä metsässä. Rengastusretket ovat oiva hetki tarkkailla myös muuta luontoa.

Saanko luvan?

Samalla kun opettelin rengastusta käytännössä, aloitin valmistautumisen rengastajatenttiin. Rengastuslupia myönnetään eri laajuisina rengastajan ja Rengastustoimiston tarpeiden mukaisesti. Lupien päätyypit ovat pesäpoikaslupa ja verkkorengastuslupa.

Koska tarkoitukseni oli ryhtyä petolinturengastajaksi, tuli minun suorittaa hyväksytysti rengastajan perustentti. Se sisältää 30 näytettä suomalaisista pesimälinnuista tai yleisistä läpimuuttajista. Jokaisen näytteen tarkastelua varten on käytettävissä kaksi minuuttia. Muiden apuvälineiden paitsi mitan käyttö on tentissä kiellettyä. Näytteistä on määritettävä laji.

Opettelin mieheni Petrin avustuksella lintujen tunnistamista. Hänellä on pitkä lintuharrastustustausta, joten häneltä saamani vinkit olivat tervetulleita. Tein

itselleni kuvakortit, joita selasin opetellen lajien tuntomerkkejä. Tein kaikki mahdolliset internetistä löytyvät ”Tunnista linnut” -testit ja selasin ahkerasti lintukirjoja. Istuin myös pitkän päivän Luonnontieteellisen museon lintunäyttelyssä painaen mieleeni lintujen ominaispiirteitä.

Rengastajat kokoontuvat vuosittain rengastajakokoukseen, ja helmikuussa 2017 Jyväskylän kokouksen yhteydessä oli minulla edessäni perustentin suorittaminen.

Olin yli 18-vuotias ja opetellut rengastusta ja lintujen käsittelyä käytännössä kokeneiden rengastajien avustajana. Kaksi neljästä rengastuslupa vaadittavasta osiosta oli siis kunnossa. Jotta lupa heltiä, ei virheisiin ole juurikaan varaa.

Jos tentissä merkitsee väärän lajin, tulee kuusi virhepistettä. Jos jättää lajin merkitsemättä, tulee kolme virhepistettä. Hyväksytyssä suorituksessa rajoitettua pesäpoikaslupaa varten saa yleensä olla enintään 12 virhepistettä; joissakin erikoistapauksissa rajoitetun luvan voi saada myös suuremmalla virhepistemäärällä.

Jouduin jättämään pari kohtaa tyhjäksi. Useat linnuista tunnistin varmuu-

della, joidenkin kohdalla jäi epävarma olo. Tuloksia ei onneksi tarvinnut odottaa kauaa, vaan jo saman päivän aikana sain tietää tentin menneen läpi. Rengastajan pitää esittää myös rengastussuunnitelma, joka oli osaltani kunnossa, ja maaliskuussa minulla oli petolintujen rengastuslupa.

Rengastaja tarvitsee retkiseuraa

Jokaisella petolinturengastajalla on oma rengastusalueensa. Perin edesmenneen rengastajan rengastusalueen, jota olemme mieheni kanssa nyt vuosien varrella kehittäneet vieden uusia pönttöjä ja korjaamalla vanhoja. Petolinturengastusta on lähes mahdotonta tehdä yksin, vaan apukäsiä tarve on ehdoton.

Suuri kiitos miehelleni Petrille, joka on usein mukani viemässä pönttöjä, ollut rengastusapuna ja istunut kanssani syksyn verkkopyynnissä. Ilman häntä en olisi varmasti koskaan edes päätenyt rengastajaksi.

Painavien viirupöllönpönttöjen asentaminen puuhun on voimaa vaativaa hommaa, ja silloin olemme Petrin kanssa pyytäneet mukaamme lisää lihasvoimia. Rengastustilanteessakin on jo turvallisuuden kannalta tärkeää, että

mukana on muita henkilöitä rengastajan apuna.

Kuten rengastajilla, on myös linnuilla omat reviiirinsä. Olemme pyrkineet sijoittamaan pönttöjä sopivien välimatkojen päähän toisistaan. Rengastajien olisikin tärkeää saada tietää, jos ihmiset vievät metsiin pönttöjä.

Joskus ihmetyttää, miksei täydellisessä pöntössä ja täydellisessä paikassa ole koskaan pesintää. Tai miksi alueella on toistuvasti havaittu pöllö, mutta pesintää ei silti näyttäisi olevan. Tämä voi johtua siitä, että rengastaja ei tiedä samalla alueella sijaitsevista toisista pöntöistä.

Raukon Pekan pajalla olen saanut rakentaa pönttöjä hänen asiantuntevalla avullaan. Pekka on myös tullut apuun esimerkiksi kanahaukkojen rengastuksessa. En vielä kukaan ole oravainen, vaan Pekka on ystävällisesti käynyt kiipeämässä minulle luonnonpesissä pesivät haukat.

Olen saanut avukseni rengastusretkille myös ystäviä ja sukulaisia. Erityisen mukavaa on, jos saan mukaani myös lapsia. Pääsen tarjoamaan heille rengastuksen ohessa ainutlaatuisen luontokokemuksen, jonka toivon kehittävänsä heidän luontosuhdettaan positiiviseen suuntaan.

Elmeri pääsi tutustumaan lehtopöllön poikasiin ollessaan Laura-tädin mukana rengastusretkellä. Kuva: Laura Parkko

Laura Parkko toimii petolinturengastajana vanhan Anjalankosken alueella. Tässä vuonna 2017 otetussa kuvassa hän on juuri rengastanut ensimmäisen huuhkajan poikasensa. Kuva: Petri Parkko

Huuhkajan pesäpaikka on yleensä kuoppa kivikkoisessa maassa, kalliojyrkänteellä, puun tai tuulenkaadon juurakon juurella. Kuva: Laura Parkko

Valtakunnallisen petolintuseurannan perusteella helmipöllön pesivä kanta on vähentynyt 1980-luvulta lähtien 60–70 prosenttia. Kuva: Laura Parkko

Hurjia ja huvittavia hetkiä

Huuhkajien pesien etsiminen jyrkiltä kalliolta ei ole heikkohermoisen hommaa. Joinain vuosina pesät ovat samoilla pesäpaikoilla kuin aiempina vuosina. Joskus niitä joutuu etsimään laajemmalta alueelta. Pesien löytäminen ei ole itsensä selvä, vaikka merkkejä pesinnöistä alueella näkyisikin. Kuten kaikkien petolintujen kanssa, on ajoitus tärkeää.

Huuhkajan pesälle ei ole menemistä liian aikaisessa vaiheessa, jottei emo hylkää poikasiaan. Joskus poikaset ehtivätkin kasvaa isoiksi ja ovat lähteneet pesältään tutkimaan ympäristöään.

Kellanuskea huuhkajanpoikanen näyttää erehdyttävästi puun kaarnalta maassaan liikkumattomana neulasten keskellä sammalikossa. Poikanen piiloutuu myös erinomaisesti kallioisille alueille. Eräänä vuonna olimme tulleet etsimään huuhkajanpoikasii juuri tällaisessa vaiheessa.

Kuljimme ketjussa rauhallisin askelin tuijotellen silmä kovana kielekkeitä, mättäitä ja puiden alusia. Kova työ palkittiin. Hetken sitä luuli näkevänsä metsän pienen menninkäisen juoksevan villahousut jalassaan, viitta viipottaen. Huvittava pörröjalkainen huuhkajanpoikanen harppoi meitä karkuun, siinä tällä kertaa onnistumatta.

Vaikka huuhkajanpoikaset ovat melko isoja ja niiden kynnet hurjat, ovat ne ehkä helpoimpia rengastaa. Ne tyytyvät

tuijottelemaan kauniilla silmillään, eivätkä yritä tarttua kynsillään rengastajaan.

Toisin on vimmaisten helmipöllöjen ja tuulihaukkojen laita. Rengastusalueellani ei ole ollut vielä yhtään löydettyä helmipöllön pesintää, mutta olen päässyt rengastamaan niitä syksyisin verkko-pyynnissä. Niiden nokka nappaa kipa-kasti kiinni kädestä, ja kynnet tekevät näppärästi reikiä käsittelijän ihoon.

Tuulihaukkojen poikasten poimiminen pöntöstä tietää varmaa rei'itystä käsiin, jos ei ole hanskaa suojana. Itse en mielelläni pidä käsineitä, jotta saan paremmin käsiteltyä lintuja, ja näin alistun kynsittäväksi.

Tuulihaukan poikaset voidaan rengastaa jo hyvin pieninä. Kuva: Laura Parkko

Minulle ei ole tullut pahoja vammoja rengastuksen yhteydessä. Rengastusharjoittelussa ollessani näin, kuinka komea viirupöllö toistuvasti iski kynnet edellä Pekkaa kohti hänen ollessaan pöntöllä noutamassa poikasii. Minulle näin ei ole vielä tapahtunut, mutta varaudun aina suojaruusein etenkin viirupöllöjen pöntölle mennessäni.

Kerran viiruemo sai napattua kädestäni kiinni kynsillään, kun otin sitä haavista. Veri valui, eikä auttanut kuin odottaa, että lintu hellittää otteensa. Minuutit olivat pitkiä, ja siitä seurasi käynti terveyskeskuksessa. Suurimmaksi osaksi osalleni on sattunut vain poikasten peräpäästä tuotettuja haisevia vastalauseita, ja niistä on selvitty pyykkikoneen avulla.

Lintujen puolesta

Alkukipinä rengastukseen lähti toki kiinnostuksestani ja ihastuksestani petolintuihin. Ne ovat kauniita, hurjia, lempeitä ja aivan omanlaisiaan. Rengastan kuitenkin myös puhtaasti luonnonsuojelullisista syistä.

Sen lisäksi, että rengastuksella saadaan tärkeää tietoa lintulajien muuttoreiteistä, kertyy rengastuksessa korvaamatonta tietoa lintujen ominaisuuksista, kuolevuudesta, kotipaikka- ja puolisuuskolisuudesta sekä kannanmuutoksista, vain muutamia mainitakseni. Suomessa rengastustyö perustuu vapaaehtoisuuteen, ja minulle rengastus on sijoitus luonnon monimuotoisuuteen ja lintujen suojeluun.

Haminan Reitkallin laskentareitti kulkee vaihtelevissa maastoissa. Kuva: Eero Parkko

Talvilintulaskenta

Eero Parkko

Talvilintulaskentojen perusteella voidaan osoittaa, että talvilinnustomme on muuttunut merkittävästi viime vuosikymmeninä. Menestyneitä lajeja on ollut enemmän kuin taantuneita. Maassamme talvehtii noin sata lintulajia, joista suunnilleen puolen talvikanta on runsastunut, kolmasosan puolestaan taantunut. Suhteellisen harvojen lajien kanta on pysynyt lähes ennallaan. Kehitykseen ovat vaikuttaneet ihmisen aiheuttamat ympäristömuutokset kuten muutos lintujen talvisessa ravinnonsaannissa, elinpaikkojen määrässä, suojelussa ja metsästyksessä. Myös talvi-ilmastoon pitkäaikaismuutokset vaikuttavat linnustoon, erityisesti lähitulevaisuudessa, jolloin talvilämpötilojen on ennustettu nousevan suuresti kasvihuoneilmiön voimistuessa (lähde: www.luomus.fi/fi/talvilintulaskennat).

Tämän artikkelin pohjana ja otsikkoina on käytetty em. lähteestä löytyvää ohjetta talvilintulaskennasta. Tekstiä on muutettu tai siihen on lisätty otteita omasta talvilaskentareitistäni, joka sijaitsee Haminan Kannusjärvellä. Reitistä löytyy yhteenvedon artikkelin loppuosasta.

1. Tausta ja tavoitteet

Allekirjoittanut syntyi samana vuonna, kun talvilintulaskennat alkoivat Suomessa (siis kauan sitten). Nykyisin laskentoja tehdään noin 500 reitillä. Aluksi laskenta tehtiin vain vuodenvaihteessa, mutta nykyään ”tallustetaan” myös syyslaskenta marraskuun alussa ja vielä kevatlaskenta helmikuun lopussa.

Vuonna 2014 alkoi myös nisäkkäiden laskenta, pois lukien kotieläimet ja ihmiset. Vapaana ulkoilevat kissat tulee kuitenkin laskea. Laskettavia nisäkkäitä näkee tai kuulee aika harvoin, ainakin omalla reitilläni.

Talvilintulaskentojen tavoitteena on halu selvittää talvilintujemme levinneisyyttä, runsautta ja elinympäristöjä. Samalla jatkuvasta ilmiöstä – nimeltä muutos – saadaan lisäinformaatiota. Laskennoilla saadaan myös hyvä yleiskuva talvien lintutilanteesta maan eri osissa. Huomattava on, että samaan aikaan Inarin laskennoissa saattaa olla kolme lajia ja muutama yksilö, kun taas Hangossa saatetaan löytää 40 lajia ja tuhat yksilöä.

2. Laskijat

Yllätys: laskijoilta edellytetään talvilintujen tuntemus ja vielä äänetkin pitäisi osata tunnistaa.

3. Apuvälineet ja ajantarve

Laskennassa tarvitaan vähintään muistiinpanovälineet ja kiikarit, tietysti myös vaatetus saisi olla mieluusti sopiva ja lämmin. Jos sattuu, että talvi on luminen, niin reitistä riippuen saatetaan tarvita sukset tai lumikengät. Kahden toista talven aikana omalla reitilläni lumikengät ovat olleet käytössä neljä kertaa ja nekin vain pienellä osalla metsämaastoa.

Reitin pituutta määritettäessä tavoitteena tulisi olla, että vuodenvaihteessa laskenta kestäisi koko valoisan ajan. Tämä tarkoittaa sitä, että Etelä-Suomessa ehtii hyvin kiertämään 8–10 kilometrin matkan. Tällä minun reitilläni ehtii nauttimaan jopa nuotion lämmöstä ja hyvistä eväistä. Ehkä tuolla kaamosalueen reiteillä tarvitaan omat valot mukaan.

4. Laskentareitin valinta ja reittikartat

Laskija voi suunnitella reittinsä siis oman mielensä mukaan. Reitti on kuitenkin suunniteltava huolellisesti niin, että se on pituudeltaan sopiva, noudattelee laskennan kannalta tarkoituksenmukaisesti maastoa sekä on kuljettavissa vaikeuksista lumitilanteesta riippumatta.

Kokemuksesta voin todeta, että laskennan mielenkiintoisuus myös lisääntyy, kun reitti kulkee erilaisissa ympäristöissä. Metsiä ja asuttuja maalaismaisemia riittää toistaiseksi vielä, mutta aikaisemmin laskentakohteina suositut kaatopaikat alkavat olemaan vähissä. Iso osa reitistä kannattaa suunnitella auratuille teille, sillä runsaslumisina talvina umpihangessa pohraaminen tai hiihtäminen on hikistä hommaa.

5. Laskentajakso

Kukin laskentajakso on kaksi viikkoa: syyslaskenta 1.–14.11., talvilaskenta

25.12.–7.1. ja kevätlaskenta 21.2.–6.3. Mikäli huono sää sattuu juuri jakson lopulle suunnitellulle laskentapäivälle, on parempi tehdä laskenta muutama päivä ”virallista jaksoa” myöhemmin kuin jättää se kokonaan tekemättä.

6. Vuorokaudenaika

Suosittelaa, että laskenta aloitetaan heti aamun valjetessa. Reitillä voi aloittaa aikaisintaan noin puoli tuntia ennen auringonnousua, joten talvilintulaskenta soveltuu melko hyvin myös aamu-uniselle. Saman reitin laskentojen aloitusaika sekä käytetty aika on pyrittävä pitämään suunnilleen vakioina.

7. Olosuhteet

Laskenta pyritään tekemään hyvän sään aikana, jolloin tuuli, huono näkyvyys tai ankara pakkanen eivät haittaa havainnointia. Sääennusteita seuraamalla olosuhteet saadaan yleensä ainakin laskijalle sopiviksi. Sään vaikutusta laskentaan pyritään tutkimaan laskijan määrittämien sääluokkien avulla, joihin löytyy myös tarkemmat ohjeet.

8. Laskenta maastossa

Liikkumiselle on selkeä ohje. Oli lunta tai ei, niin reitti kuljetaan joko kävellen tai hiihtäen, joka on tunnetusti hankalaa, jos ei ole lunta. Reitin laskentakäytäntö on pyrittävä toteuttamaan samoilla tavoilla joka laskennassa. Edetään arvokkaan hitaasti, pysähdellen ajoittain kuuntelemaan, laskemaan ja tietysti muistiinpanoja tekemään. Kaikki havaitut linnut (nähdyt tai kuullut) lasketaan mukaan etäisyydestä riippumatta, paikalliset yhtä hyvin kuin ylilentävät. Havainnot kirjataan havaintohetken mukaisesti biotooppien mukaan. Kirjaamisessa käytetään kahdeksan biotoopin tunnuskirjaimia, jotka ovat:

- a. Kaatopaikka
 - b. Kaupunkiasutus
 - c. Maaseutuasutus
 - d. Peltö
 - e. Metsä
 - f. Muu
 - g. Hakkuuaukea tai taimikko, jossa puut alle 5-metrisiä
 - h. Ruovikko tai rantapensaikko
- Biotooppiin ”muu” (f) sijoitetaan mm. kaikki epämääräiset maastolaikut, joiden

Hämäräaktiivinen varpuspöllö on pienin pöllömmme. Pöllön voi nähdä istuskelemassa näkyvällä paikalla, josta se käyttää saalista. Kuva: Juha Ojala

luokittelu on ongelmallista. Sinne kuuluvat myös selvästi matkalennossa nähdyt linnut sekä vesialueet.

Ruokintapaikkojen ja lintulautojen määrät myös tilastoidaan. Lintulaudalla tarkoitetaan vaatimatonta ruokintapistettä kuten siemenautomaattia, talikimpalettä tai lyhdettä.

Lintujen ikäjakamatietoa toivotaan kaikilta lajeilta, joilta määrittäminen on mahdollista. Jos osaa ja taitaa, niin lajien sukupuolen määrittäminen on myös suositeltavaa.

9. Havaintojen tulkinta

Milloin lintuparven tarkkaa yksilömäärää ei pystytä toteamaan, tyydytään arvioon. Tiaisten, hippiaisten ja puukiiپیؤiden sekaparvesta ehditään joskus määrittämään vain osa linnuista. Voi olla, että tällöin joidenkin lajien yksilömäärä joudutaan siis arvioimaan. Määrittämisessä on oltava huolellinen. Esimerkiksi vain lajilleen tunnistetut käpylinnut merkitään pikkukäpy-, iso- tai kirjosiipikäpy-

linnuiksi, muutoin epävarmojen käpylinnut havaintojen merkintä on käpylintulaji (*Loxia sp.*).

10. Talvilintulaskenta-lomakkeen täyttäminen

Laskentalomake kannattaa täyttää heti laskennan jälkeen, siis kotona ja tietokoneella. Havainnot tallennetaan lajitietokeskuksen järjestelmään. Sää tiedot ilmoitetaan keskimääräisenä tilanteena laskennan aikana. Raportointi pihlajanmarjojen sekä kuusen- ja männynkäpyjen runsaudesta kuuluu laskentaan. Myös lumi- ja jäätälänne raportoidaan: oliko puissa lunta tai jääkarstaa sekä oliko maassa oleva lumi pehmeää vai oliko siinä kova hankikerros. Puiden siemensadosta saadaan tietoa urpiaisten, vihervarpusten ja käpylintujen avulla laskemalla, paljonko kutakin lajia tai lajiryhmää ruokaili koivuissa, lepissä, kuusissa, männynissä sekä maassa tai hängellä. Kuten huomaamme, niin yleensä vähäisen lintumäärän korvaa muun laskentapäivän dokumentointi.

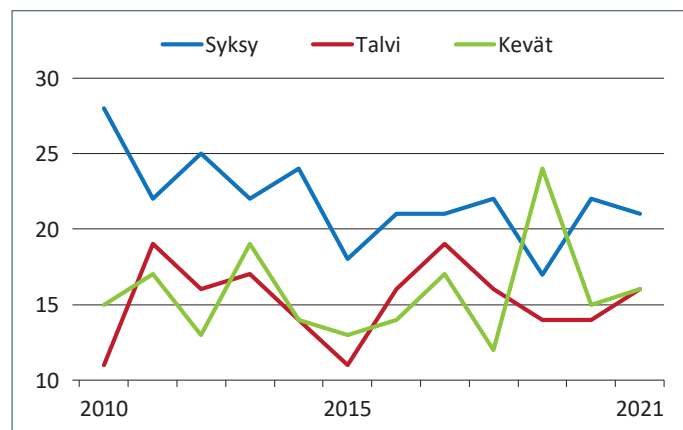
Määrittäminen on tarkkaa. Jos esimerkiksi käpylintuja ei saa määrittänyt varmuudella lajilleen, tulee ne merkitä käpylintulajiksi. Kuvassa on pikkukäpylintu. Kuva: Ari Seppä

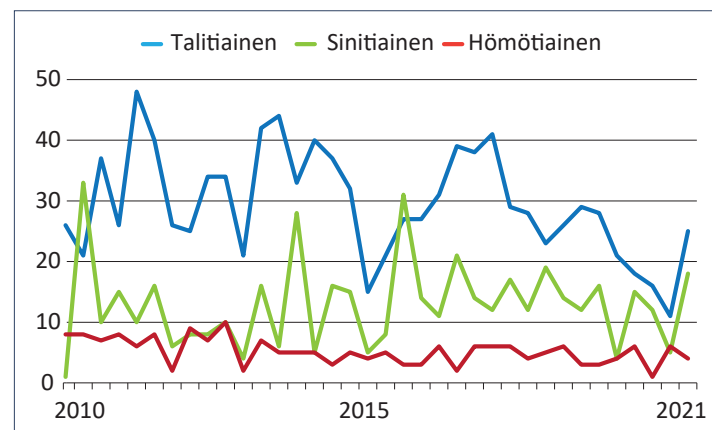
Pohjantikka viihtyy metsissä, joissa on runsaasti kuolleita puita, joista se etsii ravinnoksi kuoriaisia ja niiden toukkia. Reitkallin reitillä pohjantikka on havaittu kerran. Kuva: Eero Parkko

Tilhiien määrä vaihtelee vuosittain marjatilanteesta riippuen. Kuva: Raine Martikainen

Kuva 1. Havaittujen lintulajien lukumäärät syys-, talvi- ja kevätlaskennoissa Haminan Reitkallin laskentareitillä.

Kuva 2. Haminan Reitkallin reitillä talvilintulaskennoissa havaittujen tali-, sini- ja hömötiainen lukumäärät.

11. Laskennan toistaminen

Perusperiaatteena on, että kerran valitulla reitillä laskenta toistetaan mahdollisimman samalla tavalla vuodesta toiseen. Reitin vertailukelpoisuuden säilyttäminen mahdollisimman hyvänä on suositeltavaa. Toiveena on, että laskentaryhmän koko ja ainakin osa laskijoista pysyy samana eri laskennoissa.

Reitin biotooppijakauma voi muuttua, mikä tapahtuu lähes aina vain ihmistoiminnan vuoksi. Reittiä ei kuitenkaan muuteta, vaikka maastot mullistuvat. Suosituksen huomioiminen voi joskus olla hankalaa.

Yhteenveto ja tuloksia laskentareitiltäni

Talvilintulaskennan havainnot ilmoitetaan Luonnontieteellisen keskusmuseon ylläpitämään, Suomen Lajitietokeskuksen Laji.fi-järjestelmään (www.laji.fi).

Järjestelmän tulossivuilla löytyy tietoa laskennoista, ja sieltä pääsee katsomaan reittikohtaisia tietoja kuten kunakin talvena ja laskentakautena havaitut lajit.

Oma laskentareitini on nimetty karttaruudun nimen mukaan: Hamina, Reitkalli 3822 (672:350).

Reitin pituus on 8,3 kilometriä, ja se kulkee vaihtelevissa maastoissa.

Biotoopit metsä, hakkuuaukea tai taimikko muodostavat noin 60 % reitin pituudesta. Loppuosa kulkee pääosin maaseutu- ja peltomaisemissa. Osa taimikoista muuttuu lähivuosina metsäksi, kun puusto saavuttaa vaaditun viiden metrin korkeuden. Toisaalta kova paine puuston käyttöön aiheuttaa paineita hakkuuaukkojen muodostumiseen. Reitiltä on rajoitettu näkymä myös kolmelle järvelle, ja se kulkee lyhyen matkan parin puron varressa. Muutaman talon pihasta löytyy ruokinta-automaatit, joiden lukumäärä on pysynyt vakiona. Yleensä automaatin läheisyydessä on

Haminan Reitkallin talvilintulaskentareitti kartalla. Runsaan kahdeksan kilometrin mittainen reitti kulkee vaihtelevissa maastoissa sisältäen mm. erilaisia metsämaastoja ja maaseutumaisemaa. Karttakuva sisältää Maanmittauslaitoksen Taustakarttasarjan 2/2023 aineistoa.

Taulukko 1. Haminan Reitkallin laskentareitillä talvilintulaskennoissa havaitut lintulajit.

Laulujoutsen	Hippiäinen
Kanadanhanhi	Pyrstötiainen
Sinisorsa	Hömötiainen
Telkkä	Töyhtötiainen
Uivelo	Kuusitiainen
Isokoskelo	Sinitiainen
Pyy	Talitiainen
Teeri	Puukiipijä
Metso	Isolepinkäinen
Kuikka	Närhi
Merikotka	Harakka
Varpushaukka	Naakka
Kalalokki	Varis
Harmaalokki	Korppi
Varpuspöllö	Kottarainen
Viirupöllö	Pikkuvarpunen
Harmaapäätikka	Peippo
Pohjantikka	Viherpeippo
Palokärki	Vihervarpunen
Käpytikka	Urpainen
Tilhi	Pikkukäpylintu
Koskikara	Isokäpylintu
Punarinna	Taviokuurna
Mustarastas	Punatulkku
Räkättirastas	Keltasirkku

myös talipalloja tai muuta linnuille sopivaa rasvaa.

Laskentoja on tehty 36 kertaa ja niillä on havaittu 50 lintulajia (Taulukko 1). Syyslaskennan lajien lukumäärä poikkeaa talvi- ja kevätlaskennoista (Kuva 1). Lintujen määrässä on myös selvät erot. Keskimäärin lintuja on ollut syyslaskennassa 223, talvilaskennassa 130 ja kevätlaskennassa 102 yksilöä. Vuonna 2020 talvi oli ennätyksellisen leuto, mikä näkyi selvästi kevätlaskennalla lintulajien lukumäärässä.

Jokaisella laskennalla tavattuja lajeja ovat hömö-, sini- ja talitiainen (Kuva 2). Käpytikka on myös löytynyt jokaisella laskennalla, mutta sen määrät ovat laskennoissa vaihdelleet 1–21 yksilön välillä. Käpytikkojen esiintymiseen vaikuttaa kuusen ja männyn siemensadon runsaus, minkä vuoksi lajin kannanvaihtelut voivat olla suuria. Tali- ja sinitiaisen mää-

rissä näkyy isoja vaihteluja laskentojen välillä. Talitiaisen määrä on samaa suuruusluokkaa muutaman laskennan ajan, kun taas sinitiaisen määrä vaihtelee jyrkemmin peräkkäisinäkin vuosina. Tällä laskentareitillä hömötiainen määrä on pysynyt melko vakiona, kun taas talitiaisen kohdalla määrät ovat pienentyneet noin 20 %. Ovatko rauhalliset ja leppoisat maalaiset, siis talitiais, muuttamassa helpomman ravinnon perään kaupunkiympäristöön, jossa niistä tulee kiireisiä ja stressaantuneita kaupunkilaisia? Ainakin Tarto yliopiston tutkimuksen mukaan muutos elintavoissa talitiaisen kohdalla pitää paikkansa (lähde: www.yle/uutiset/3-10003929).

Laskentojen aikana vain kerran havaittuja lajeja ovat uivelo, harmaalokki, varpushaukka, pohjantikka, taviokuurna, punarinna sekä kottarainen.

Nisäkäshavaintoja on kertynyt huomattavan vähän lintuihin verrattuna. Vain kerran reitille on erehtynyt hirvi ja metsäkauris sekä kuudella laskennalla on kiikariin osunut orava. Talvella pienet nelijalkaiset kuten myyrät ovat niin vikkeliä, ettei lajinmäärittäyksiä ole ehtinyt tekemään.

Suomen talvi ei välttämättä tarkoita talviunta lintuharrastajille. Talvinen luonto on hieno ympäristö retkeillä. Kannattaa siis ottaa kaikki irti ainutlaatuisesta talvesta, kun se on vielä mahdollista. Talvilintulaskenta on erinomainen tapa lähteä linturetkelle muuten melko ”lintuköyhässä” talvimaisemassa, suosittelen kaikille. Talvi tarjoaa oivan mahdollisuuden nauttia hiljaisuudesta ja luonnon kauneudesta. Lyhyenkin talviretken aikana huomaa miten luonto on suojautunut ja asettunut lepoon.

Elinympäristöt kuntoon

– Helmi-elinympäristöohjelma
Kymenlaakson alueella 2020–2022

William Velmala ja Tomi Nevalainen

Vuonna 2019 käynnistyneellä hallituskaudella Suomessa päätettiin satsata luonnon monimuotoisuuden vähenemisen estämiseen ennennäkemättömällä tavalla. Hallitus esitti pelkästään vuoden 2020 budjettiin 42 miljoonan euron lisämäärärahan luonnon ennallistamiseen, kunnostukseen ja hoitoon. Rahoituksen turvin käynnistettiin Helmi-elinympäristöohjelma, jonka puitteissa Kymenlaaksossakin on kunnostettu ja hoidettu luonnonsuojelualueita ja muita tärkeitä luontokohteita: lintuvesiä, perinnebiotooppeja, metsiä ja niin edelleen.

Ympäristöministeriö käynnisti alkuvuonna 2020 Helmi-elinympäristöohjelman, jonka tarkoituksena on kohentaa luontoarvoja suojelualueilla ja muilla tärkeillä kohteilla. Helmi-ohjelmaa edistetään kuudessa eri teemassa: soiden ennallistaminen, soiden suojelu, lintuvedet ja kosteikot, perinnebiotoopit, metsäiset elinympäristöt sekä pienvedet ja rantaluonto. Taustalla on myös luonnonsuojelun periaatteisiin liittyvä asennemuutos: pelkkä suojelu tai rauhoittaminen ei aina riitä, vaan toisinaan luontoarvojen säilyttämiseksi ja parantamiseksi tarvitaan jopa voimaperäisiä keinoja: raivaamista, ruoppauksia ja maansiirtoa.

Lintuharrastajia ehkä eniten koskettavat lintuvesillä, siis merenlahdilla ja järvillä, tapahtuvat kunnostukset ja hoi-

totoimet. Vaikka suurin osa tärkeistä lintuvesistämme nauttiikin jonkinasteista suojelua, niiden linnusto on heikentynyt vuosi vuodelta. Osa syistä liittyy muutto- ja talvehtimisalueiden ongelmiin, mutta elinympäristöjen heikkeneminen pesimäalueilla on kiistattomasti hyvin merkittävä tekijä. Esimerkiksi vesien laadun heikkeneminen ja rehevöityminen sekä näiden aiheuttamat haitat, kuten umpeenkasvu, ovat vaikuttaneet vesi- ja kosteikkolinnustomme pesimäkantojen romahdukseen.

Helmi-ohjelman lintuverseiteaman keskiössä on siis kunnostaa elinympäristöjä, minkä tarkoituksena on parantaa vesi- ja kosteikkolintujen pesimä- ja levähdysolosuhteita. Käytännössä kunnostuksia organisoivat ELY-keskukset (yksityismailla) ja Metsähallituksen Luontopalvelut (val-

tion mailla). Kunnostukset eivät yksin riitä, sillä esimerkiksi kosteikoilla menestyvät vieraspedot, supikoira ja minkki, verottavat armotta vähien jäljellä olevien pesimäparien poikastuottoa. Siksi maa- ja metsätalousministeriö perusti Helmi-ohjelman rinnalle Helmi-vieraspetohankkeen (aiemmin Sotka-vieraspetohanke), jota käytännössä toteuttaa Suomen Riisikeskus. Vieraspetohankkeessa on organisoitu ammattimainen, systemaattinen poistopyynti supikoiran ja minkin osalta valtakunnallisesti yli 70 tärkeimmälle lintuvedellemme.

Lintuvesikunnostusten keinovalikoima

Lintuvesi on yhteisnimitys hyvin erityyppisille vesistöille, joiden pesimälinnuston silmiinpistävin osa muodostuu vesi- ja

Kotkan Salminlahden rantaniittyjen koneellista niittoa on viime vuosina laajennettu. Kun merivesi nousee korkealle, niityt muuttuvat erinomaisiksi puoliuskelajasorsien ruokailumatalikoiksi. Salminlahdelta niitettyä järviruokoa on myös kerätty pois, ja siitä on kompostoitu turpeen korvikkeena toimivaa kasvualustaa (multaa). Kuva: Veli-Matti Sorvari

kosteikkolinnustosta: sorsalinnuista, uikuista, haikaroista, rantakanoista, kahlaajista ja lokkilinnuista. Lisäksi tietyt avomaiden varpuslinnut ja petolinnuista ruskosuohaukka luetaan tähän ryhmään. Monet näistä lajeista pesivät sellaisissa elinympäristöissä, jotka kasvavat hiljalleen umpeen maa- ja metsätaloudesta vesistöihin päätyvän ravinnekuorman ja ilmaston lämpenemisen vuoksi. Ikimetsää kasvavan suojelualueen pitää antaa vanheta rauhassa ja koskemattomana, mutta rehevillä kosteikoilla linnuston elinympäristöjä pitää aika ajoin hoitaa ja kunnostaa – muuten ne häviävät.

Umpeenkasvun juurisyihin pyritään vaikuttamaan muiden hankkeiden kautta vesienhoidollisilla toimenpiteillä, ja Helmi-ohjelmassa pureudutaan suoraviivaisesti elinympäristöjen kunnos-

tamiseen ja vieraspetojen aiheuttaman saalistuspaineen alentamiseen. Tyypillisimpiä lintuvesien kunnostustoimia ovat kanavien, allikoiden ja lampareiden ruoppaus ja kaivu, puuston ja pensaikon raivaukset, ruovikon niittomurskaus, vesikasvillisuuden niitto, pesimäsaarekkeiden, -karien ja -lauttojen rakentaminen, ravintoverkkokunnostus eli hoitokalastus (poistokalastus). Lisäksi lintuvesille on viety pesimälaatikoita ja -pönttöjä.

Kaivuilla ja ruoppauksilla pyritään lisäämään avovesipinta-alaa lintujen käyttöön. Kanavia kaivamalla voidaan parantaa veden virtausta, joka sinällään ehkäisee umpeenkasvua. Varsinaisesti tarkoituksena on kuitenkin luoda suojaisia ruokailu- ja poikueympäristöjä vesilinnuille. Laskuojien purkautumisalueille voidaan esimerkiksi kaivaa kampaajasto-

ja, jotka sirottavat vettä laajalti rantaluhdalle ja tekevät siitä kahlaajille suotuisan. Voidaan myös kaivaa erillisiä, suojaisia lampareita tai tehdä mosaiikkimaista kanavalabyrinttiä. Hyvällä kosteikolla on noin puolet avovesialaa ja puolet kasvilisuutta.

Kaivamalla voidaan myös luoda lintuille turvallisia, veden ympäröimiä luonnollisia pesimäsaarekkeita. Saarekkeita voidaan toisaalta rakentaa esimerkiksi kivimurskasta tai ruoppausmassoista. Haastavinta saarekkeiden rakentamisen osalta on niiden jälkihoito. Mikäli saarekkeet läjitetään maamassoista, ne alkavat kasvaa umpeen ja muuttuvat pian pajukoiksi – mikä ei palvele aikanaan vesilinnustoa. Pintamaaksi pitäisi käyttää mahdollisimman vähäravinteista ainesta, esimerkiksi soraa tai puuhaketta.

Toinen vaihtoehto on asentaa pintamaan alle katekangas, joka estää kasvillisuuden kehittymistä, mutta kankaat usein murenevat ajan saatossa. Maamassoista rakennettua saareketta pitää siis varautua raivaamaan aika ajoin.

Helmi-ohjelmassa on kokeiltu myös kelluvan laiturin kaltaisia pesälauttoja. Niistä ei tosin voi tehdä niin isoja, että niille mahtuisi muutamaa kymmentä useampia lokinpesiä. Lautatkin vaativat jatkuvaa huoltoa. Naurulokkeja ja kalatiiroja on kuitenkin saatu pesimään näille lautoille. Lautoista voi tehdä petoturvalisia verkkoaidan tai pleksin avulla, ja niille voi asentaa pesälaatikoita ja muita suojaavia elementtejä. Naurulokki on tärkeä laji lintuvesillä, koska sorsalinnut tekevät mielellään pesänsä yhdyskunnan suojiin ja niiden pesintä onnistuu niissä paremmin.

Umpeenkasvua vastaan maalla ja vedessä

Vielä muutamia vuosikymmeniä sitten monet ranta-alueet olivat laidunnuksen piirissä, tai ainakin niiltä kerättiin järvi-ruokoa tai heinää karjan rehuksi. Nykyään suurin osa karjasta on navetoissa eikä luonnonlaitumilla. Samalla avointen, matalien rantaniittyjen lajit, kuten kahlaajat ja keltävästäräkki, ovat taantuneet rantojen umpeenkasvun myötä. Nyt näitä ranta-alueita yritetään saada uudelleen laidunnuksen tai joissain tapauksissa koneellisen niiton piiriin. Parhaissa tapauksissa koneellisesti niitetty ruoko kerätään talteen ja hyödynnetään rakennusmateriaalina tai turvetta korvaavana kasvu-alustana. Keruun kautta alueelta saadaan ravinteita pois ja ruo'on kasvu heikkenee. Kaikilla kohteilla keruu ei kuitenkaan ole mahdollista logistisista syistä. Kohteet ovat lähtökohtaisesti vaikeakulkuisia, eikä niille pääse normaaleilla maatalouskoneilla – vaaditaan tela-alustaista kalustoa.

Järviruo'on niittämisen lisäksi ranta-alueilla on paikoin teetetty ruovikon juurakon jyrsintää, mikä taltuttaa ruokoa niittoa tehokkaammin. Jyrsintä tehdään peltojyrsimellä, joka jyrsii maata 10–20 cm:n syvyydeltä. Järviruo'on juurakko tuhoutuu, ja samalla syntyy mutaista ruokailualueita linnuille. Rantaniittyjen puuston raivauksessa noudatetaan mel-

Haminan Kirkkojärvellä on vielä runsaasti pesivää kosteikkolajistoa, mutta avovesipinta-alan lisääminen ja umpeenkasvun estäminen edistäisi alueen linnusto- ja muita luontoarvoja. Talvinen kuva näyttää hyvin miten laajalti puusto on levinnyt luhdalle. Kuva: William Velmala

ko ehdotonta linjaa, ja tyypillisesti kaikki yksittäisetkin puut ja pajukot kaadetaan. Maapedot pääsevät liikkumaan huomamatta pensaiden suojassa, ja varikset istuvat puissa tähyestäessään lintujen pesiä ja poikasia. Tutkimusten mukaan kahlaajat pyrkivät pesimään alueilla, jotka sijaitsevat yli 100 metrin päässä puustosta. Siten yksikin niityllä kasvava puu- tai pensarykelmä saattaa pienentää optimaalista pesimäaluetta huomattavan paljon.

Vesialueillakin voidaan tehdä lintuja hyödyttäviä toimenpiteitä. Joissakin ta-

pauksissa vesikasvillisuutta niittämällä tai nuottaamalla voidaan poistaa ravinteita, parantaa veden virtausta ja vapauttaa ruokailutilaa linnuille. Esimerkiksi vesirutto ja karvalehden massaesiintymät ovat merkki veden huonosta tilasta, ja niiden poistaminen auttaa linnustoa ja edistää vesien virkistyskäyttöä, kuten kalastusta. Kaikki uposkasvit eivät kuitenkaan ole haitallisia. Esimerkiksi ahvenvita ja muut vidat ovat hyödyllisiä vesistön perustuottajia. Niiden huomassa vesien selkärangattomat menestyvät, ja tämä tietää

Miehikkälän Tyllinjärven koekalastuksessa kesällä 2021 tutkittiin järven kalaston koostumusta. Koekalastuksen perusteella järven ravintoverkko saattaisi hyötyä särkikalojen poistokalastuksesta, joka käynnistettiin syksyllä 2022. Kuva: Aarno Karels

Kouvolan Jaalanlahden rantaniittyjä on niitetty jo pitkään koneellisesti. Niittoalueita pyritään Helmi-ohjelman myötä kasvattamaan, ja laidunnuksen mahdollisuutta selvittämään. Kuva: Veli-Matti Sorvari

linnuille ravintoa. Vesistön ravintoverkkoa kunnostetaan myös hoitokalastuksen (poistokalastuksen) avulla. Liian rehevissä vesistöissä on tyypillisesti ylitieheä särkikalakanta, millä on todettu olevan heikentävä vaikutus vesilintukantoihin. Ruokaillessaan särkikalat möyhentävät pohjamutia, mikä samentaa vesistöä ja sitä kautta alentaa perustuotantoa. Samalla särkikalat syövät osin samaa ravintoa kuin vesilintujen poikaset, ja siten kilpailevat niiden kanssa ravinnosta. Särkikaloja poistamalla myös vedenlaatu

paranee. Usein vaaditaan tuhansien kilojen poistoa. Kalansaaliin voi hyödyntää esimerkiksi rehuna tai biokaasun tuotannossa.

Kymenlaakson Helmi-lintuvesikohteet

Helmi-elinympäristöohjelman ensimmäisessä vaiheessa Kaakkois-Suomen ELY-keskus ja Metsähallituksen Luontopalvelut ovat valinneet kunnostusten piiriin kuusi Natura-aluetta Kymenlaakson alueella. Lisäksi muutamalla muulla

kohteella on laadittu linnusto- ja muita selvityksiä, joista saadaan pohjaa suunnitella tulevia kunnostuksia. Riistakeskus on käynnistänyt vieraspetopyynnin seitsemällä Natura-alueella.

Pyhäjärven Natura-alue sisältää kuusi erillistä osa-aluetta Kouvolassa ja Iitissä. Alueen linnustoa on seurattu säännöllisesti järven säännöstelyyn liittyen. Kouvolan Jaalanlahdella, lintutornin edustalla, on tehty rantaniittyjen koneellista niittämistä jo noin 15 vuoden ajan. Niitomurskausta on jatkettu Helmi-ohjelman aikana, ja niittoaluetta on suunniteltu laajennettavaksi, etenkin länsipuolelle. Enimmillään on niitetty reilut 10 hehtaaria. Tarkoituksena on selvittää, olisiko alueelle mahdollista saada karjaa, koska laidunnus olisi järkevämpi jatkohoito-muoto kuin koneellinen niitto. Laidunnusta tavoitellaan muillekin Pyhäjärven Natura-alueen osa-alueille ranta-alueiden avaamiseksi. Viereisellä Kyrönlahdella sekä Iitin puolella sijaitsevalla Mukulanlahdella on niitetty uposkasvillisuutta ja talviniittoina myös ruokoa, mutta nämä niitot on teetetty paikallisten kalastuskuntien ja metsästysseurojen toimesta. Mukulanlahdelle vietiin loppukeväällä 2022 pieni lintujen pesimälautta Kunta-Helmi-hankkeen taholta. Vieraspetojen tehopyynti on organisoitu kaikille kuudelle osa-alueelle.

Pyhtään Heinlahti kuuluu vieraspetohankkeen kohteisiin, ja siellä on lasket-

Lehmät ovat mitä parhaimpia lintuvesien hoitajia. Avointen ranta-alueiden umpeenkasvu liittyy läheisesti maatalouden rakennemuutokseen 1950-luvulta lähtien. Ennen lehmät laidunsivat ranta-alueita tai ruoko niitettiin niille rehuksi. Nykyisin yhä harvempi nauta käyskentelee luonnonlaitumilla. Kuva: William Velmala

tu pesivää ja levähtävää linnustoa osana kunnostussuunnittelua. Kotkan-Haminan Salminlahdella on tehty jo pitkään koneellisia niittoja ja jysintää. Vuonna 2022 niitettiin aiempaa laajemmin, yli 16 hehtaarin alueelta, ja ruokomurska kerättiin hyötykäyttöön 10 hehtaarin alueelta. Salminlahdelle on suunniteltu puuston raivauksia rantaluhdalle, ja sinne olisi mahdollista joko rakentaa tai saada raivaamalla matalakasvuinen lokkisaari. Naurulokin palauttaminen alueelle olisi tärkeää. Salminlahti on mukana Helmi-vieraspetohankkeessa.

Haminan Kirkkojärvellä on käynnissä järven eteläosan kunnostussuunnittelu, jonka tavoitteena on raivata rantaluhdalle kasvanut puusto, ruopata alueella olevat kanavat ja lampareet auki ja laajentaa muutenkin avovesipinta-alaa uusien lampareiden muodossa. Myös koneelliselle niitolle tai laidunnukselle yritetään etsiä sopivia alueita. Haminan kaupunki aloitti 2022 omilla maa-alueillaan puuston raivauksen ja käynnistää syksyllä 2023 turvepatjan murskaamiskokeilun. Alue on tärkeä luhtalajiston pesimäpaikka, mutta muun lajiston kannalta avovesipinta-alan lisäys olisi tarpeen. Kirkkojärvellä on linnuston lisäksi runsaasti

muutakin arvokasta, uhanalaista lajistoa. Vieraspetopyynti on alueella aktiivisesti käynnissä.

Haminan Lupinlahden kunnostuksista on päävastuu Metsähallituksen Luontopalveluilla. Lintutornin lähistölle on kaavailtu laidunta, ja eteläreunalle on suunniteltu kosteikkoo. Lahdella on useita pieniä saaria ja luotoja, joilta pitäisi raivata puustoa, jotta ne säilyisivät lokkilinnuille suotuisina. Riistakeskus tehopyyntä alueella supeja ja minkkejä. Myös Miehikkälän Tyllinjärvi kuuluu tehopyyntikohteisiin, ja lisäksi siellä käynnistettiin syksyllä 2022 Helmi-ohjelman rahoittama hoitokalastus. Muut kunnostustoimenpiteet ovat vielä suunnitteilla.

Vironlahdella Kirkon-Vilkkilänturan Natura-alueella on jo pitkään niitetty koneellisesti ja jysitty rantaniittyä kolmella eri loholla. Vuoden 2022 niittoala oli yhteensä noin 50 hehtaaria. Ruoko kerättiin ja vietiin pois yli 44 hehtaarin alueelta. Lähivuosina on suunniteltu tehtäväksi laaja-alaisia puuston ja pensaikon raivauksia luhdilta. Alue on laaja, ja sillä on kunnostusten myötä suuri potentiaali avoimia elinympäristöjä vaativien avomaalintujen ja kahlaajien pesimäympäristönä.

Kymenlaakson lintuvesillä on käynnistynyt myös Kunta- ja Järjestö-Helmi-hankkeita. Paikalliset metsästysseurat kunnostavat Kotkan Laajakoskenjärveä muun muassa raivaamalla ja tekemällä pesimäsaarekkeitä. Haminan kaupunki on perustamassa Kirkkojärven pohjoisosaan rantalaidunta.

Vieraspedot pois lintuvesiltä

Helmi-vieraspetohanke on Tornion eteläpuolisessa Suomessa toimiva supikoiran ja minkin tehopoistohanke. Vieraspetojen poistamisella pyritään parantamaan erityisesti uhanalaisten vesilintujen poikastuottoa. Helmi-vieraspetohanke toimii tällä hetkellä 73 arvokkaalla lintuvellä. Kaakkois-Suomesta hankkeeseen on valittu 12 lintuvettä, ja Kymenlaakson Lintutieteellisen Yhdistyksen toiminta-alueella pyynti on käynnissä seitsemällä Natura-alueella.

Kansainvälisen luonnonsuojeluliiton IUCN:n mukaan vieraslajit ovat toiseksi suurin luonnon monimuotoisuutta murentava tekijä. Supikoira ja minkki eivät tee tässä poikkeusta. Minkkikannat ovat Suomessa lintuvesillä vahvat, ja erityisesti eteläisessä Suomessa supikoiratiheydet ovat ravisuttavia. Toistaiseksi vieraspe-

tojen pyytäminen on ainoa keino niiden kantojen kurissapitämiseksi, ja Helmi-vieraspetohanke pyrkii vastaamaan tähän tarpeeseen.

Lintuvesien hankepyynnit käynnistyivät asteittain syksyn 2021 ja kevään 2022 aikana. Jokaiselle lintuvellle on värvätty alueen pienpetopyytäjistä koostuva sopimuspyytäjien ryhmä, joiden työtä hanke tukee pyyntilaitteilla ja kulkorvauksilla. Vieraspetoja pyritään poistamaan kaikin mahdollisin laillisin keinoin. Supikoiraa pyydetään koiran avulla, loukuilla ja vahtimalla (esim. haaskapyynti). Minkinpyynti rajoittuu käytännössä loukku-/rautapyyntiin, joka on ainoa mahdollinen menetelmä rehevää rantaisilla vesialueilla.

Helmi-lintuvesiä kunnostetaan monin eri keinoin. Toivomme, että vieraspetopyynnin ja kunnostustoimenpiteiden tulokset alkaisivat näkyä linnustossa positiivisesti mahdollisimman pian. Jotta tulokset ovat pysyviä myös tulevaisuudessa, vieraspetopyynnin jatkuvuudesta on äärimmäisen tärkeää pitää huolta. Petopoistoa tuleekin tehdä kovalla intensiteetillä vuodesta toiseen. Muuten palataan alkuperäiseen tilanteeseen hyvin nopeasti – jo vuodessa tai kahdessa.

Kaakkois-Suomen 12 Helmi-kohteella saalismäärät ovat hankkeen aikana kasvaneet rohkaisevasti. Supikoirien saalismäärä on noin kaksinkertaistunut ja minkin saalismäärä kolminkertaistunut ensimmäisen täyden hankevuoden aikana. Vuonna 2021 supikoiria poistettiin 300 ja vuonna 2022 jo 694 yksilöä. Minkin osalta vuoden 2021 tulos oli 21 ja vuoden 2022 tulos 58 yksilöä.

Helmi-vieraspetohanke on sujunut erinomaisesti ja ollut kovasti toivottu tuki luonnollemme. Hankkeen avulla on saatu jo suhteellisen lyhyessä ajassa nostettua pyyntien tehokkuutta lupaavasti. Pyyntien teho lisääntyy sitä mukaa, kun avuksi saadaan lisää asiansa osaavia koiria ja koiranohjaajia. Lisäksi hankkeessa on kehitetty uusia pyyntimenetelmiä ja jaettu koko ajan kertyvää ja kehittyvää tietotaitoa vieraspetojen poistosta.

Kunnostusten vaikutuksia seurataan

Tärkeä osa hanketta on kunnostusten vaikuttavuuden seuranta. Sitä varten kohteilla tehdään kattavasti erilaisia biologisia seurantoja: kartoitetaan muun muassa linnustoa (pesivä ja muutolla levähtävä linnusto sekä poikuelaskennat),

sudenkorentoja, viitasammakoita ja vesikasvillisuutta, tehdään koekalastuksia ja tutkitaan vesiselkärangattomia ja vedenlaatua. Joka kohteella pyritään selvittämään lähtötilanne ennen kunnostusten aloittamista, ja kunnostusten jälkeen kohteen tilaa seurataan useiden vuosien ajan. Tavoitteena on selvittää, mitkä kunnostusmenetelmät hyödyttävät linnustoa milläkin kohteella.

Kymenlaakson alueella on ennenkin tehty merkittäviä kunnostuksia. Esimerkiksi 2000-luvun alussa Lintulahdet LIFE -hankkeen tiimoilta Uudenmaan ja Kymenlaakson parhailla lintulahdilla kunnostettiin rantaniittyjä, ruopattiin avovesialueita, pyydystettiin vieraspetoja ja rakennettiin lintutorneja. Helmi-ohjelmassa ei tehdä lainkaan lintutorneja tai muita retkeilyrakenteita vaan pitäydään elinympäristökunnostuksissa ja vieraspetopyynnissä.

Helmi-lintuvesikunnostukset ovat aiheuttaneet myös kritiikkiä lintuharrastajien taholta. Linturetkely on saattanut paikallisesti vaikeutua, jos tutuilla retkimaastoilla tapahtuu suuria muutoksia. Rantaniityltä on esimerkiksi voitu kaataa ”raripuska”, laululintujen suosimaa pajukoluhtaa on raivattu tai perinteinen

Järviruo'on juurakon jysintää Virolahden Kirkonturalla. Pehmeiden rantaluhtien niitto vaatii tela-alustaista erikoiskalastusta, jota on Suomessa vain harvalla yrittäjällä. Samoilla rinnekoneilla voidaan operoida niittomurskainta ja jysintää. Jysintä on vielä niittoakin tehokkaampi järviruo'on taltuttaja, ja jysinnällä voidaan luoda kahlaajien ja sorsien kannalta tärkeää ruokailuympäristöä. Kuva: Veli-Matti Sorvari

Uhanalaiselle linnustolle haitallisten vieraslajien, supikoiran ja minkin, vähentäminen lintuvesiltä vaatii yhteistyötä. Tehokas vähentäminen vaatii supikoiran osalta myös niiden luolastoja läpikäymistä. Kotoperäisten pienpetojen, kuten mäyrän ja ketun, pyyntiä ei sen sijaan ole Helmi-ohjelman tavoitteisiin laitettu. Kuva: Tomi Nevalainen

Pesimäsaarilla ja -lautoilla lintuvesille pyritään palauttamaan lokkilintuja, joiden yhdyskuntien suojassa sotkat ja sorsat pesivät paremmassa turvassa kuin hajapesissä. Kuvan lautta asennettiin Tuusulanjärvelle 2021. Kuva: William Velmala

Tukkasotka on vähentynyt voimakkaasti, ja se on luokiteltu erittäin uhanalaiseksi. Se on kärsinyt muun muassa vieraspetojen aiheuttamista tuhoista. Harmaasorsa sen sijaan kuuluu niihin harvoihin vesilintuihin, jotka eivät ole taantuneet. Laji on pikemminkin leviittänyt ja runsastunut Suomessa. Kuva: William Velmala

viiksitimaliruovikko on niittomurskattu rantalaitumeksi. Tai aiemmin vapaasti retkeiltävissä olevalle rannalle on ilmestynyt laidun ja nautakarjaa. Rantaniityille ei kuitenkaan voida jättää yhtään variksen tähytyspuuta eikä sinänsä monimuotoisista, laululintujen kannalta tärkeistä pajukoista tai ruovikoista ole Suomessa pulaa. Rantaniityistä sen sijaan on pulaa, ja avoimet elinympäristöt ovat aivan välttämättömiä uhanalaiselle rantalinnustollemme. Kaikesta ruovikosta ei tietenkään pyritä eroon lintuvesikohteillakaan – monet uhanalaiset kosteikkolinnut pesivät ruovikoissa, muista eliöryhmistä puhumattakaan. On tärkeää selvittää kohteiden linnusto ja suunnitella toimenpiteet linnuston ehdoilla.

Yhteistyötä, innovaatioita ja rahoitusmahdollisuuksia

Helmi-ohjelma on luonut uusia toimintamalleja ja yhteistyömahdollisuuksia työsämme kukistaa luontokato. Esimerkiksi perinteinen vastakkainasettelu luonnon-suojelu- ja riistävien kesken on syytä laittaa romukoppaan silloin kun intressit ovat yhteiset – uhanalaisen vesi- ja kosteikkolinnuston taantumisen katkaisu. Yhteistyöllä saamme enemmän

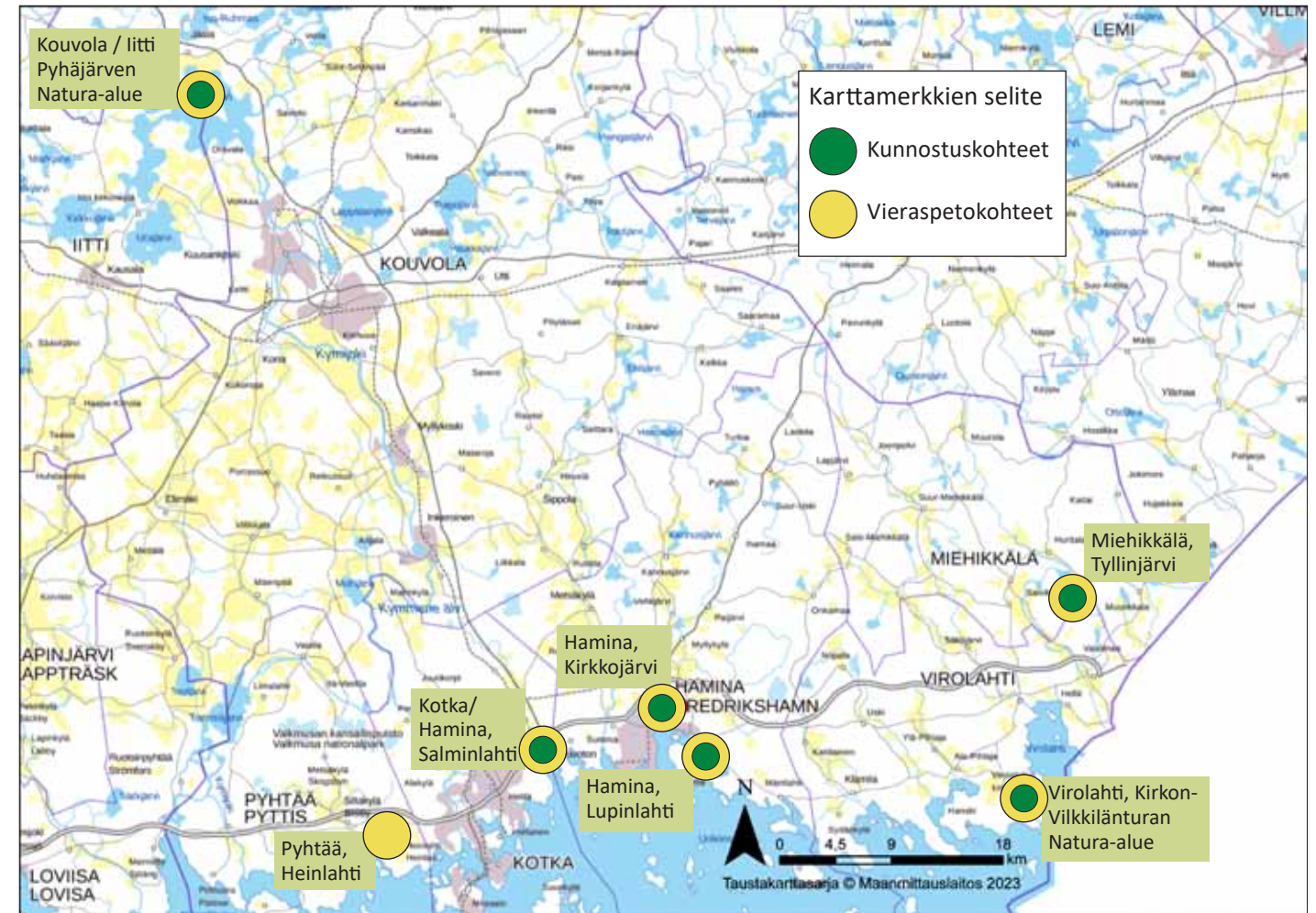
aikaan. Myös kuntien ja kansalaisjärjestöjen vaikutusmahdollisuudet ovat nyt hyvät. Kolmatta vuotta käynnissä olevan Kunta- ja Järjestö-Helmen kautta esimerkiksi lintuyhdistykset voivat hakea rahotusta omalle kunnostushankkeelle.

Kunnostusmenetelmissä on tapahtunut selvää kehitystä jo reilun parin vuoden aikana. Eri puolilla Suomea on kokeiltu lukuisia uusia hoitokeinoja, esimerkiksi kelluhetteiköitä ja kahlaajakumpujen rakentamista. Kelluhetteiköitä voidaan muodostaa kasaamalla hiljalleen maatuvaan niittojätettä matalaan rantaveteen esimerkiksi pikkulokin ja mustatiiran hyväksi. Syntyy matalaa, avointa hetteikköä, joka nousee ja laskee vedenkorkeuden mukaan. Rantaniityjen kahlaajakummut ovat hieman ympäristöään korkeampia kuivia kumpareita, joilla kahlaajat voivat soida ja tarkkailla ympäristöään petojen varalta. Pesimälautojen osalta on testattu hyvin monenlaisia ratkaisuja, joista osa toimii todella hyvin ja toiset taas eivät. Näitä hyviä ja huonoja kokemuksia kerätään ympäristöhallinnon sivuilla olevaan lintuvesikunnostusoppaaseen (https://www.ymparisto.fi/fi-FI/Luonto/Lajit/Lintuvesien_kunnostus_ja_hoito).

Helmi-lintuvesikunnostukset ja vieraspetopyynnit ovat toistaiseksi keskittyneet Natura 2000 -verkoston kohteille tai niiden liepeille. Vuoden 2023 loppuun mennessä tavoitteena on tehdä kunnostuksia 200 lintuviedellä valtakunnallisesti. Keväällä 2022 hallitus teki periaatepäätöksen Helmi-ohjelman jatkumisesta aina vuoteen 2030 saakka. Tällöin kunnostuskohteiksi voidaan ottaa muitakin kuin Natura-alueita. Jää kuitenkin seuraavien hallitusten päätettäväksi miten suurin rahallisin resurssin sitä päästään toteuttamaan. Toivotaan parasta, ja ainakin tällä hetkellä Helmi-ohjelma nauttii suurta arvostusta yli puoluerajojen. Kunnostuksia, esimerkiksi kaivinkonetyötä ja raivauksia, ja seurantoja tilataan pääsääntöisesti paikallisilta pienyrityksiltä, joten nämä verorahat päätyvät takaisin yhteiskunnan hyväksi. Puhumattakaan virkistysmahdollisuuksien parantumisesta. Niin, ja mikä tärkeintä, luontoarvojen.

Lisätietoja:

- Ylitarkastaja William Velmala, Uudenmaan ELY-keskus, william.velmala@ely-keskus.fi
- Riistasuunnittelija Tomi Nevalainen, Riistakeskus, tomi.nevalainen@riista.fi

Helmi-ympäristöohjelman kunnostuskohteet ja vieraspetokohteet Kymenlaakson alueella. Karttakuva sisältää Maanmittauslaitoksen Taustakarttasarjan 01/2023 aineistoa.

Umpeenkasvua vastaan pitää toisinaan taistella voimaperäisestikin, ja keskeneräiset työmaat voivat näyttää hurjilta ollakseen luonnonsuojelualueilla. Perinteisesti luonnonsuojelualueita on ajateltu pidettävän koskemattomina, mutta lintuvesillä on tärkeää kaivaa ja ruopata lisää avovesipintaa: allikoita, lampareita ja kanavia. Kuvassa ruopataan Hämeessä, Hausjärven Ansionjärvellä. Kuva: William Velmala

Pystykorva on pysäyttänyt supikoiran haukullaan. Tehokkaan metsästyskoiran avulla pyynti on parhaimmillaan nopeaa ja tuloksellista. Kuva: Marko Muuttola

Punasotka on yksi Helmi-lintuvesiteeman tunnuslinnuista, sillä se on eräs voimakkaimmin taantuneista vesilinnuistamme. Laji pesii vielä useimmilla Kymenlaakson lintuvesillä, mutta sen määrät ovat romahtaneet yksittäisiin pareihin. Laji on Suomessa luokiteltu äärimmäisen uhanalaiseksi. Laji on kärsinyt muun muassa vieraspedoista, ja se hyötyisi naurulokkiyhdyksien palauttamisesta lintuvesillemme. Kuva: Ari Seppä

Pura Vida!

Costa Rica
21.11.–10.12.2021

Teksti ja kuvat: Petri Parkko

Miten tiivistää ehkä koko elämän parhaat kolme viikkoa lyhyeksi retkikertomukseksi? Koska lupauduin kirjoittajaksi, on minun ainakin yritettävä. Teimme siis vaimoni Lauran kanssa meille kahdelle räätälöidyn matkan Costa Ricaan. Emme olleet kumpikaan koskaan lentäneet Atlantin yli, joten kaikki olisi uutta ja jännittävää. Retkikertomuksessa esittelen neljän unohtumattomimman retkikohteen lintulajeja ja vähän muitakin luontojuttuja, mutta paljon jää toki kertomatta. Käytän tieteellisten nimien ohella suomenkielisiä lajinimiä, vaikka

se onkin hieman hankalaa: en ole niitä koskaan opetellut, sillä oppaiden kanssa puhutaan vain englantia. Koska joillekin äskettäin splitatuille lajeille ei ole vielä olemassa suomalaisia nimiä, käytän niiden kohdalla englanninkielisiä. Lintujen taksonomia perustuu teokseen *All the Birds of the World* (de Hoyo 2020).

OSA PENINSULA

Osa Peninsula on Costa Rican eteläosassa sijaitseva Tyyneenmereen pistävä niemi, joka on enimmäkseen sademetsää. Matkustimme San Josesta pienkoneella Bahia

Draken lentokentälle. Heti päästyämme koneesta ulos näimme ensimmäisten upeiden puna-arjojen (*Ara macao*) lentävän kentän yli, mikä oli hieno alku retkelle! Päämääränämme olleeseen Corcovadon kansallispuistoon ei mene autoteitä, joten paikallislennon jälkeen meitä odotti sateinen venekyyti majoituspaikkaamme, upeaan Casa Corcovadoon.

Majoituspaikkamme oli sademetsän ympäröimä, joten aivan pihapiiristä löytyi paljon mukavia lajeja. Pääsimme ensimmäisen kerran elämässämme ihailemaan kolibreja, mikä oli aluksi hyvin

Uhanalainen costaricanmuurahaistangara elää vain Osa Peninsulalla.

Mustanokkatukaani on melko yleinen laji Costa Rican metsäisissä osissa.

jännittävää. Pihan kukilla kävivät tarhatimanttikolibrit (*Amazilia decora*) ja kruununeitokolibrit (*Thalurania colombica*), ja niiden siipien surina kuului alueen äänimaisemaan. Myös upeat mustanokkatukaanit (*Ramphastos ambiguus*) ja isosakut (*Penelope purpurascens*) kuuluivat alueen lajistoon. Ravintolan terassin tuntumasta löytyneet tummanpuhuvat ja punertavarintaiset varpuslinnut määrittivät costaricanmuurahaistangaroiksi (*Habia atrimaxillaris*). Laji on erittäin uhanalainen ja koko maailman kanta elää Osa Peninsulalla! Lintujen lisäksi

hämähäkki- ja kapusiiniapinat sekä valkokuonokoatit viihdyttivät meitä bungalowin tuntumassa. Luontoleffoista tuttua lehdenleikkaajamuurahaisten liikennettä näkyi kaikkialla.

Corcovadon petolinnuista runsaslukuisimpia olivat koko maassa yleiset ja runsaslukuiset mustakondorit (*Coragyps atratus*), mutta myös kalkkunakondoreita (*Cathartes aura*) näkyi usein. Luottavainen ja varsin komea pohjankarakara (*Caracara cheriway*) väijyi saalista pienellä aukiolla lähellä rantaa. Tyyneenmeren rannoilla näimme useita kertoja nimen-

sä mukaisesti lähes kokomustia mustahaukkoja (*Buteogallus anthracinus*). Pihapiireissä saalistivat puolestaan viheltäjähiirihaukat (*Buteo platypterus*).

Corcovadon sademetsäretken opas oli melkoinen pettymys, jolla menivät muun muassa meriharakka ja saksinokka sujuvasti sekaisin. Siitä huolimatta sademetsän läpi merenrantaan johtanut reitti oli todella hieno. Näimme matkan ensimmäiset, erikoisista tanssimuuveistaan tunnetut, rubiinitanssijat (*Ceratoprymna mentalis*), metsänpohjan pienissä lamikoissa ruokaili kovasti odottamamme

Huppupuumuura elää sademetsän pohjakerroksessa. Kuvassa koiras.

Harmaapötkkelökehrääjä maastoutuu hienosti katkenneeseen puuhun.

Mayaketsaalikoira on maailman kauneimpia lintuja.

isotiikerihaikara (*Tigrisoma mexicanum*) ja polun vieressä näimme hienosti huppupuumuuraparin (*Thamnophilus bridgesi*). Veikeä muurahaiskarhu, meksikontamandua (*Tamandua mexicana*), kiipeili puiden alaoksilla koukkumaisilla kynsilään.

Tyynenmeren rannoilla ruokaili amerikanmeriharakoita (*Haematopus palliatus*) sekä amerikkalaisia pikkukuoveja, Hudsonian Whimbroleitä (*Numenius hudsonicus*). Ruskopelikaanit (*Pelecanus occidentalis*) lentelivät lähellä vedenpintaa, mutta niitä näkyi myös rantojen kivillä. Korkealla meren yllä kaarteli upeita keisarifregatilintuja (*Fregata magnificens*). Venematalla havaitsimme kaksi mukavaa merilintua, mustakeijun (*Hydrobates melania*) ja galapagosinliitäjän (*Puffinus subalaris*), mutta kovin juttu oli kuitenkin merikilpikonniin kokonaisen vuorokauden kestänyt parittelu: pariskunta oli seuraavana päivänä edelleen samassa paikassa kiinni toisissaan.

Onnistuimme saamaan oppaan ja veneen viemään meidät Sierpejoelle, jonka varsilla kasvaa sekä mangrovea että sa-

demetsää. Leveästä uomasta lähtee kaiteita kiemurtelevia sivu-uomia, jotka ovat linnustoltaan hyvin mielenkiintoisia. Pääsimme tutustumaan muun muassa valkoiibiksiin (*Eudocimus albus*), sinihaikaroihin (*Egretta caerulea*) ja kruunuyöhaikaroihin (*Nyctanassa violacea*). Myös useita isotiikerihaikaroita sekä siniliejukanoja (*Porphyrio martinicus*) näkyi rannoilla, ja mangrovepääskyt (*Tachycineta albilinea*) saalistelivat lähellä vedenpintaa. Tarkkasilmäiset oppaat löysivät harmaapötkkelökehrääjän (*Nyctibius griseus*), joka torkkui naamioituneena katkenneen pötkkelön päässä. Joen yllä, lähellä Sierpen kylää, kaarteli hyvin suurikokoisia valkomustia kuningaskondoreita (*Sarcoramphus papa*). Tämä upea laji on kaikkialla varsin harvinainen ja toivelistallamme korkealla. Lintujen lisäksi näimme ensimmäisen hallavalaiskiaisien (*Bradypus variegatus*), tummamölyapinoita (*Alouatta palliata*), lauman hyvin pienikokoisia panamasaimireita (*Saimiri oerstedii*), amerikankrokotiileja sekä yhden boan (*Boa constrictor*).

SAN GERARDO DE DOTA

Ajoimme mutkittelevaa vuoristotietä pitkän alaspäin pieneen kylään, jossa sijaitti majointupaikkamme Trogon Lodge. Lämpötilaero verrattuna Osa Peninsulan helteeseen oli melkoinen: vuoristossa päivälämpötila oli noin +20 °C ja yölämpötila alle +10 °C. Yöksi laitettiin kämpässä patteri päälle ja aamuretkelle puettiin samanlainen vaatetus kuin Suomessa toukokuun alun retkelle.

Pääkohteemme oli maailman kauneimmaksi linnuksi usein mainittu mayaketsaali (*Pharomachrus mocinno*), jota lähdettiin etsimään aamuhämärissä yksityiselle tilalle. Näin pääsimme lisämaksusta katselemaan lintuja pienellä joukolla ja vältimme inhoamamme ryyksien. Ketsaalit tulevat heti aamun valjettua syömään pääravintoaan villiavokadoja. Vaikka olimme lähes varmoja linnun näkemisestä, oli aamu silti hyvin jännittävä. Kuulimme ensin ääntelyä melko kaukaa, mutta pian ilmestyi ensimmäinen uskomattoman kaunis koiraslintu avokadopuun viereen. Ketsaalit nappasivat hedelmät ilmassa lelutellen

nokkaansa ja siirtyivät lähistölle nielmään ne kokonaisina. Näimme paikalla sekä koiraita että naaraita, ja vähästä valosta huolimatta saimme linnuista ihan ok kuvia.

San Gerardo de Dotan alueella on joitakin kahviloita, joilla on sekä kolibreille että muille linnuille tarkoitettuja ruokintoja. Hyvin vilkkaat terhotikat (*Melanerpes formicivorus*) olivat kylällä näkyviä ja kuuluvia. Viehättävän pitkäpyrstöisen isosilkkitilhen (*Ptiliognys caudatus*) kohtaamista olin kovasti odottanut, ja näimmekin niitä useita. Ruokinnoilla kävi siniharmaita piispatangaroita (*Thraupis episcopus*), keltaisia hopeakurkkutangaroita (*Tangara icterocephala*), punaisia liekkitangaroita (*Piranga bidentata*) sekä hauskoja keltahoususirkkuja (*Pselliophorus tibialis*). Sokerivesiautomaateilla pöräsi paljon kolibreja, joista mainittakoon erityisen pienikokoinen ruusukurkkukolibri (*Selasphorus flammula*), vähän harvinaisempi valkovatsainen lumitimanttikolibri (*Amazilia edward*) sekä äskettäin splitattu endeemi Grey-tailed Mountain-gem (*Lampornis cinereicauda*).

Lumitimanttikolibri oli harvinaisimpia näkemiämme kolibreja.

[LINTUKYMI 2023]

Yhtenä päivänä vierailimme vähän korkeammalla sijaitsevalla ravintolalla, Miriam's Quetzalsilla, jolla tiedettiin olevan erityisen hyvä ruokintapaikka. Vaikka sadekuuroja tuli usein, pääsimme tarkkailemaan ja kuvaamaan lintuja satensuojasta samalla kahvia nautiskellen. Näimme erityisen hienosti upean pienen tukaanin, Blue-throated Toucanetin (*Aulacorhynchus caeruleogularis*), joka esiintyy Costa Rican lisäksi vain Panamassa ja Kolumbiassa sekä retkelle uutena tikkalajina amerikankäpytikan (*Picoides villosus*). Lyijypuhkojat (*Diglossa plumbea*) rei'ittivät pihapiirin koristekasvien kukkapohjuksia, ja useita kolibrilajeja näkyi ja kuului alueella koko ajan.

Kirkasvetisen vuoristojoen rannoilla ruokaili mustafiivejä (*Sayornis nigricans*), koskinapsijoita (*Serpophaga cinerea*) ja yksi purokerttuli (*Parkesia motacilla*). Majoituspaikan pihapiirissä pääsimme kuvaamaan sympaattisia mustalakkisia sitruunakerttuleita (*Cardellina pusilla*). Aivan vuoristoretkemme lopulla ilahdutti kylätien laidalla kasvavan suuren puun latvuksesta löytynyt komea, vain Väli-Amerikan vuoristossa elävä mustasaku (*Chamaepetes unicolor*).

RANCHO NATURALISTA

Muun muassa lumilakkikolibreistaan (*Microchera albocoronata*) tunnettu majoituspaikkamme Rancho Naturalista sijaitsee lähellä Turrialban kaupunkia. Kyseessä on lintuharrastajien taivas, jossa voi katsella ruokinnoilla käyviä lintuja lepotuoleilla istuen ja kolibrrien pörrätessä metrin päässä. Kahvinkeittimestä voi kaataa kahvia ja viinipullosta viiniä – siis leppoisa ja erittäin mukavaa. Koska vierailumme aikana satoi pieniä taukoja lukuun ottamatta lakkaamatta, olivat kuistit erityisen tärkeitä. Eliksiä tipahteli tämän tästä. Ruokinnalla kävi paljon isoja lintuja, kuten panamankaklattajia (*Ortalis cinereiceps*), panamanjuoksu-kyyhkyjä (*Leptotila cassini*), hyvin erikoisesti laulavia kastanjakultapyrstöjä (*Psarocolius montezuma*), täpläarakareja (*Pteroglossus torquatus*) sekä ruskonärhiä (*Cyanocorax morio*). Kastanjakultapyrstön lisäksi näimme ruokinnalla myös selvästi harvinaisempia seepiakultapyrstöjä (*Psarocolius wagleri*). Ruokintapaikan anti kiinnosti myös valkokuonokoatia ja

Blue-throated Toucanet ilahdutti meitä muutaman kerran ruokintapaikoilla.

Usein parvissa viihtyvä täpläarakari on melko tavallinen näky Costa Rican ruokintapaikoilla.

Rancho Naturalistan lintujenkatseluparvella on lokoiset oltavat.

Saimme yöaktiivisen ruuhinokan useamman kerran kiikareihimme. Tästä lajista ei voi olla tykkäämättä.

Toivelajinamme ollut aurinkokurki löytyi pienen joen rannalta.

suurikokoista jyrssiä väliamerikanagutia (*Dasyprocta punctata*).

Kirkkaanpunaiset kesätangarakoirat (*Piranga rubra*) näyttivät hyvin eksoottisilta kaiken vihreyden keskellä, mutta varsin värikkäät väliamerikanpikkutrogonit (*Trogon caligatus*) maastoituivat yllättävän hyvin. Metsän reunassa näimme naamiotityroita (*Tityra semifasciata*), vihermarjukoita (*Euphonia gouldi*) sekä hyvin värikkäitä ruskopäätangaroita (*Tangara gyrola*). Yksi Costa Rican odotetuista jutuista oli muuttomatallaan pysähtyneiden kerttuleiden näkeminen.

Pääsimme katselemaan hieman fyllareita* muistuttavia kanadankerttuleita (*Leiothlypis peregrina*), oksia pitkin kiipeileviä mustavalkoisia kiipijäkerttuleita (*Mniotilta varia*) sekä hienoja rusokylkikerttuleita (*Setophaga pensylvanica*).

Puukiipijöiden tapaan rungoilla ruokaileviin kipuaajiin tutustuu Costa Ricassa väkisinkin, ja Rancho Naturalistassa usein näkemämme laji saatiin määritettyä kaakaokipuaajaksi (*Xiphorhynchus susurrans*). Näimme pihassa myös ensimmäisen motmotin, joka oli upea sinikruunumotmotti (*Momotus coeruliceps*). Kerran

ruokinnan lintuja tuli hätyyttelemään Costa Ricassa varsin harvoin vastaan tuleva yleisväritykseltään harmaa ruostehousuhaukka (*Accipiter bicolor*).

Rancho Naturalistaan majoittuneen ruotsalaisorniryhmän kanssa väijyimme pitkään lumilakkikolibreja, mutta onnistuimme näkemään vain yhden naaraan. Vaikka saimme eliksen, olisivat kaikki tietenkin halunneet nähdä myös upean koiraan. Lohdutukseksemme kukilla kävivät vähän harvinaisemmat viherhap-sukolibri (*Discosura conversii*) ja töyhtöpäinen mustahaivenkolibri (*Lophornis helenae*). Alueen runsaslukuisimmat kolibrilajit olivat mesikolibri (*Florisuga mellivora*), jonka sinisillä koiraila on valkoinen niskalaikku, ja ruostepyrstökolibri (*Amazilia tzacatl*).

Päätimme tehdä yhtenä päivän retken läheiselle järvelle. Olimme esittäneet oppaалlemme toivelajeiksi aurinkokurjen (*Eurypyga helias*) ja ruuhinokan (*Cochlearius cochlearius*). Yritimme aurinkokurkea ensin vuolaasti virtaavan joen kivikkoiselta rannalta, mutta sieltä sitä ei löytynyt. Seuraavaksi pysähdyimme kylän läpi virtaavan hieman roskaisen pikkujoen rantaan, ja löysimme linnun heti. Paikalla ruokaili kaksi yksilöä, joista toiselta pääsimme näkemään uskomattoman värikkäät siivet. Aurinkokurkien seurana olivat amerikankyyryhaikara (*Butorides virescens*) ja viherkalastaja (*Chloroceryle americana*).

Komeanokkainen rikkitukaani on sykähdyttävä näky lennähdyttäessään sademetsän oksalle.

Jardin Botanicon rehevän pikkulam-
men rannassa näimme matkamme en-
simmäisen rikkitukaanin (*Ramphastos*
sulfuratus) sekä useita nurmikolla tepas-
televia amerikanjassanoita (*Jacana spi-
nosa*). Lammella kalasteli amerikankäär-
mekauloja (*Anhinga anhinga*). Lähdimme
kiertämään lampea vesisateessa, eikä
aikaakaan, kun saimme kiikareihin hy-
vin sympaattisen näköisiä ruuhinokkia.
Vaikka laji on yöaktiivinen, oli kaikilla
sateessa kyhjöttäneillä linnuilla silmät
auki. Mitään toimintakuvia niistä ei todel-
lakaan saanut. Emme ehtineet kulkea kuin
hetken, kun huomasimme lammen takana
myös alueella melko harvinaisen viherii-
biksen (*Mesembrinibis cayennensis*).

Varsinaiselle retkikohteelle saapues-
samme näimme rannassa nuoren koti-
lohaukan (*Rostrhamus sociabilis*). Ran-
noilla ruokaili eteläamerikanhyyppiä
(*Vanellus chilensis*), punaviheltäjäsorsia
(*Dendrocygna autumnalis*) ja ameri-
kansipejä (*Actitis macularius*). Kauem-
pana järvellä sukelteli pikkulapasotka-
parvi (*Aythya affinis*), ja alueen yli lensi
matkamme ainut myskisorsa (*Cairina*
moschata) ja vieläpä koirasyksilö. Kaik-
kialla maailmalla törmää erilaisiin ym-
päristöongelmiin ja tämänkin kosteikon

uhkana on rakentaminen. Rantaan on
tehty jo pengerryksiä ja jonkin matkaa
pengertietä. Toivottavasti luontomat-
kailuyrittäjät saavat estettyä kosteikon
tuhoutumisen.

MAQUENQUE ECO LODGE

Mitkään superlatiivit eivät riitä kuva-
maan tätä lähellä Nicaraguan rajaa sijait-

sevaa ekomatkakohdetta. Ylitimme illal-
la vuolaana virtaavan Rio San Carlosin,
minkä jälkeen kävelimme istutusten läpi
päärakennukselle. Otimme huoneen vas-
taan ja lähdimme kulkemaan oppaan pe-
rässä kohti sademetsää. Ylitimme siltoja
ja ihmettelimme valossa kiiluvia kaimaa-
nien silmiä. Yksi niistä oli melkein polul-
lamme. Majoituspaiikkamme oli puumaja,

Puumajamme
Maquenquessa.

Matkamme odotetuin laji panamanara on muiden papukaijojen tapaan hyvin seurallinen ja leikkisä.

jos luksushuonetta voi sellaiseksi sanoa,
sademetsän sisällä. Mitään ihmisten aihe-
uttamia ääniä ei kuulunut, vain kaskaita ja
sammakoita. Aamuhämärissä polullamme
tepasteli suurikokoisia ja hyvin erikoisen
muotoisia isotinameja (*Tinamus major*).

Tiesin kyllä ennen matkaamme, että
hyvin harvinainen ja äärimmäisen uhan-
alainen panamanara (*Ara ambiguus*) on
alkanut pesiä Costa Ricassa lähellä Ni-

caraguan rajaa, mutta en arvannut miten
helposti sen näkisimme. Olimme ravinto-
lassa kuvaamassa ruokintapaikkojen lin-
tuja, kun yhtäkkiä taivaalta alkoi kuulua
kovaa arojen ääntelyä. Ääni oli erilainen
kuin jo aiemmin kuulemillamme puna-
aroilla, joten vaihtoehdot olivat vähissä.
Kun linnut laskeutuivat puihin laguunin
toiselle puolelle, oli tunnelma todella kor-
kealla, sillä olihan kyseessä koko matkan

odotetuin laji. Suomenkielinen nimi ei
tee oikeutta yhdelle maailman hienoim-
mista papukaijalajeista.

Maquenquen pihapiirin lajisto oli hy-
vin monipuolinen, sillä alueella on paljon
vesistöjä, sademetsää, viljelyksiä ja piha-
piirejä. Mustanokkatukaaneja, täpläara-
kareja ja panamankaklattajia näkyi koko
ajan, mutta yllättäen myös yleensä pii-
lottelevia lajeja, kuten mangrovekanoja
(*Aramides*) ilmestyi toisinaan ruokinta-
paikalle. Näkemämme laji oli äskettäin
splitattu Russet-naped Wood-Rail (*A.*
albiventris). Ruskeapäiset punakorva-
aratit (*Pyrilia haematotis*) sukivat toisi-
aan ruokintapaikan tuntumassa. Toinen
toistaan värikkäämmät pikkulinnut
veivät tilaa kameroiden muistikorteilta,
kuten kaikki kolme lajia mesitangaroita
(*Cyanerpes*), kerttulitangarat (*Dacnis*
cayana), kultahupputangarat (*Tangara*
larvata) ja idänlehtoturpiaalit (*Icterus*
galbula).

Pääsimme katselemaan
äskettäin lajistauksen
saanutta Russet-
naped Wood-Railia
poikkeuksellisesti
avoimella paikalla.

Varmaan mieleenpainuvien muistojen aamuretkiltä oli harvinaisen sademetsälajin aarnihokon (*Crax rubra*) löytömyönteinen. Tämän hyvin suurikokoisen lajin kaksi mustaa ja peruukkipäistä koirasta oli tullut poikkeuksellisesti viljelyksille ruokailemaan, joten pääsimme näkemään linnut hienosti ja saimme niistä jonkin verran kuvia. Jokiretki tehtiin Nicaraguan rajalle ja takaisin. Apinoiden, krokotiilien ja veden pinnalla läpsytelleiden ”jeesusliskojen” eli basiliskien lisäksi näimme amerikanharmaahaikaroita (*Ardea herodias*), pikkujalohaukkoja (*Falco ruficularis*), eteläamerikanhyypä, amerikansipejä sekä yhden tumma-raitahaukan (*Buteo plagiatus*).

Yhtenä iltana päätimme lähteä majoituspaikan lähistön poluille yöretkelle. Lintuoppaan ei ensin pitänyt ehtiä mukaamme, mutta hänen ohjelmansa oli peruuntunut, joten saimme ensiluokaisen opastuksen. Hän tiesi Lauran pitävän erityisesti pöllöistä, joten niitä lähdimme etsimään. Polulle kuului kahdesta eri suunnasta rusopöllösen (*Megascops vermiculatus*) pulisevaa soidinääntä. Opa sanoi, että vaikka ääni kuulostaa kaukaiselta, on pöllö hyvin lähellä. Hän päätti turhan puolen tunnin otsalampulla sohimisen jälkeen kävellä polulta metsään. Me seurassimme perässä, ja se kannatti: pöllö istui hienosti oksalla ja jatkoi pulinaansa meistä piittaamatta. Kun tulimme sademetsästä viljelyksille, näimme otsalamppujen valokeiloissa kaikkialla kauluskehrääjien (*Nyctidromus albigollis*) punaisina kekäleinä loistavia silmiä. Sadan metrin päässä selvästi korkeammalla kiiluneet suuremmat silmät eivät kuuluneet kehrääjille, vaan niiden sukulaiselle harmaapötkkelökehrääjälle.

SEURAAVAKSI COSTA RICAAN?

Costa Rica on ekomatkailun kärkimaita, jossa huomattava osuus metsistä on jollain statuksella suojeltu. Valitettavasti maailman metsien huetessa vain luontomatkatkailu säästää ne hakkuilta. Pääsääntöisesti ekomatkatkohteilla on hyvä ympäristöohjelma ja jotkut ovat päässeet jo lähelle hiilineutraaliutta.

Retkeily Costa Ricassa oli hyvin vaiatonta ja turvallista, eikä meillä ollut kolmen viikon aikana mitään suurem-

Harvinaisen ja uhanalaisen sademetsälajin aarnihokon löytömyönteinen Boca Tapadan viljelyksiltä oli melkoinen yllätys.

Rusopöllösen löytyi öisestä sademetsästä soidinääntelyn perusteella.

pia ongelmia. Aikataulut, kuljetukset ja opastukset toimivat lähes minuuttilleen sovitussa aikataulussa. Ruoka oli myös todella hyvää, emmekä saaneet kertakaan vatsaoireita.

Lintuharrastajalle Costa Ricassa riittäisi ihmettelemistä, vaikka vuodeksi. Pieneksi maaksi se on erittäin monimuotoinen ja eri osissa maata lajisto vaihtelee paljon. Tekemämme reittisuunnitelma osoittautui onnistuneeksi, ja vain yhden kohteen olisimme nyt jälkiviisaina jättäneet pois. Meillä ei ollut mitään pin-

nalistatavoitteita, mutta varmaan meillä kaikilla on tiettyjä toivelajeja. Meidän toiveemme toteutuivat!

Otsikon Pura Vida säilyy tatuoituna ihoillamme. Se tarkoittaa costaricalaista elämänsäntettä: onnellisuutta, kiitollisuutta elämälle ja siitä nauttimista, mutta myös luonnon ja kaiken elävän kunnioittamista. Ainakin viimeksi mainituissa asioissa kotimaallamme olisi paljon opitavaa. Me rakastuimme Costa Ricaan ja suosittelemme sitä kaikille luontoa rakastaville. Pura Vida!

Syyslintupäivät
22.-24.9.2023!

ARKTIKA VIROLAHDILLA

ARKTIKA-PÄIVÄT 13.-28.5.2023

TULOSSA

Opastettuja linturetkiä | Bussiretkiä | Risteilyjä | Arktika-ralli
Foto-Fennican optiikkamyynti | Swarovskin edustus

SEURAA

Arktika-päivien ajankohtaisia uutisia
Facebook-tilillämme @arktikavirolahti

Kuva: Krista Ylinen

www.arktikavirolahti.fi

Violahti
ARKTIKA

